

Poms

NUMMER 16

FEBRUARI 1975

INNEHÅLL:

SID

FRÅN REDAKTIONEN	1
VÄRDCHFSKONFERENSEN I DECEMBER	3
PATRICIA ERICSSON VAR DÄR	
FUB:S "STORDEBATT" I VÄNERSBORG	5
STEFAN IHLSTEDT VAR DÄR	
DEN UTVECKLINGSSTÖRDES IDENTITETSUT- VECKLING OCH SAMHÄLLSROLL I REFERAT	9

bladet

Frågor kring SPECIALSJUKHUSPROBLEMATIKEN går som en röd tråd genom detta POMS-blad. PATRICIA refererar några diskussioner från vårdchefs-konferensen i december, och då togs den aktuella frågan om en eventuell nybyggnation av klinik I på Salberga upp. STEFAN IHLSTEDT har skrivit om det stora mötet som FUB ordnade på Källshagen i Vänersborg i januari med anledning av planer på nybyggnation där, och sist i bladet kommer ett referat av Ingrid Liljeroths avhandling, där hennes mångåriga erfarenheter från specialsjukhus självklart spelat en stor roll i boken. Viktig information som återfinns i Patricias referat är att Landstingsförbundets Omsorgsdelegation med Rune Hedlund som ordförande inte längre existerar i sin gamla form.

Frågan om alternativa boendeformer för de som nu bor på specialsjukhus är aktuell i flera landsting just nu genom det förslag till nybyggnation av klinik 1, Salberga, som Samarbetsnämnden för utvecklingsfrågor för Salberga lagt fram. Själv är jag med i en arbetsgrupp i Stockholms län som ska besvara remissen från Salberga, och vårt svar spelar en central roll, eftersom Stockholms län är "storkonsument" av platser på Salberga jämfört med andra län. Så nu har vi stor nytta och glädje av att temat var uppe i Norberg. Riks-FUB har också lagt märke till psykologernas engagemang i frågan och inbjöd POMS till Vänersborgsdebatten.

Referatet av INGRID LILJEROTH'S avhandling gjorde Gunnar Kylén som opponent till Ingrid's disputation. Det innebär, att det är mest tillrättalagt för det ändamålet, och att det finns väldigt mycket mer i hennes bok som

poms-bladet nummer 16
 årgång 3
 redaktion: birgitta norman
 patricia ericsson
 stefan ihlstedt
 produktion: birgitta norman
 catharina ekern
 stefan gahrn

man också skulle vilja referera. De omfattande fallbeskrivningarna, t ex, som är både givande och lär rika att läsa. Fast min tanke med ett referat i POMS-bladet är ju främst att locka Dej som ännu inte beställt boken att göra det. Den finns tillgänglig för beställning från psykologavdelningen,

Vipeholms sjukhus, tel: 046/11 72 80.

På konferensen i Norberg gavs förslag från arbetsgruppen för förskoleintegrering på några frågor som vi i POMS borde arbeta vidare med, och i förra POMS-bladet gick frågorna vidare till intresserade. Här kommer de ännu en gång:

- omsorgslagens § om särskild undervisning ansågs vara en "gummi"-paragraf. Vilka möjligheter finns att få till stånd en ändring?
- Psykisk utvecklingshämning bör tas upp som ett moment i utbildningen av barnstugepersonal. Läroplanen borde ses över.
- SIA:s relation till särskoleverksamheten är långifrån klarlagd

Vill Du jobba med något av detta?

En STORSTYRELSE hade vi den 3 februari i Stockholm. Tyvärr finns ännu ej protokoll från mötet. Bl a diskuterades konferenser under 1975. Socialstyrelsen kommer nu i samarbetet med Skolöverstyrelsen att återuppta konferenserna för psykologerna. Det innebär att det blir en konferens för omsorgspsykologer i juni under tre dagar i Karlskoga, 9 - 11 juni. Från POMS diskuterar MAJ THORSELL uppläggning och innehåll i konferensen tillsammans med Teut Wallner från Sos och Ingrid Thalén från SÖ. Vi hoppas att också POMS-medlemmar som ej är anställda som psykologer kan komma med på konferensen, och att de av er, som har synpunkter på programmet tar kontakt med Maj, som finns på Carlslunds vårdhem i Upplands-Väsby, tel 0760/ 30110. Men gör det de närmaste veckorna, innan trion har hunnit alltför långt i planeringen.

DU I ÖSTRA KRETSEN: NYTT VAL TILL KRESTREPRESENTANT!

Det finns en ruta om det längre fram i bladet, men den har blivit i det närmaste oläslig. Thomas Jensfelt är numera suppleant, Skicka Ditt förslag på representant till honom.

BIRGITTA

Den 11-13 december representerade jag POMS vid Vårdchefskonferensen. Jag deltog alla tre dagar och tyckte det var mycket intressant och värdefullt att delta i en annan yrkesgrupps resonemang kring saker som är gemensamma för oss alla. Jag fick uppleva en mycket positiv inställning till min närvaro och det fanns inget hinder för ett aktivt deltagande. Jag fick t o m skriva rapporten från en arbetsgrupp och utsågs därmed till "gästarbetare", vårdcheferna kunde utnyttja den tillgängliga utländska arbetskraften! Formen för konferensen var lite annorlunda än den vi nu har vant oss vid. För det mesta satt man i en stor grupp med samtliga deltagare med ett informationsutbyte kring hur enskilda vårdchefer hade tolkat, löst och agerat i skilda frågor. Någon djupare och mer sammanhängande diskussion blir alltid svår i en sådan samling med talarlista osv. Jag tyckte det var jobbigt och att flera frågor kunde ha penetrerats mer, men tiden tillät inte sådana diskussioner. Enbart i två ämnen arbetade man mer intensivt i grupparbete, nämligen "Integrerade omsorgsformer" och "Habiliteringscenter för barn". Diskussionerna kring integrering gick ut på ett utbyte av erfarenheter om olika aktuella problem. Två intressanta aspekter berördes i min grupp, nämligen integrering av andra än utvecklingsstörda i t ex dagcenter samt utvecklingen av inackorderingshem för att kunna ta emot mer gravt utvecklingsstörda. Idéerna och lösningarna var många. Habiliteringscenter för barn presenterades först i den stora gruppen av U, T och AC-län. Västmanlands förslag fanns som underlag för en diskussion. Det är tänkt att sammanföra resurser för både utvecklingsstörda och rörelsehindrade barn till ett gemensamt "resurscentrum". Erfarenheter finns redan på andra platser bl a i Norrbotten. Man diskuterade för och nackdelar med samordnade resurser, hur detta skulle ske både administrativt och behandlingsmässigt, men även samordningen av boende och behandling. Storlekar på dessa enheter tycks vara kring 30-40 platser. Jag tycker att hela denna fråga är mycket angelägen för oss och något som vi borde diskutera. Jag har föreslagit till konferensplanerare att en av de berörda vårdcheferna presenterar idén vid vår konferens i juni. Jag är rädd att förslaget med ett sammanförande av boende och behandling kommer att innebära en ny typ av specialsjukhusproblematik om än i miniatyr.

Företrädare för "Barnomsorgsgruppen" var inbjudna att informera om sitt arbete. Ett betänkande planeras vara färdigt under våren då man bl a tar ställning i ansvarsfrågan: kommun eller landsting? Psykologernas

roll diskuterades också och fler ansåg att om kommunerna blir ansvariga kommer det inte att finnas underlag för en psykologverksamhet. Med psykologerna som landstingsresurs blir problemet ett annat, nämligen en rättvis fördelning av resursen över kommunala enheter!

Salberga sjukhus förslag till vårdprogram för lindringt utvecklingsstörda med sociala anpassningssvårigheter presenterades av Grünevald, som ett vuxenpedagogiskt program som kunde tillämpas även på landstingsnivå. Några vårdchefer begärde en klarare linje från Socialstyrelsen i specialsjukhusfrågan i allmänhet. Som svar fick man att dessa sjukhus är som ballonger, som luften håller på att gå ur! Om det var en "good thing" eller ej blev inte klart! Frågor fanns också kring hur Socialstyrelsen skulle ställa sig till alternativa förslag från landsting på hur man skulle kunna lösa problemen för bl a gruppen utvecklingsstörda som är "dömda" till specialsjukhus.

Landstingsrådet Rune Hedlund deltog en förmiddag som representant för Landstingsförbundet. Han redogjorde för utvecklingen de senaste åren ang relationerna mellan förtroendemän och tjänstemän. Kraven från tjänstemän och föräldrar har varit många och utvecklingen inom omsorgen har gått mycket fort. Detta har inneburit svårigheter för landstingen. Han ansåg emellertid att man nu hade nått en överenskommelse om att i fortsättningen fungera på "samrådsbasis". Det föreslagna skattestoppet kunde emellertid innebära svårigheter och leda till en förskjutning i vissa län. Han redogjorde även för den omorganisation som skett inom Landstingsförbundet. Omsorgsdelegationen har nu upphört och ska i fortsättningen bestå av en delegation inom den sociala beredningen. Utsedda till denna delegation är Bertil Göransson, Malmöhus län, ordf, Rut Kärnek, Stockholm, Valborg Holmgren, Stockholm samt Olle Hillerdahl Uppsala.

Slutligen önskade vårdcheferna att Socialstyrelsen organiserade vad man kallade en "temakonferens" där man arbetar med ett specifikt problem. Några exempel: Inackorderingshemmens framtida funktion, Vårdhemmens innehåll, Fritidsverksamhet. Jag föreslog att det skulle vara lämpligt med flera yrkesgrupper på en temakonferens, men vårdcheferna upplevde att de behövde träffa varandra för att jobba med specifika frågor. Tidigare exempel är konferensen som producerade första dagcenterrapporten. De ansåg att "flergruppskonferenser" borde ske lokalt för att behålla en arbetsmässig storlek. Detta är något kanske för lokala POMS-grupper att spinna vidare på.

Detta referat är en ganska subjektiv återblick på det som jag tycker är angeläget och av intresse för oss. Vill ni veta mera kring hur man resonerade i vissa frågor, ta kontakt. Jag har anteckningar och diverse material samlat.

SKAPA ALTERNATIVA BOENDEFORMER I STÄLLET FÖR ATT
LÄGGA PENGAR PÅ EN IRRATIONELL NYBYGGNATION INOM
NORRA KLINIKERNA I VÄNERSBORG

sade fil doktor RIKARD STERNER från FUB vid en diskussion som FUB hade tagit initiativ till med anledning av planer på en nybyggnation av en paviljong med 100 platser inom före detta Källshagens specialsjukhus, Vänersborg.

Deltagare i konferensen var en stor grupp från Älvsborgs, Skaraborgs och Göteborgs län och kommun, representanter från Socialstyrelsen, FUB, POMS, landstingsförbundet, ALA-stiftelsen, Skolöverstyrelsen m fl.

Dagen inleddes med studiebesök på några av klinikerna. Kliniken för de utvecklingsstörda har nu cirka 170 platser. Avdelningarna har cirka 22 bäddar i varje. De flesta avdelningarna är för män, men en avdelning finns för kvinnor. Det finns även en liten grupp s k särskilt vårdkrävande unga män på en avdelning.

I inbjudan till konferensen hade Riksförbundet FUB skrivit följande inledning:

En av FUB-rörelsens grundprinciper är att alla utvecklingsstörda ska ha möjlighet att så långt det någonsin går leva ett normalt liv i gemenskap med andra människor. Vi är väl medvetna om att en meningsfull integrering och normalisering inte kan drivas lika långt för alla. Vi är samtidigt bergfast övertygade om att integreringen med stor framgång skulle kunna drivas hårdare för en mycket stor grupp utvecklingsstörda. Detta påstående gäller bla de utvecklingsstörda som i dag vistas på specialsjukhus.

Vi vill ifrågasätta om det egentligen finns något behov av specialsjukhus överhuvudtaget - med undantag av KVS under en övergångsperiod. Om vi använder de kunskaper vi har ang miljöpåverkan och andra psykologiska faktorer är det, enligt FUBs uppfattning, ingen tvekan om att utvecklingsstörda på specialsjukhus skulle må bättre av ett långt mer normaliserat boende. Vi vill understryka att vi är medvetna om att personalen på specialsjukhus gör ett förtjänstfullt arbete under svåra förhållanden, men anser att själva existensen av specialsjukhus motverkar försök till konstruktiva lösningar av problemen. Det är alltför lätt att placera en "besvärlig" utvecklingsstörd på ett specialsjukhus istället för att angripa problemet där man borde ha bättre förutsättningar att lyckas, nämligen i den miljö där den utvecklingsstörde känner sej hemma, dvs i hemlänet.

I början på diskussionen uttryckte JOHN WÄRNGREN från länsförbundet FUB i Älvsborg sin förvåning över att Karl Grunewald kunde ge sitt stöd till den diskuterade nybyggnationen inom norra klinikernas område? John Wärngren efterlyste ett handlingsprogram och konstaterade att det var dags att tänka om i dessa frågor. Han riktade ett krav till de olika landstingen att ta hem de patienter som var färdiga för utflyttning. Han betonade att debatten ej var en kritik mot den personal som arbetade inom sjukhuset utan att dessa gjorde ett föredömligt arbete i den svåra arbetssituation de hade. Han efterlyste en öppen-

vårdsverksamhet där man kunde använda sej av en mer rörlig personal efter de behov som fanns.

KARL GRUNEWALD konstaterade att antalet utvecklingsstörda på specialsjukhus hade sjunkit radikalt på de sista fem åren från cirka 2.000 till 1.200 idag. Han gick också in på det betänkande som hade utformats kring specialsjukhusens funktion omkring 1970. Han nämnde där att en tanke var korttidsvård för dem som hade aggressionsutbrott, psykos, mm. Specialsjukhuset var då också tänkt att vara ett utbildningscenter och att forskning skulle kunna genomföras i anslutning till regionsjukhus och universitet. Han konstaterade dock att lite hade hänt i den riktningen under åren efter betänkandet. Karl Grunewald sade också att många som nu bor på specialsjukhus skulle kunna bo på vårdhem. En trend som han pekade på var att allt mindre regionsamarbete förekom. Till slut menade Karl Grunewald att ett framtida specialsjukhus borde knytas till ett regionsjukhus i området, att platsantalet på detta var mindre intressant, men nämnde antalet 20 - 40 st. Till dess att denna enhet kunde skapas menade han att ett provisorium här på platsen var nödvändigt.

RIKARD STERNER, riksförbundet FUB, efterlyste andra alternativ istället för nybyggnation. Han menade att utbildning av vårdpersonalen var av mycket stor betydelse. Rikard Sterner menade också att den medicinska behandlingen var endast en mycket liten del av de behov som den utvecklingsstörde hade. Det stora behovet låg på den socialt-pedagogiska och psykologiska sidan. Han ansåg att specialsjukhusen i stor utsträckning hade blivit en avstjälningsplats och att allt för stora grupper hade samlats där. Han uttryckte också sin oro över den konserverande effekt en nybyggnation hade. Tillfälliga byggnader övergår lätt och blir permanenta, menade han. Han pekade också på den penningssumma som landstinget hade fått vid övertagandet av sjukhuset från staten och undrade om pengarna var bundna till en sådan här irrationell nybyggnad. Han tryckte på att en undersökning av hur pengarna kan användas på annat sätt borde komma till stånd. En viktig fråga menade Rikard Sterner var de arbetsmarknadsproblem som en nedläggning av specialsjukhuset innebar. Han uttryckte dock med bestämdhet att de utvecklingsstördas behov måste komma i första hand.

GUNNAR KYLÉN, AFA, undrade vilken livsform vi vill ge de utvecklingsstörda. Gravyt utvecklingsstörda bryts ner genom ett sånt här boende som vi sett idag, menade han. Det hjälper ej med att ha blommor i fönstren. Vi måste få fram alternativa boendeformer. Gunnar Kylén pekade på att många av de negativa effekterna vi ser idag är uppkomna genom den miljö de utvecklingsstörda lever i. Det är ett krav att de utvecklingsstörda ska bli mänskligt bemötta. Han påpekade att den psykiska miljön är mycket viktig; att den utvecklingsstörde får sina behov och känslor tillfredsställda. Varför ska de sk N- och O-fallen bo i de sämsta boendeformerna vi har, undrade han. Skall de inte behöva en god boendeform för att istället kunna kompensera de handikapp de har?

PATRICIA ERICSSON Menade att gruppen utvecklingsstörda på ett specialsjukhus ej är en homogen grupp, utan bland dessa 1.200 så finns det lika många olika problemställningar. Man kan därför ej lösa problemen genom en enda boendeform utan en mängd olika variationer måste skapas fram.

Apropå specialsjukhusets funktion inom korttidsvård för utvecklingsstörda med aggressionsutbrott, psykosor, mm, menade hon att två olika synsätt fanns, dels det medicinska som utgår från att problemet snabbt kan åtgärdas genom att man flyttar patienten från den vanliga miljön och genomför någon form av behandling. Ett exempel är en blindtarmsinflammation där man tar in patienten på sjukhuset, opererar denne och patienten kan sedan lämna sjukhuset. Den typen av problem är det ej som finns hos den utvecklingsstörde. Problemet är istället av mer långvarig karaktär där helt andra synsätt måste tillämpas, baserade på ett socialpsykologiskt tänkande. Patricia efterlyste alternativ till den planerade institutionen. Den boendeform de utvecklingsstörda behöver borde ligga i hemlänet. Avslutningsvis menade Patricia att arbetsmarknadsproblem som nedläggning av specialsjukhusen innebar, ej skulle bortses ifrån, man skulle i stället göra en ordentlig undersökning av vilka andra arbetsmöjligheter som stod till buds för denna personalgrupp.

ÖVERLÄKARE ANNA PAVULANS (Norra klinikerna) talade om hjärnskador som hon menade att många i denna grupp hade. Hon tryckte också på de utvecklingsstördas behov av icke-verbal kontakt. Hon tyckte att behovet av att ligga vid vid regionssjukhus var litet och att en nybyggnation inom norra klinikerna borde ske.

INGRID LILJEROFF menade att det var svårt för personalen att arbeta i dessa omänskliga lokaliteter. Det hjälper dock ej med nya lokaler, den gamla atmosfären finns ändå kvar så länge den stora institutionens prägel finns kvar. Hon sade också att vi talar så lite om de utvecklingsstördas verkliga behov. Hon framhöll att i en för den utvecklingsstörde riktig och rik miljö framträder en helt annan människa än den vi ser på våra stora institutioner. Angående forskning menade hon att vi kan på specialsjukhuset studera den nedbrytande processen som kan finnas i en onaturlig miljö. In positiv forskning måste ske på annat håll.

LENNART WESSMAN konstaterade att för att en verklig skolverksamhet skulle kunna ske, erbjöd de stora enheterna speciella svårigheter. De olika behov som finns hos individen kan ej specialsjukhuset tillgodose.

Undertecknad, som arbetar i Östergötland, nämnde om den utredningsverksamhet som hade förekommit på Västra Ny, specialsjukhus utanför Motala, och att man där i målsättningsdiskussionen hade sagt att Västra Ny skulle fungera under en övergångsperiod. Som en målsättning för boendet menar jag att små integrerade boendeenheter plus dagcenterverksamhet är utmärkta former som har prövats i allt för liten utsträckning för de gravt utvecklingsstörda. Framhållas kan de möjligheter som finns att skraddarsy exempelvis personalbehov efter boendegruppens sammansättning. Denna boendeform kan användas både till gruppen "särskilt vårdkrävande" lindrigt utvecklingsstörda på specialsjukhus och de gravt utvecklingsstörda på specialsjukhus och vårdhem. På den förebyggande sidan pekade jag på den vanliga åtgärden att placera problemelever från särskolan i avlägsna specialsärskolor. Istället borde det egna landstinget inrätta speciella elevhem för att ha ett intensivt samarbete med föräldrar och lärare i behandlingsplanen. Ett exempel är det elevhem som finns i Linköping under Olle Wadströms ledning.

SOCIALVÅRDSKONTORSDIREKTÖREN VID SKARABORGS LÄN sade att de 100 platserna som var tänkta till den nybyggda paviljongen, som var tänkta till den nybyggda paviljongen, skulle fördelas på följande sätt enligt de planer som nu finns: O-län 55 platser, B-län 30 platser och R-län 15 platser. Han trodde också att det skulle vara svårt i synnerhet för Göteborgs län att ta hem de övriga utvecklingsstörda med hänsyn till de resurser som nu finns.

KARL GRUNEWALD menade att psykologerna beskrev det ideala förhållandet. Man är tvingad till olika former av kompromisser, menade han. 100 av de utvecklingsstörda som finns på specialsjukhus från regionen är tvungna att bli kvar på Källshagen och att man därför bygger en paviljong för en tioårsperiod. Han sade också att den utvecklingsstörde behövde gå stegvis ut från specialsjukhuset, alltså från specialsjukhus till vårdhem och sedan till inackorderingshem.

Detta väckte stark opposition från flera av oss som tyckte att man mycket väl kunde låta de utvecklingsstörda från specialsjukhuset flytta direkt ut till t ex villor och lägenheter i samhället med de olika stödformer som gruppen kan behöva.

Som avslutning på diskussionen slog HOLGER BERGERUS fast att från FUB:s sida kunde man inte godkänna en nybyggnation på 100 platser inom norra klinikerna. Han hävdade med bestämdhet att vidare diskussioner måste föras för att utröna möjligheter till alternativa boende- och verksamhetsformer för denna grupp.

Efter konferensen santalade vi om behovet av en försöksverksamhet där även de mer gravt störda på specialsjukhusen fick bo i en integrerad lägenhet eller villa. En sådan försöksverksamhet bör utvärderas ordentligt både vård- och kostnadsnässigt.

Detta skrevs av SIGNE LINDBLAD, bitr psykolog i Östergötland, som själv arbetar på att skapa alternativa boendeformer för bl a utvecklingsstörda som bor på Västra Ny specialsjukhus i Östergötland.

NYTT ÅR - NY MEDLEMSAVGIFT:
25:- INSÄTTES PÅ NO 35 09 78.
PONS, HANÅRÖ. GÖR DET, SMÅLLA
PENGARNA BEHOVS FÖR PONS BLA-
DET OCH ÅRVIK VI SKICKAR UT.
ANGE TELEFONNUMMER Å POST-
GIROMALONCIN, FÖR ATT DET SKA
KOMMA MED PÅ ADRESSLISTAN.

VID VAL AV KRETSOMRÅDESRREPRESENTANT TILL ÖSTRA KRETSEN FICK KRISTINA NORÉN, STOCKHOLM FLEST RÖSTER. MED KRISTINA HAR REDAN EN FÖRETTNING I STOKHOLM, OCH ATT HAN FÖRER ÅR EJ FÖRETTNING MED STADCARNA. SÄND ETT NYTT FÖRSLAG TILL THOMAS JENSEN, SOM NUMERA ÅR SUPPLEMENT. ALLA ÖSTRA KRETSARE OMBEDS GÖRA DETTA, SÅ OCKSÅ ÖSTRA HAR EN REPRESENTANT.

INGRID LILJEROTH: DEN UTVECKLINGSSTÖRDAS IDENTITETSUTVECKLING OCH
SAMHÄLLSROLL.

Sammanfattning av Gunnar Kylén

KAPITEL 1: UTVECKLINGSSTÖRD I SAMHÄLLET

De utvecklingsstörda har tidigare uppfattats som sjuka, subhumana, hotande, objekt för medlidande, objekt för välgörenhet, heligt oskyldiga eller främst som människor.

Under den senare hälften av 1800-talet var optimismen om utvecklingsstörning stor. Man trodde att förståndshandikappet som sådant kunde botas eller reduceras genom bla sinnesträning. Denna pedagogiska optimism byttes tillen pessimism. I våra dagar har en pedagogisk optimism återvänt med - som vi tror - en större insikt i handikappets karaktär. Förståndsmognaden kan inte utvecklas genom pedagogiska åtgärder men handikappet som förståndshämningen ger kan minskas genom en adekvat stimulans inom ramen för de förståndsformer som alltid finns.

Synen på utvecklingsstörda som sjuka, som det var synd om, har lett till att en del människor ser problematiken som en rent medicinsk fråga och en fråga för välgörenhet av privat eller kommunal typ. Motprestationen blir taktsamhet. Även socialdarwinistiska och rashygieniska synpunkter har påverkat attityderna. Genetiska aspekter, darvinism och sjukdomsyn ryms i ett ensidigt biologiskt synsätt.

Under 50- och 60-talen föds nya strömningar. Bengt Nirjes begrepp normalisering blir ett ledljus för omsorgerna över en stor del av världen. Integreringssträvanden påbörjades och pågår fortfarande. Sjukdomssynen blir ett delproblem i en större helhet. Synen går från välgörenhet till rättighet. De utvecklingsstördas rättigheter proklameraras av WHO. Föräldrar och vårdpersonal får betydelsefullare roller. De medicinska kunskaperna ökar, liksom de sociologiska och i än högre grad de psykologiska och pedagogiska.

KAPITEL 2: MÅL OCH METODER.

Utvecklingen inom pedagogik och psykologi går från en ensidig träning till en allsidig personlighetsutveckling. Många av de utvecklingsstördas störningar är en effekt av negativa miljöer, ej av utvecklingsstörningen. Miljön reagerar på den handikappade som i sin tur reagerar på miljöns reaktioner.

Målet för Ingrid Liljeraths arbete är förståelse för de utvecklingsstörda. Därför behövs en förståelseteori: hermeneutik. Författaren skiljer på förståelse och förklaring. Förklaring avser strukturer hos fysikaliska fenomen. Förståelse gäller människor. Språket i vid mening är den funktion som förmedlar mening.

Kunskaperna som man får måste leda till handlingsprogram som ger en förändring. Därför krävs en kritisk inställning. Vetenskapen skall inte vara neutralt observerande utan värderande. Det leder till en insikt i de rådande konflikterna. Forskningsprocessen kan då först leda till förvirring

en förvirring som förhoppningsvis leder till en ny struktur.

I enlighet med Habermas ser författaren positivism som det "lägsta" kunskapsintresset, det hermeneutiska som ett högre och det emancipatoriska som det högsta av de tre. Kunskapen skall utöver att vara förstående även leda till frigörelse. "Genom en ökad medvetenhet om motsägelser och konflikter och en önskan att förändra blir kritiken en utvecklingsfaktor".

Kraven på den teori som väljs blir:

- ska vara en förståelsemodell
- ska omfatta ett begreppssystem som inkluderar behov, motiv, intentioner, handlingar, språk och återspegla den inre och yttre verkligheten
- begreppssystemet måste vara omfattande så att det mesta förstås genom det
- teorin ska kunna utgöra grunden för ett handlingsprogram
- teorin ska kunna beakta individuella särdrag
- teorin ska vara flexibel
- begreppet identitet måste ingå,

vilket leder fram till val av Erik Homburger Erikssons teori.

Syftet med arbetet anges vara att exemplifiera teorin och att pröva teorins användbarhet, men ej att granska teorin kritiskt. Författaren tillägger här att den kognitiva utvecklingen som bedöms enligt Piagets teori har en särskild betydelse för utvecklingsstörda, emedan det är i den funktionen handkappet finns. Helt generellt säger författaren att den psykologiska och pedagogiska forskningen varit präglad av positivistiska ideal med fysiken som förebild. Detta har lett till en stagnerad psykologi. Men valet av kunskaps teori beror på problemområdet.

Ett hermeneutiskt problem är följande: för att förstå måste man tidigare ha förstått. Dialog och intuition hjälper en ur det problemet. Objektivitet erhålls inte genom att forskaren går sig till en neutral observatör utan genom den teoretiska analysen.

Dialogen, dvs en funktionell interaktion med problemområdet leder till en metod som benämns aktionsforskning. "Till våra vanliga vetenskapliga ideal hör kravet på struktur och klara redovisningar, vilket vore lätt att falla för och foga in sig i på bekostnad av målet" påpekar författaren. Efterhand som den teoretiska anknytningen blir klarare kan frågandet bli mer precist och en mer strukturerad redovisning ske.

Denna aktionsforskning som karakteriseras av en dialog och ett engagemang i problemen skiljer sig från effektforskning. Bland annat skiljer sig forskningstyperna åt i att aktionsforskaren tolkar situationen löpande medan effektforskaren tolkar i skenet av det kommande resultatet. I aktionsforskning påverkas förloppet löpande av bl a forskaren, i effektforskning sker allt efter en uppgjord plan. Enligt författaren är ett avgörande medel för aktionsforskningen att finna uppdagade motsägelser som analyseras. Freire ser i dialogen om människors handlingar utan förklaringar en väg till befrielse. Med en sådan metodik finns en garanti för att resultaten blir användbara i vardagliga sammanhang. Aktionsforskning innebär en rul-

lande hypotesprövning. Hypoteserna utvecklas ur teorin. Dessa hypoteser kallas för teorihypoteser till skillnad från statistiska hypoteser. Kunskaperna om de enskilda personerna kan så småningom bli så omfattande att man kan se ett generellt mönster. Aktionsforskning innebär en risk för forskaren pga det klart formulerade ställningstagandet och den aktiva rollen i förändringsarbetet.

KAPITEL 3: DEN UTVECKLINGSSTÖRDES IDENTITETSUTVECKLING

Först ges en teoretisk bakgrund till undersökningarna. En dynamisk inlärningsteoretiker (Mowrer), en socialpsykolog (Mead), en sociolog (Goffman) och Rogers omnämns, Valet faller emellertid på den psykoanalytiska teorin, främst då den version som utvecklats av Erik Homburger Eriksson, som bättre än andra beaktat identitetsutvecklingen.

Identiteten ses som "en struktur som är en slutlig integration av identifikationer, behov, förmåga, roller, etc som utvecklats under barndomen. Integrationen utgörs av en under hela barndomen fortgående process av egosynteser. Identiteten kännetecknas enligt Eriksson av unikhet, enhetlighet och kontinuitet. I begreppet identitet ligger vad andra forskare kallar självet eller självrepresentation. Därpå följer en fragmentarisk framställning av psykoanalytisk teor omfattande begrepp som ego, realitetsprincip, primärprocess, det, överjag, egoideal, symbolik, förskjutning, försvar, driftsenergi, imitation, identifiering, intröjektion. Överjagsbildningen leder till en inre moralisk styrning av handling, affekter, tankar och fantasier, ett betydelsefullt framsteg i frigörelsen.

Innehållet i de mentala representationerna präglas av omgivningens förhållningssätt och olika mognadsstadier i identitetsutvecklingen enligt Eriksson. De olika mognadsstadierna som följer varandra enligt en grundplan - epigenesens princip - är 6 fram till och med vuxen ålder. Dessa stadier beskrivs nedan kortfattat:

- 1:a stadiet sker under spädbarnstiden och kännetecknas av utvecklande av balans mellan grundläggande tillit till omvärldens vilja och förmåga att möta ens behov och misstro.
- 2:a stadiet kommer under den tidiga barndomen och kännetecknas av en utveckling av en balans mellan tilltro och tvivel på sin förmåga.
- Under det 3:e stadiet som infaller under förskoleåren har världsbilden klarnat i sina huvuddrag och språket används friare. En ökad förmåga till målsättande märks, likaså märker barnet tydligare ogillande från andra vilket kan ge skuldkänslor.
- Under det 4:e stadiet, i skolåldern, utvecklas en större målmedvetenhet i problemlösning, man kan identifiera sig med uppgiften. Självbilden klarnar vad beträffar kompetens och begränsning, vilket framgår vid jämförelser med andra. Få framgångar leder till en känsla av ringa kompetens och mindervärdighet.
- Under det 5:e stadiet, under ungdomstiden, framstår man själv och omvärlden i nya perspektiv, vilket bl a är en följd av större förmåga till abstrakt tänkande. Man ser klarare sin oklara roll i sin vuxna framtid. Lojalitetsproblemet och ideologisk osäkerhet skapar tillsammans med rolloklarheten en identitetskris och

man blir kritiskt emancipatorisk och kräver större förståelse för sin person.

I vuxen ålder,

det 6:e stadiet, finns rester av alla stadierna men i stort bör man ha hittat sig själv och klarat ut sin roll bland människor i samhället.

Denna utvecklingsbeskrivning följs av en mycket kort beskrivning av den kognitiva utvecklingen där med få ord de sensomotoriska, preoperationella och konkreta operationernas stadier beskrivs.

Man kan skilja på den första identitetsupplevelsen och en senare, förankrad i den sociala verkligheten.

Tre huvudhypoteser ställs upp:

1. Utvecklingsstörda följer samma mönster i identitetsutvecklingen som andra.
2. Om barnet får en första identitetsupplevelse som utvecklar tilliten, kommer utvecklingen sedan att styras från barnet och i ett konstruktivt samspel med omgivningen.
3. Hela tiden krävs, för en fortsatt positiv identitetsutveckling, en förankring i den sociala verkligheten.

Sedan följer en lång redogörelse för undersökningen som består av en redovisning av kliniska observationer av utvecklingsstörda i åldrar motsvarande olika stadierna i identitetsutvecklingen och med olika typ av boende. Dessa observationer sätts i relation till hypoteser byggda på Erikssons teori i synnerhet och psykoanalytisk teori i allmänhet. Sålunda görs i gruppen "små barn" studier av en hemmaboende grupp (4 st) och en institutionsboende grupp (7 st). I förskoleåldern studeras 6 barn som bor i föräldrahem och går i förskola. I skolåldern studeras 6 barn från elevhem. I tonåren studeras 3 grupper, 8 ungdomar på elevhem, 7 från specialsjukhus som går i träningskola och 13 från specialsjukhus som har särskild undervisning. Av vuxna studeras 6 från ett litet vårdhem och 8 från specialsjukhus.

Från studien av småbarnsgruppen finner författaren att huvudhypotes 2 bekräftas. De hemmaboende barnen har en första identitetsupplevelse medan den hos de institutionsboende är svag. "Frågan om de kognitiva anlagnas betydelse är svår att besvara. De enstaka funktioner och färdigheter barnen utvecklat talar för att de har betydligt större kognitiva resurser än som präglar deras handlanden."

Författaren drar den slutsatsen att den första identitetsupplevelsen är av avgörande betydelse för den totala personlighetsutvecklingen.

Vid närmare granskning av det tredje stadiet finner författaren att inget barn har en tillfredsställande identitetsutveckling. Förskolebarnen skulle normalt vara inne i det stadium som innebär ett föregripande av roller. Eftersom de inte är det följer de inte samma utvecklingsplan som andra. Det går emellertid att förklara genom användning av den psykoanalytiska teorin.

"Detta strider dock inte mot den första grundhypotesen" säger författaren. Förståndshandikappet kan redan på detta stadium innebära en försvagning av egofunktionen.

I studiet av skolbarnen finner författaren att 2 av 6 barn följt identitetsutvecklingen, vilket visar att utvecklingshämmande kan följa samma mönster som icke-utvecklingshämmande barn. Att 4 inte gör det kan förklaras med miljöeffekter.

7 När man ser hur identitetsutvecklingen är olika i olika miljöförhållanden bekräftas den 3:e huvudhypotesen.

Av studiet av ungdomsgruppen framgår att några (5) haft en relativt god identitetsutveckling och kämpar med för åldern adekvata problem. De flesta - alla på specialsjukhuset - har en ofullständig och svag utveckling. Många har upplevelser av svek. Endast en har fått en första identitetsupplevelse och kämpar därför starkare. De flesta är negativa till till sig själva och misstror andra. Deras ideal blir foglighet och underkastelse. Tecken på självständighet och krav är fult och bestraffas. Förståndshandikappet spelar en mycket stor roll genom svårigheter att få perspektiv. De mer begåvade kan dock ej heller bearbeta sin vuxenroll pga den situation de blivit försatta i. Vuxenperspektivet saknas.

Vid studiet av de vuxna framgår att flertalet av männen på den lilla institutionen har en tillfredsställande identitetsutveckling förankrad i en social verklighet med möjligheter till meningsfullt arbete, tillfredsställelse av boendebehov och varierad fritidsverksamhet. Könnsrollen förefaller dock vara speciellt knepig att finna. På specialsjukhuset har ingen en adekvat identitet. Reaktionen varierar mellan förtvivlad kamp och uppgivenhet.

Undersökningarna visar att det är ändamålsenligt med en beskrivning i identitetsstadier. Det är möjligt för utvecklingsstörda att under gynnsamma betingelser nå en relativt god identitetsutveckling. Förståndshandikappets betydelse är relativ. Störningar i identitetsutvecklingen kan förklaras med psykoanalytisk teori.

TEORETISK DISKUSSION

Den första identitetsutvecklingen är av rent känslomässig art, medan den andra präglas av mer strukturerade föreställningar om det egna "jaget" (självet). Det är troligt att om identitetsstrukturerna ska kvarhållas måste de erhålla fortsatt stimulans, annars försvagas de. Reaktionen på en bristande första identitetsupplevelse varierar från passivitet till depression.

I flera undersökningar av Spitz och en undersökning av Mahler har påvisats att barn utan den första identitetsupplevelsen får synnerligen grava psykiska skador. För utvecklingsstörda som diagnosticeras vid födseln finns en risk att den kris detta kan utlösa i familjen leder till störningar i den tidiga identitetsutvecklingen.

För den fortsatta identitetsutvecklingen på de andra och tredje stadierna blir en förankring i den sociala verkligheten angelägen. Om svårigheter kommer visar en stark kamp hos den utvecklingsstörde att den första identiteten utvecklats bra. I den fjärde fasen får utvecklingsstörda speciella svårigheter därför att den kognitiva utvecklingen kommer att spela en mer dominerande roll för självbilden. I det femte stadiet under tonåren har de ungdomar som nått längst i sin utveckling fastnat i ett könsrollsexperimentering med få framtidsfantasier. Emellertid är det möjligt för vuxna utvecklingshämjade att finna en adekvat roll och livsform, något som frångår av de vuxna människors förhållanden på den lilla institutionen.

Självrepresentationerna är aldrig strängt konceptuella utan är under starkt inflytande av känslomässiga upplevelser. Laing betonar att det är genom andras handlande och egna förväntningar på vad andra tror som bilderna av det egna jaget utvecklas. Kihlbom betonar att det krävs en självkonstans på samma sätt som objektskonstans. Eftersom det är sannolikt att utvecklingsstördas självbild är svagt integrerad pga dålig begåvning blir de extra känsliga för avbrott i bindningar. Många undersökningar av utvecklingsstördas självbild finns, dock utan klar teoretisk förankring.

En grundläggande styrfunktion hos individen är den aggressiva. Man måste skilja på aggressionsdriften och förmågan att vara aggressiv. Den senare saknas ofta hos utvecklingsstörda. Aggressioner får inte ses som något mekaniskt utan måste förstås i sitt sammanhang. Idealet för utvecklingsstörda på storinstitution är att hålla tillbaka aggression. Utvecklingsstörda har få möjligheter till normal idealbildning på institution. De utvecklar därför svaga kontrollfunktioner och blir primärprocessstyrda. Handikappet hos utvecklingsstörda får större betydelse med åren eftersom jagfunktionerna blir alltmer beroende av kognitionen. Det är emellertid möjligt att få relativt goda lösningar på alla stadier om omständigheterna är gynnsamma.

KAPITEL 4: ÖVERGRIPANDE MÅL.

Arbetet kan uppdelas i tre perioder. Under den första utformades ADL-träningsprogram, under den andra, som är en övergångsfas, erfor man att helhet saknades och en oklarhet uppstod, under den tredje skedde en strukturering av de övergripande målen. Denna period kan uppdelas i faser, nämligen:

1. fastställande av principer för verksamheten
2. konkretisering av individens behov
3. kravet på medicinsk ledning även av ADL-träning, arbetsträning och fritidssysselsättning ledde till allmän förvirring och konflikt mellan pedagogiska principer och medicinska.
4. Kommunikationen mellan representanter för olika synsätt stördes, varför skolledning och psykologerna själva formulerade sin ståndpunkt mer detaljerat. Detta gjordes under följande punkter:

- .1. Förutsättningar
- .2. Den utvecklingsstörde - allmänna karakteristika
- .3. Den utvecklingsstörde - speciella problemområden
- .4. Målsättning
- .5. Verksamhetsgrenar
- .6. Metodik
- .7. Organisation
- .8. Personal
- .9. Lokaler
- .10. Sammanfattning

Vårdpersonalens viktigaste uppgift bör vara att ge en känslomässig stimulans. Man måste skilja på den pedagogiska träningsrollen och den känslomässiga "föräldrarollen". I en översikt redogör författaren för mål, innehåll och metodik i boende, skola och fritid. Denna översikt kommenteras. Boende bör präglas av expressiv kontakt, skolan ska ge kunskaper men även bidra till personlighetsutvecklingen. Det framgår att på större institutioner tenderar personalen uppleva sej som tränare, vilket leder till att den utvecklingsstörde blir känslomässigt isolerad och tilldelad en livslång elevroll.

KAPITEL 5: PROGRAM OCH METODIK

Genom analys av erfarenheter med ADL-program och undervisningsprogram i den aktuella särskolan fastställdes följande definition av program:

1. Grunden för program är en för alla gemensam meningsfull och sammanhängande bild av den utvecklingsstörde. Denna bild har till en början karaktären av hypoteser som prövas i praktisk verksamhet.
2. Sedan bilden av eleven är klar kan mer precisa mål för de olika verksamhetsgrenarna formuleras. Det sker i termer av relationer och jaggfunktioner och i insikt om att olika verksamheter har olika bidrag till personlighetsutvecklingen.
3. Eventuellt kan målen konkretiseras i aktiviteter och ämnen.
4. Därefter kan metodiska aspekter i mer snäv bemärkelse diskuteras.
5. En analys av förutsättningar för genomförande kan vara ett sista led i programuppläggningsen.

I detta individperspektiv måste specialisternas insatser underordnas och efterordnas de övergripande målen och fogas in i ett meningssammanhang. Teknologier, inklusive psykofarmaka, måste sättas i detta förståelseperspektiv.

Förhållandet mellan symtomtänkande och en tolkning av reaktioner utifrån ett personlighetspsykologiskt meningssammanhang har analyserats. Symptomtänkande leder till biologiskt-medicinskt orienterad behandling medan den senare leder till att handlande ses som uttrycksmedel som måste förstås och bemötas så att det får till följd en intradynamisk process som i sin tur medför omstrukturering och förändring.

KAPITEL 6: OMGIVNINGENS BEHOV

Föräldrarnas problem analyseras här. Dessa betyder mycket för den första identitetsutvecklingen. Föräldrarna kan behöva stöd inte bara för att klara en första kris, utan även senare. Föräldrarnas syn på sitt barn bör ej fixeras vid själva handikappet. "Oh, vilken tur vi har som fått ett barn med en sådan personlighet", säger en mor och förstår först sedan hon sagt det att utvecklingsstörningen inte behöver ha så stor betydelse som hon trott. En tidig diagnos kan ge en kris som ger föräldrarna svårigheter att förmedla en första identitetsupplevelse. De vuxna utvecklingsstörda föräldrar har alla haft traumatiska upplevelser i bemötanden från samhällets representanter. Endast undantagsvis har de fått delta i beslut om förflyttning av deras barn till eller från specialsjukhus. De förväntas visa stor tacksamhet. De vågar inte kritisera av rädsla för att deras barn ska få sona kritiken.

Vårdpersonalen visar ofta ett fint engagemang men de har en klar ansvarsroll och känner ofta stor osäkerhet. På större institutioner ökar känslan av att vara tränare. En medmänsklig attityd finns men den innebär ofta rutinmässig snällhet i stället för ömsesidighet och förståelse i kontakten. Snälla och fogliga patienter uppskattas.

Lärare har större fortbildningsmöjligheter än någon annan grupp. De bör arbeta i arbetslag och i gemensamma diskussioner följa upp en grupps utveckling.

Att få specialister och administratörer att inordna sig i en verksamhet som är personlighetsutvecklande för de utvecklingsstörda kräver en omvärdering av den egna rollen. Ett samarbete som byggs upp på en personlighetsutvecklande grund måste byggas upp nerifrån och ge personalen i direktkontakt med de utvecklingsstörda fler handlingsalternativ och större resurser, bla i form av utbildning.

KAPITEL 7: DEN UTVECKLINGSSTÖRDE I ORGANISATIONEN.

Genom diagnosticering mm kommer barnet i en särställning i en särskild organisation och där bla i en särskola. Ofta får han ett särboende, kanske på en hierarkisk institution där han placeras nederst utan möjligheter till personlighetsutveckling. En analys görs i detta kapitel av specialsjukhusets mål, teknologi och struktur.

Vad beträffar målet finns inom omsorgerna två utvecklingslinjer, den hermeneutiska och den mekaniska. Dessa två utvecklingslinjer kan komma i konflikt med varandra och vara svåra att förena. Träningsidealet passar väl in i den medicinska teknologin. Strukturen är hierarkisk. Över den utvecklingsstörde finns skötare, förste skötare, överskötare och föreståndare, överläkare och vid hans sida ekonomichefen. Idealet i organisationen är lojalitet uppåt. Skötaren har små resurser och få handlingsalternativ, fast han mer konkret ansvarar för den utvecklingsstörde. Läkarna på specialsjukhuset har stora resurser och många handlingsalternativ. Psykologen har stora resurser och få handlingsalternativ.

Institutionens nedbrytande effekt för den totala personlighetsutvecklingen är ett faktum som de flesta inom omsorgerna accepterat.

På specialsjukhuset är den diagnostiska kulturen ett viktigt kontrollinstrument. "Det bidrar till att man kan distansera sej från de dynamiska förhållandena på institutionen och istället som förklaringsmönster utgå från felen hos dem som är intagna. Dessa fel kan sedan förläggas till hjärnan och omvandlas till ett mekaniskt fel".

På små institutioner blir i allmänhet inte de mekaniska dragen så framträdande, utan personliga aspekter kan göra sej mer gällande. På större institutioner hindrar organisationsstrukturen det personliga engagemanget att slå igenom och bli styrande.

Emellertid sker en konfrontation mellan de två synsätten när skolan kommer till de stora institutionerna. De två synsätten förefaller oförenliga. Något praktiskt exempel på motsatsen har ej kunnat konstateras.

Vårdaren bör befinna sej i en organisatorisk struktur som optimerar hans möjligheter till känslomässig bindning till den utvecklingsstörde. Det byråkratiska systemet med dess ansvarsfördelning utgör ett hinder för detta. I detta arbete kan den utvecklingshämjade själv ses som en expert vilket bla innebär att vi i dialogen med honom lär känna honom och blir mer lyhörda för hans behov och önskningsar och hans sätt att uttrycka dem.

MOTIONERA TILL ÅRSMÖTET FÖRE 5 MAJ!

Årsmötet för 1975 kommer att förläggas till någon kväll, sannolikt den första, under Karlskoga-konferensen. Som vanligt bör Du fundera över om det finns frågor Du vill motionera om. Gör i så fall detta före 5 maj, så att motioner och årsmöteshandlingar kan spridas i stadgeenlig tid. Vill Du t ex ändra på kretsområdesindelningen eller kanske något i stadgarna? Motioner till årsmötet sänds till någon i styrelsen.

- 1) Rockefeller (5)
- 2) Volga (5)
- 3) ~~Hans~~ ~~Sauer~~ (5)
- 4) Stig Dagerman (5)

5) Molotov

1906) Rembrandt (5)

7) Hans ~~Erik~~ ~~Olsson~~ (5)

8) Karin (5)

9) Versailles (4)

10) Kjell Johansson (4)

5
5
5
5
5
4
4
4

33

Poms

NUMMER 17

- APRIL 1975

INNEHÅLL:

SID

FRÅN REDAKTIONEN:

Karlskoga 9-11.6	1
Årsmöte	1
"Humpty Dumpty"	2
Om mognad	2
Habiliteringskurs	3

KOMMENTAR OM VÄNERSBORGSREFERAT 4

"SUBNORMAL SIKOLERJI" 5

BILAGOR:

KALLELSE TILL ÅRSMÖTE

INBJUDAN

PROGRAM TILL KARLSKOGA

ANMÄLAN

bladet

1.

Nu närmar sej den årliga vårkonferensen för alla omsorgspsykologer, i år anordnad av Skolöverstyrelsen och Socialstyrelsen i samråd med MAJ THORSELL från POMS. Genom vissa administrativa svårigheter nås först nu Du som ej är anställd som omsorgspsykolog av inbjudan och preliminärt program - hoppas att Du ändå hinner ordna för att kunna ned!

Konferensen äger alltså rum den 9 - 11 juni i Karlskoga. Annälan sker genom ifyllande av bif blankett, som skickas till:

SOCIALSTYRELSEN,
byrå LÅ 2
106 30 STOCKHOLM
eller per telefon till
INGRID ORRSKOG
tel 08/ 14 06 00 senast 9 maj

Programmet för konferensen har utarbetats genom samråd mellan SOS, SÖ och Maj, delvis med utgångspunkt från de förslag som vi själva kommit med. Som frångår kommer dag 1 och 3 bli ungefär som i Norberg med avseende på arbetsformer, medan vi hoppas att dag 2 ska omfatta verksamhet i någon form kring familjearbete - vilken form är ännu oklart.

Som vanligt förläggs också föreningens årsmöte i anslutning till konferensen - måndagskvällen bör Du vika för det. Motioner till årsmötet om POMS verksamhet, vad som bör tas upp för utredning, debatt, yttrande, osv kan Du skriva och skicka till sekreteraren. Dead-line för motioner är också 9 maj.

Valnämnden (gestaltad genom Margareta Lalander, Ann-Charlotte Carlberg och Rolf Berglin) föreslår följande personer till de styrelseposter, för vilka val är aktuellt:

vice ordförande: KARIN ATTIUS
kassör: KRISTINA NORÉN
suppleant för KRISTER SANDAHL
kassören:

KARIN arbetar i Östergötland som psykolog, tvärs över de flesta omsorgsformerna, alltså både på vårdinstitution och med mer öppen verksamhet. Detta jobb är ganska nytt. Tidigare arbetade hon bl a under en period med enbart personalutbildning på en institution med många spännande erfarenheter - kanske lyssnade Du också på detta i Katrineberg?

KRISTINA är en av de "ganla rävarna" i Stockholms län. Hon är knuten till Björnkulla-institutionen i Huddinge. Kristinas arbete där har haft en klar behandlingsinriktning, till en början omfattande en avdelning med känslomässigt svårt störda ungdomar och personalgruppen, men nu arbetar hon också med andra enheter på institutionen.

2.

För 3 år sedan började CHRISTER arbeta i Norrbotten, då dåvarande psykologen blev vårdchef, som ensam psykolog där. Jag tror att han dragit ett tjockt och präktigt psykologstrå till omsorgsstacken i Norrbotten. Men snart flyttar han söderut, och i höst får vi se Christer hos oss på ALA istället.

- - - o - - -

I England finns en psykologtidning som heter HUMPTY DUMPTY. Det är en grupp refelkterande engelska psykologer som ger ut den som ett debattorgan. Ett av de senaste numren handlar om institutioner, och psykologers arbete på den. En av artiklarna, "SUBNORMAL SIKOLERJI" tyckte KENT BRICSSON passade fint till POMS-bladet. Så här inleder de engelska psykologerna sitt nummer om institutioner:

"This issue of HUMPTY DUMPTY is devoted to institutions - the dumps where people are put when they become inconvenient. We look at the way in which psychologists are used, and allow themselves to be used, in the process by which people are taken out of one set of alienated surroundings and placed in another set - often more completely alienated.

In our normal lives we are living a social lie. Most of our actions, most of the time say that society is basically all right, when it is not all right - and in our clearer moments we know that it is not all right. But the lie that is told in these institutions is even bigger and heavier, because what happens in them is all done in the name of humanity, medicine, care, reason, concern, treatment and considered human intention. And what it turns out to be is coercion.

Positivist science = tool. The more psychologists try to be super scientific and objective, the easier it is for them to become tools, used in the process of putting people down and keeping them down. If you are a psychologist, read these articles and then ask yourself - "Is this what I wanted to be doing when I started wanting to do psychology? What am I going to do now?"

- - - o - - -

I Norberg, och också i Katrineberg, diskuterades frågan om mognadsbedömning av utvecklingsstörda vid vissa enligt omsorgslagen. Många tyckte att det var en viktig och angelägen fråga för psykologerna att arbeta med. Nu har POMS på remiss fått ett utkast till cirkulärskrivelse om detta. På senaste POMS-träffen diskuterades detta, och följande personer är tillfrågade/kommer att bli tillfrågade för synpunkter: Gunilla Sternudd, Iambe Liffner, Stefan Ihlstedt, Ingrid Liljeroth och Maj Thuman som håller i det hela. Om Du vill se utkastet och komma med synpunkter, tag kontakt med Maj. Till den 2 juni ska POMS' synpunkter vara klara. *skrivning*

poms-bladet nummer 17
årgång 3
redaktion:birgitta norrman

produktion:birgitta norrman
rune galerius
catharina ekermo
stefan gahn
gunnar kylén

nästa POMS-TRÄFF: blir på Klockbacka
den 12 maj kl 19.30, alltså den 2:a
måndan i maj.

Från METHE AXÉN, som arbetar i Örebro län, har red. fått en ingående beskrivning av en habiliteringskurs för vuxna utvecklingsstörda i länet. Man anordnade en internatkurs under en vecka i vintras för vuxna utvecklingsstörda med lindriga och måttliga förståndshandikapp. Som kursledare fungerade personal från omsorgerna, bl a arbetsledare, arbetsterapeut, föreståndaren för eget boende, kurator, psykolog m fl. Kursorten var Sälen i nordvästra Dalarna.

Under veckan ägnade man sej åt ett ambitiöst kursprogram, delat i 10 avsnitt. Dessa avsnitt introducerades i konkreta situationer och ibland på videoband eller annat material. Man ägnade sej sedan åt ett avsnitt i sänder i smågrupper om 4-5 personer och med en grupp- ledare. Exempel på några av de teman man valt var:

- att leva ensam och tillsammans
- kulturutbudet i samhället
- kärlek
- att ha barn
- att vara handikappad
- omsorgsstyrelsen

De erfarenheter som kom fram, visar att kursdeltagarna upplevt kursen som väldigt givande. Behovet av att diskutera handikappmedvetande kom tydligt fram, och det temat ville man fortsätta med. Man hade också synpunkter på att omsorgstjänstemännen har för lite tid då man dyker upp. Att vara förtecknad vid omsorgsstyrelsen eller "tillhöra landstinget", som de själva sa, upplevs som ett stigma, även om man tycker att landstinget ändå är bra.

Methe har sammanfattat erfarenheterna från alla 10 avsnitt, och det som refererats är bara några axplock. Om Du är närmare intresserad av hur kursen las upp och vad man tyckte om den, så tag kontakt med Methe, som skickar rapporten.

För mej är det här en ny typ av kurs, som säkert kan utformas och anpassas efter andra omsorgstagares behov också. Har Du några givande erfarenheter som Du vill vidarebefordra till andra pomsare, så följ Methes goda exempel, och skriv till bladet.

ETT LITET PS OM KONFERENSEN: Eftersom inget studieförbund är medarrangör i karlskogakonferensen, gäller andra ekonomiska premisser än tidigare. En del av de som är omsorgspsykologer får ersättning från arbetsgivare, medan de som ej har sådan anställning måste betala kostnaderna själva. Den summa, som vi har på konferenskontot, kan definitivt ej täcka kostnaderna för de som ej får ersättning från arbetsgivaren. Eventuellt kan en mindre summa betalas av POMS, men liksom tidigare beror det på hur många som begär viss ersättning, och om detta måste styrelsen då besluta. Så räkna med att stå för kostnaderna själv

I förra POMS-bladet skrev STEFAN IHLSTEDT om FUB-diskussionen i januari i Vänersborg. STEFAN refererade bl a vad olika talare framhöll i debatten. KARL GRUNEWALD, som också deltog, tyckte att STEFAN refererade honom delvis felaktigt, och vill göra följande påpekande:

Alternativ till specialsjukhus

I POMS-bladet nr 16/ 1975 refererar Stefan Ihlstedt en diskussion i Vänersborg om specialsjukhusen och deras framtid.

Mig refererar Stefan bl a så här: "Han sade också att den utvecklingsstörde behövde gå stegvis ut från specialsjukhuset, alltså från specialsjukhus till vårdhem och sedan till inackorderingshem."

Därefter skriver Stefan: "Detta väckte stark opposition från flera av oss som tyckte att man mycket väl kunde låta de utvecklingsstörda från specialsjukhuset flytta direkt ut till exempel villor och lägenheter i samhället med de olika stödformer som gruppen kan behöva."

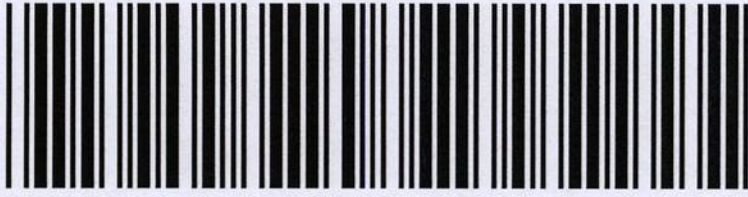
Som bekant bor det på specialsjukhus utvecklingsstörda personer med helt olika behov av omsorger. Självfallet finns det åtskilliga på specialsjukhusen, som efter och med adekvata omsorger kan flytta till inackorderingshem. Det är ingen nyhet - det började man med i Stockholms stad för mer än 10 år sedan.

Men när jag talar om att gå ut stegvis, syftar jag på de flerhandikappade, tung- och svårskötta personerna, som ju utgör flertalet av den på specialsjukhusen sammantaget. Detta framhöll jag också i Vänersborg.

Med vänlig hälsning Karl Grunewald

Att anordna WORKSHOP är poppis, och det gör man i Uppsala 5 - 6 maj kring ämnet AUTISTIC AND RETARDED CHILDREN. Professor Rickard Morris från Syracuse University, New York, berättar om hur man kan använda beteendemodifikation med autistiska och retarderade barn. Några ämnen som tas upp under de två dagarna är: principer och förutsättningar, kritik mot "behavior mod" med barn, utveckling av självständighet och sociala färdigheter, behandling av självdestruktivitet, språkutveckling. Kostnad för deltagande är 100:-, och anmälan sker genom insättning av beloppet på pg 85 09 83 - 8 (BETEENDETERAPEUTISKA FÖRENINGEN I UPPSALA, som arrangerar). Antal deltagare kommer att begränsas till 40, och "först till kvarn...."

POMS1975-17

1975-17b

1975-17b

RIKSARKIVET

MKC FRÄNSTA

2014-01-14

POMS

NUMMER 17

SEPTEMBER 1975

INNEHÅLL:

	sid
PRESENTATION AV ALA-GRUPPEN	2
GÖRAN PALMESTÅL: Konferensen i Vänersborg	10
NYSTARTAD FÖRENING I MUSIKTERAPI	13
KARL GRUNEWALD: 2 artiklar om information till föräldrar	14
POMS-KONFERENS I KARLSKOGA: Bilder	16
ANNA-LISS ÅKESSON: Rec. av Håbiliteringsboken	18
BRITA NELSON: Information om SFPU	20
PROTOKOLL: POMS-möte i augusti 1975	21
DIKT: Stig Dagerman	23

Bilagor:

Remisser: Mognadsbedömning vid viss inskrivning enl. om-
sorgslagen + SKK:s utredning.
Protokoll från årsmöte i POMS 9 juni 1975.
Verksamhetsberättelse 1974 - 1975

bladet

Norrköping i augusti 1975

Det första POMS-bladet för hösten bläddras just nu fram ur kopieringsapparatens. Det känns spännande det hela: för Birgitta, Rune, Catharina och de andra gick det hela säkert fortare än vi tycker att det gör. Vi - det är Stefan Ilstedt, Iambe Liffner och Karin Attius.

Höstens första nummer innehåller en presentation av ALA-gruppen i Farsta. Det blir ett reportage kring dem som kämpat med häftning, klistring och liknande av alla de nummer av POMS-bladet, som Du tidigare fått i brevlådan. I nästa nummer tänkte vi presentera den grupp som ska dela på ansvaret nu och några nummer framöver: psykologgruppen i Östergötlands län.

Vidare i det här numret: några bilder som Stefan tog vid den senaste konferensen i Karlskoga. Anna-Liss Åkesson recenserar Habiliteringsboken. Konferensen i Vänersborg kring specialsjukhus tas upp i ett inlägg. Från Rella Platschek har vi fått information om en nystartad förening i Musikterapi. Svenska förbundet för omsorg om psykiskt utstörda hade förbundsstämma i Linköping den 8 juni - detta nummer innehåller ett referat av vad som där behandlades. Sist i POMS-bladet: en dikt av Stig Dagerman.

Årsberättelsen för POMS bifogas som vanligt som bilaga. Som bilaga utskickas också en remiss som berör mognadsbegreppet för inskrivning vid specialsjukhus.

NÄSTA SAMMANTRÄDE FÖR POMS äger rum: 11 september kl. 14.00 Ulleråkers sjukhus, psykologiska forskningsavd. Öppet för alla medlemmar!

STANDARDRUTAN:

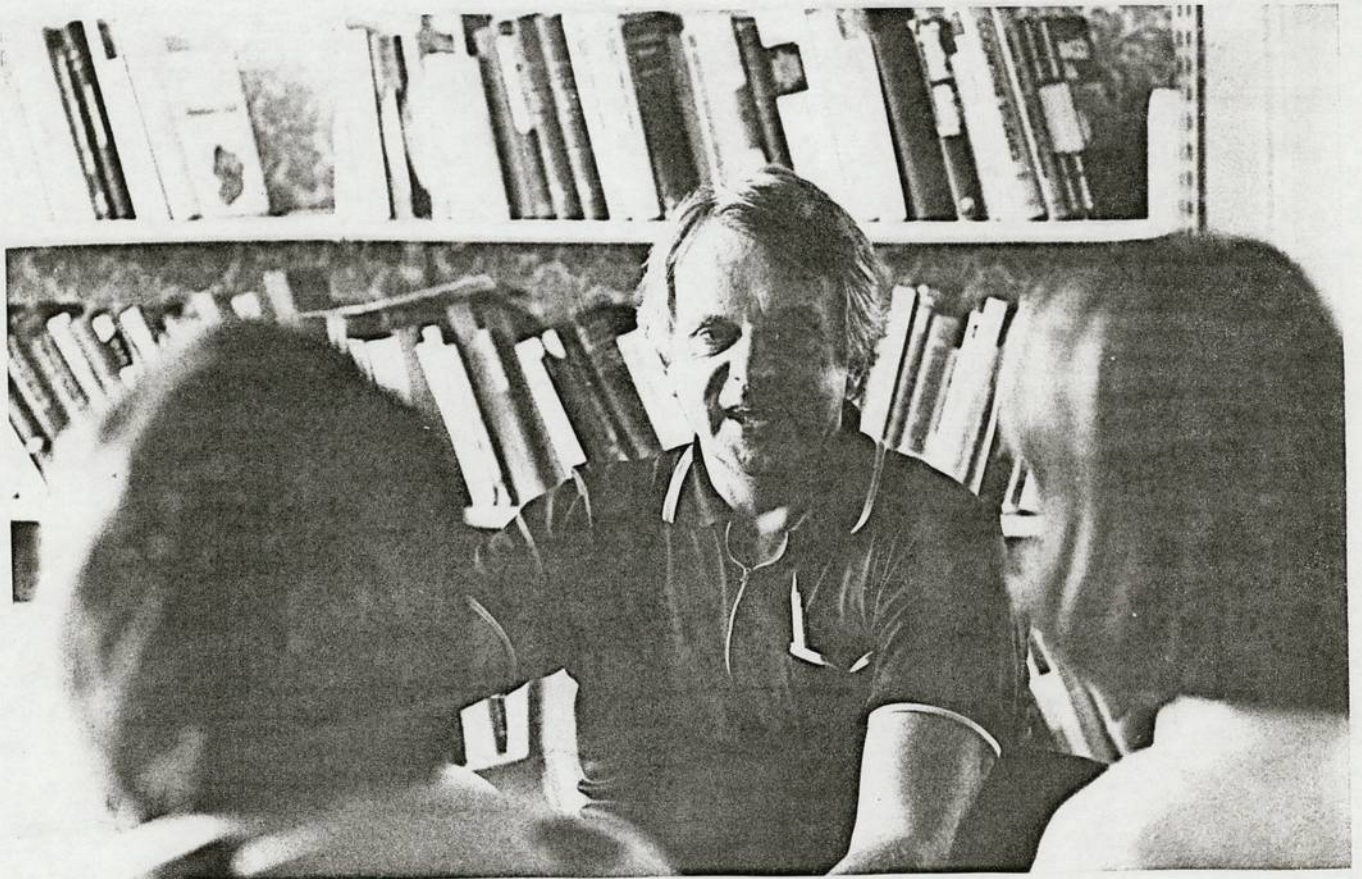
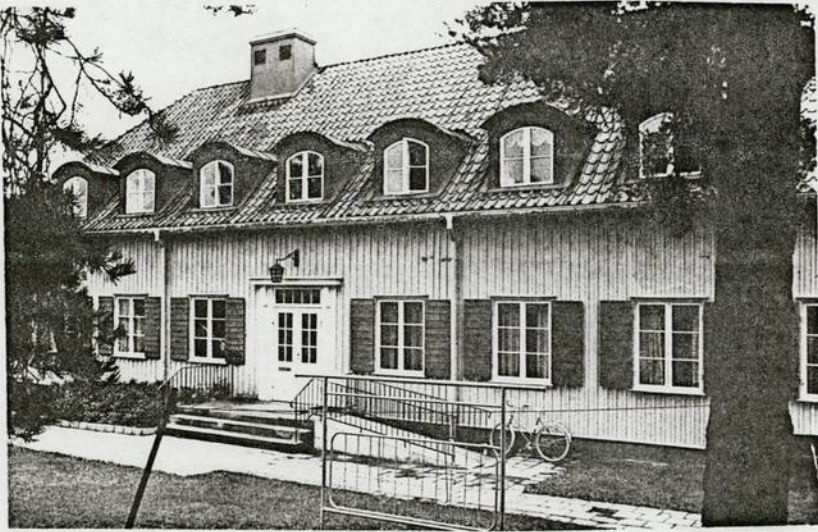
” HAR DU INTE FÅTT
DET HÄR NUMRET
AV POMS-BLADET ? ”
.
” DET BERÖR
KANSKE PÅ ATT DU
INTE ANMÄLT ADRESS-
ÄNDRING TILL SEKRE-
TERAREN ? ”

DU: SKRIV TILL POMS. OMKURSER DU VARIT PÅ. OM KURSER DU SKULLE VILJA VARA PÅ. OM DITT JOBB. OM NÅGON BOK DU TYCKER VI BÖR LÄSA: OM SAKER DU VILL SKA STÅ I POMS-BLADET.

Hälsningar fr. Stefan, Iambe o Karin.

STIFTELSEN ALA

FORSKNINGSAVDELNING

BESÖK PÅ ALA - AUGUSTI 1975.

Stefan och jag reste med tåg till ALA utrustade med kamera och katt (den senare för vidare transport till Uppsala). På ALA träffade vi (eller hörde talas om) följande personer:

GUNNAR KYLEN: för många en välkänd person från föreläsningar och undervisning. Gunnar är forskningsledare på ALA sedan 1968, docent och handledare för alla projekt. Hans avhandling (maj 1974) har titeln: "Psykiskt Utvecklingshämmandes Förstånd."

RUNE GALERIUS: som hjälpte oss hitta bland alla ALA-publikationer arbetar liksom Gunnar heltid på ALA. Rune är ALA:s dokumentationssekreterare. Det är Rune som dragit upp och "plockat" tidigare nummer av POMS-bladet.

BIRGITTA NORRMAN: också hon heltidsanställd på ALA och POMS-bladets tidigare redaktör. Birgitta har lång erfarenhet av omsorgsarbete: hon är väl insatt i problematiken specialsjukhus, har arbetat på Klockbackaskolan och på det nya vårdhemmet i Åkersberga. Nu arbetar Birgitta med ett 4-årigt projekt om språk och utvecklingsstörning.

CATHARINA EKERMO: arbetar med ett 4-årigt forskningsprojekt kring psykologiska och sociala aspekter av epilepsi. Innan Catharina kom till ALA ägnade hon ett halvårs arbete åt ett barnvårdhem, beskrivet i psykologexamensarbetet "Hej Hugo!"

PIA LARSSON: arbetar heltid som sekreterare på ALA. Hennes första arbetsdag inföll just under vårt besök. Därför fick vi också träffa:

INGER JAKOBSSON: "ALA:s gamla sekreterare", som avlämnade jobbet till Pia.

BRITA NELSON: arbetar halvtid med ett 4-årigt projekt kring gravt utv.störda. På sin andra "halva" finns Brita på Häggviks yrkesskola, när hon inte sitter på tåget mellan Uppsala (där hon bor) och Stockholms förstäder..

CECILIA MALMSTRÖM: relativt nyanställd på ett korttidsprojekt, som rör utv.störda personers förmåga att använda rullstol och andra tekniska hjälpmedel. Cecilia jobbar också som cirkelledare på Bredängs dagcenter i Stockholm.

ANN BAKK: har tidigare hört till ALA. Tidigare också gjort en massa annat: informationsassistent på FUB:s kansli, jobbat fram (tills. med andra) materialet "Hej Marie!", som rör handikappmedvetande hos utv.störda. Jobbar nu med kristerapi.

MÅRTEN SÖDER: arbetar med ett flerårigt sociologiskt projekt om anstalter för psykiskt utv.störda. Mårten är doktorand i sociologi vid Uppsala universitet. Kontakt med utv.störda har han fått genom sitt arbete som nattjour vid ALA:s inackorderingshem i Uppsala. Planerar nu, inom ramen för sitt projekt, att göra en fältstudie - en sociologisk beskrivning - av hur institutioner fungerar idag.

INGA SOMMARSTRÖM: har tidigare arbetat på ALA och kommer att göra det igen. Hon hör till "de gamla" i ALA-gruppen. Inga har arbetat med en instruktionsmetodik för skyddade verkstäder och med en handbok i habilitering. Inga är välbekant för många genom föreläsningar om handikappmedvetande, ett ämne hon haft anledning att fundera över bl.a. som konsult-psykolog vid Kjesäters folkhögskola.

STEFAN GAHN: är doktorand vid Psykologiska institutionen vid Sthlm:s universitet. På ALA forskar Stefan på utv.stördas förhållanden till moraliska bedömningar.

SOPHIAN WALUJO: är från Indonesien, har avlagt en fil.dr.-examen i pedagogik i Nord-Korea. Han är ansvarig för ett av ALA:s nyaste projekt: att utveckla en metodik för grupparbete, närmast användbar för utv.störda som arbetar på dagcenter.

BENGT ABRAHAMSSON: arbetar under ett halvår på Mårtens projekt med insamling av data. Tidigare arbetade Bengt på vårdhemmet Carlslund i Upplands Väsby. Han har skrivit uppsats tillsammans med:

OVE RÖREN: om förändring på anstalter. Ove ska nu tillsammans med Ann Bakk, arbeta halvtid på ett korttidsprojekt om sexualfrågor för vuxna psykiskt utv.störda.

CHRISTER SANDAHL: kommer att bötga på ALA den 1 november. Han kommer att syssla med ALA:s forskning utåt - speciellt då utbildning för den stora gruppen vårdpersonal.

VAD ÄR ALA?

Först: ALA betyder "vinge" (på latin). Det ska väl ses symboliskt. ALA fick sitt namn i början av 60-talet - då stod förkortningen också för: Anpassning till Liv och Arbete.

ALA är inrymt i ett gult trähus på sjukhuset Stora Sköndalsområdet i Färsta. Halva huset (på bilden), 1 tr upp, förfogar man över.

ALA-gruppen sysslar med forskning. Målsättning: att beskriva vad utv.-störning är, hur den utvecklingsstörde individen samverkar med sin miljö och hur miljön bör anpassas till den utvecklingsstördes handikapp.

ORGANISATION.

Forskningsstiftelsens STYRELSE bestämmer forskningens inriktning och innehåll. I Styrelsen finns 4 representanter för FUB, 1 repr. från vardera Socialstyrelsen, Skolöverstyrelsen och Arbetsmarknadsstyrelsen. Över-

läkare Karl-Axel Melin, Stora Sköndals sjukhus är ordförande i stiftelsen ALA. Från forskningsgruppen deltar: Gunnar Kylén, Birgitta Norrman och Göran Lind. Styrelsen sammanträder cirka 4 ggr per år.

En FORSKNINGSRÅDGIVARGRUPP bestående av 5 repr. från olika verksamhetsområden sammankallas ett par gånger per termin för att diskutera de olika projekten. I gruppen ingår: Professor Ragnar Berfenstam, socialmedicin, fil.lic. Sonja Calais, sociologi, docent Lars Kebbon, psykologi, överläkare Gunnar Klacken-berg, barnpsykiatri och avd.direktör Esse Lövgren, SÖ.

ALA har en basorganisation med 4 anställda: en forskningsledare, en forskningsassistent och 2 sekreterare.

EKONOMI:

För ALA:s basorganisation finns fonderade medel, omkring 200.000 kr. Ytterligare 100.000 kr har tillförts basanslaget från Riksförbundet FUB. Detta basanslag används för att arvoda forskningsledaren, forskningsass. och de 2 sekreterarna. Basanslaget ska också täcka hyror, telefon m.m.

De olika projekten finansieras genom anslag från olika fonder, företag och organisationer. Varje forskare på ALA måste i sin anslagsansökan inkludera kostnader för en viss andel av basorganisationen (vanligen en sjättedel) för att man ska undvika att tära för mycket på de fonderade medlen, vilka är en förutsättning för ALA:s fortsatta existens.

Detta gör att en stor del av ALA-medarbetarnas tid åtgår att förnya ansökningar om forskningsanslag, hitta nya intresserade ekonomiska garantier etc. Detta dilemma delas av de flesta forskare i Sverige idag. Framtiden räknas ofta i "årsprojekt" - pengar finns t.ex. för ett visst projekt på 3 år, men inte mera.

STORA SKÖNDALS SJUKHUS, av vilket ALA hyr sina lokaler - är ett epileptiker-sjukhus. Det består av tre delar:

1. Åldrvård med gästhem, sjukhem + personalbostäder.
2. Utbildning av socionomer + diakoner.
3. Epileptikersjukhuset med ca 200 patienter. På 2 avd. bor patienter som förutom sin epilepsi också är psykiskt utv.störda.

I ALA:s trevliga personalrum/bibliotek samtalande vi länge om problemet att kombinera teori och praktik, om hur det känns att arbeta med forskning etc. Gunnar berättade om en inventering flera på ALA nu arbetar med åt Sthlm:s läns landsting. Den avser de gravast störda. Carlslunds vårdhem utgör basen för inventeringen och man samlar nu in data, bl.a. genom att fråga vårdpersonalen "var det jobbigaste i jobbet ligger".

Sedan försvann plötsligt katten ut på ALA:s spännande, sluttande tak men räddades av Stefan. Sen for vi tillbaka till Östergötland.

Tillfälle att fråga Gunnar och de andra om det som endast omnämnts här - det kan Du göra t.ex. i POMS-bladet eller på POMS-konferenserna.

ALA:S adress: Stiftelsen ALA
Stora Sköndals sjukhus
123 85 FARSTA.

Karin Attius.

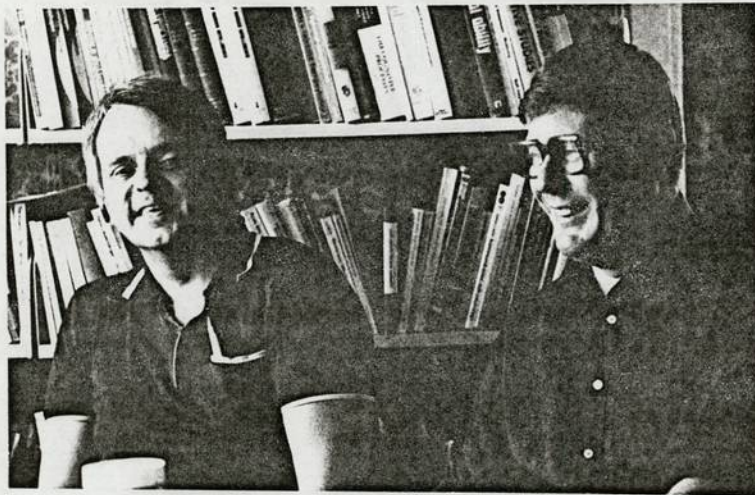
Tel: 08 - 64 26 26 (Gunnar, Rune, Birgitta)
08 - 64 26 25 (Brita, Stefan)
08 - 64 32 05 (Catharina)

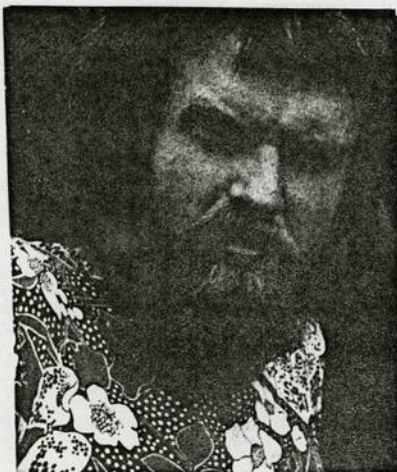
Katten MUJ
(E län)

ALA:s nya sekreterare: Pia.

Gunnar och Rune.

Bengt Abrahamsson och
Birgitta Norrman.

Catharina.

Samling för fotografering i personalrummet/biblioteket. Ala-gruppen försöker att sammanställs ett referensbibliotek i ämnet psykisk utv.hämning.
På bilden: (fr. vänster) Pia Larsson och Inger Jakobsson (sekreterare), Cecilia Malmström, Gunnar Kylén och Rune Galerius.

I ALA:s svindlande trappa: (uppiifrån)

Brita Nelson, Rune Galerius, Ann Bakk, Sophian Walujo, Catharina Ekermo
och Birgitta Norrman.

Konferensen i Vänersborg.

Ni minns att några från POMS deltog i diskussionen i Vänersborg, i januari, ang. den framtida utvecklingen för Norra klinikerna och specialsjukhus i allmänhet? Jag bad då att Kerstin eller Birgitta skulle redogöra för utvecklingen här i POMS-bladet och berätta "hur det gick sen", Kerstin har bätt vårdchefen Göran Palmestål att skriva om det fortsatta förloppet eftersom han har varit med i alla sammanhang. Det har han gjort och vi återger på nästa sida hans redogörelse.

Ett hjärtligt tack för bidraget, Göran!

Patricia Ericsson.

Den 6 oktober går remisstiden ut för:

PSYKOLOGER INOM OMSORGER OM UTVECKLINGSSTÖRDA.

Socialstyrelsen, Byrå LÅ 2.

Inom POMS finns en gammal arbetsgrupp: "Psykologernas arbetsuppgifter". Har Du synpunkter på remissen från Socialstyrelsen - skriv då till någon av nedstående personer i arbetsgruppen:

Anne-Charlotte Carlberg, Birgitta Norrman, Robert Binda, Sylvia Milchert, Bengt Abrahamsson, Gunilla Sternudd, Christer Sandahl m.fl.

OBS: Hör av Dig så snabbt som möjligt.

Följande medlemmars nya adresser efterlyses av sekreteraren:

Kanske Du vet var de finns?

KRISTINA BYLANDER
FJÄLLGATAN 41A
502 61 BDRÅS.

ANITA WESTER
KÖRSBÄRSVÄGEN 33
831 00 ÖSTERSUND.

Med anledning av Stefan Ihlstedts referat i POMS-bladet nr 16/1975 följer här en liten redogörelse för den fortsatta handläggningen av frågan om specialsjukhus för vuxna inom västra sjukvårdsregionen.

Som en följd av de diskussioner som ägde rum i Vänersborg 1975-01-22 och för att mera konkretisera frågeställningarna och målsättningen för specialsjukhusvården ägde överläggningar mellan representanter för omsorgsstyrelserna och länsförbunden av FUB inom de samverkande landstingen i regionen (R, O, P län) rum i Vänersborg 1975-02-25. Vid denna konferens var man liksom vid RFUB-konferensen enig om att målsättningen skulle vara att minska behovet av specialsjukhusvård i så stor utsträckning som möjligt. Samtidigt var man enig om att problemet inte kunde radikalt lösas omgående och att man därför var skyldig att lösa specialsjukhusfrågan som ett provisorium och ge de ifrågavarande patienterna en bra vård.

Vid konferensen redogjordes för den inventering, som verkställdes 1971 och som gav till resultat ett behov av vårdplatser vid specialsjukhus på c:a 270 för vuxna, vilket vårdbehov de samverkande landstingen också i princip beslutat om att tillgodose vid Norra klinikerna, Vänersborg. Samtidigt redovisades också det aktuella vårdbehovet och möjligheterna för de samverkande landstingen att under den nuvarande planperioden utöka platsantalet vid andra boendeformer för att därigenom minska behovet av specialsjukhusplatser. Av den sistnämnda redovisningen framgick att platsbehovet redan nu kunde bedömas till mindre än 200 och att främst omsorgsstyrelserna i R och P län hade förutsättningar att ytterligare kunna minska sitt behov av platser vid specialsjukhus medan däremot omsorgsstyrelsen i Göteborg hade större svårigheter att tillskapa andra boendemöjligheter under planperioden.

Slutligen redovisades vid konferensen ett förslag till principschema för ett lokalprogram till nya vårdpaviljonger vid Norra klinikerna, innebärande en nybyggnation för c:a 100 patienter där huvudprincipen skulle vara små enheter och huvudsakligen enkelrum.

Kontentan av konferensen blev ett enigt uttalande för ett fortsatt programarbete för nya specialsjukhusavdelningar vid Norra klinikerna om c:a 100 platser, vilket skulle tjäna som ett provisorium. Vidare uttalade man att huvudmännen skulle ha som målsättning att snarast möjligt medverka till att nuvarande C-paviljongen skulle avvecklas i den takt resurserna så medgav samt att Älvsborgs läns landsting skulle vara ansvarig för programarbetet.

Med anledning av de ovannämnda uttalandena har sociala avdelningen vid Älvsborgs läns landsting "fräschat upp" tidigare utredningar och gjort en utvärdering av den inventering, som överläkare Anna Pavulans verkställt under hösten 1974 beträffande samtliga specialsjukhusfall från västra regionen. Resultatet av dessa utredningar visar att om man får tillstånd nya vårdplatser för c:a 100 patienter vid Norra klinikerna torde man inte behöva använda C-paviljongen mer än för c:a 40 - 50 patienter under en övergångstid. För det fortsatta arbetet har sociala nämnden nu utsett en särskild projektgrupp, där bland annat en representant för FUB ingår, samt olika arbetsgrupper med representanter för olika yrkesgrupper (psykologerna representeras här av Birgitta Edvinsson).

Det torde finnas anledning att återkomma med närmare beskrivning av projektet när de olika arbetsgrupperna diskuterat vårdinnehållet, utformningen av den nya avdelningen o s v.

Vilket namn en sådan här enhet än må bära finns det all anledning att tro att det vid Norra klinikerna i Vänersborg kommer att tillskapas en vårdform, som tillgodoser behoven för de människor, som är beroende av denna.

Göran Palmestål

Till POMS-bladet
från Rella Plätschek.

INFORMATION

Vi vill härmed informera Dig om att SVENSKT FÖRBUND FÖR MUSIK-TERAPI bildades på ett symposium som NORDISKT FÖRBUND FÖR PEDAGOGISK MUSIKTERAPI höll i januari 1974 i Kungälv. Förbundets målsättning är att i samarbete med övriga nordiska länder främja och vidareutveckla olika musikaktiviteter för handikappade samt att verka för kännedom och kunskap om musikterapi och dess användning inom specialpedagogiken.

Vår önskan är bl a att kunna anordna kurser i musikterapi och att genom olika publikationer, exempelvis den danska tidskriften "MUSIK OG TERAPI", sprida kännedom om musikterapeutiskt arbete i Norden och så vitt möjligt i andra delar av världen.

Vi hoppas att Du är intresserad av att taga del av detta och vill stödja förbundet genom Ditt medlemskap. Medlemsavgiften är kr 30:- per år - betalas per halvår om så önskas. Studerande halv avgift. Avgiften inbetalas på SVENSKT FÖRBUND FÖR MUSIKTERAPI:s postgiro-nummer 81 05 20 - 7.

För SFM tecknar

Eritt-Marie Adolfson, ordförande
särskollärare, Stockholm

Övriga styrelsemedlemmar:

Barbro Ahlqvist	vice ordförande	Musikkonsulent	Stockholm
Birgitta Haeggblom	sekreterare	Rytmikpedagog	Rönninge
Kerstin Linzander	vice sekreterare	Rytmikpedagog	Norrtälje
Janne Blomqvist	kassör	Särskollärare	Katrineholm
Astrid Ernham		Rytmikpedagog	Stockholm
Ingrid Thalen		Bitr särskol- inspektör	Stockholm

Från Karl Grunewald har POMS-bladet
fått 2 artiklar som rör information
till föräldrar.

Parents need facts — not just sympathy

Psychological assessment of a handicapped child should be a means to an end: helping him to develop his maximum potential. Psychologist Ann Jones explains the plight of parents in their — usually vain — quest for helpful information, and asks whether this end is not too often forgotten. Are parents told enough?

● 'The doctor (a general practitioner) just kept saying she was a late starter.'

● 'The doctor (a paediatrician) sees him every six months, measures his head, weighs him and says "Hmm, he's coming along fine".'

● 'They (psychologists) tell me, if I can bring her along to a better standard, then she might get into a higher grade school, but they don't tell me how to bring her along.'

From the first moment parents begin to suspect that there is something wrong with their child's development, their search for information seems to bring them up against a brick wall. Too often their early enquiries are met with the reassurance that many children don't talk/walk until quite late and they mustn't worry unnecessarily. When 'quite late' has come and gone it then becomes accepted that the child has a problem. Sometimes it has a name like autism, brain damage or cerebral palsy; sometimes not. But even if the disorder has been picked up at birth, as with mongolism or spina bifida, the parents still face the same battle for information.

Very little information

They will be told, usually, what the diagnosis is — if it is possible to make one in their case — and they will know whether or not the EEG has shown up 'anything abnormal in the brain.' But beyond that, they are given very little information.

Often they will seek a second or third opinion, but even after running the gamut of professionals they've seldom learned much to their advantage. At best they may have been given an opinion, often later proved wrong, as to whether the child will/will not ever walk/talk, or whether he will 'remain a vegetable' for the rest of his life.

Professional reactions

If the parents are educated and determined they will head for libraries and get information leaflets from the appropriate society to read up on the label their child had been given. This can be a very helpful exercise, but it will not give them any detailed information about the particular problems of their child.

That is the predicament these parents find themselves in — they want useful specific information and they cannot get it. Why should this be?

Let us look first at the professional's initial reaction to the parents. It is admittedly not an easy task for any professional to explain the diagnosis of a severe mental handicap to them. Parents will be upset; often unreasonably, denying the facts and making impossible demands. And because of this, almost by accident it seems, the task of explanation is often dodged. The doctor's first reaction is to care for the devastating emotional shock of having a handicapped child. He is trained to concentrate, not on explaining the handicap to the parent, but on interpreting the parents' emotional responses to the situation.

Labelling parents

Any reaction is classified. If a parent is worried about his three-year-old starting at a day centre, he is being 'over-protective.' If a parent wants a child to go as a weekly boarder to this special school, he is being 'rejecting.' If a parent is seeking a second or third opinion he is 'refusing to face the facts.' The more a parent pushes for information, the more anxiety he is said to be demonstrating. It's as if a parent could never be anxious for any rationally based reason.

Frustration and distress

By the time they've been frantically trying to find out something about their child's condition for a year or so, parents probably are reaching a state of pathological anxiety. 'You mustn't expect too much, you know.' 'Just try to do the best you can for him.' 'He's got a nice smile anyway.' For a parent seeking specific advice and information such comments are enough to make them ... well, shall we say, emotional?

What these parents want is not just sympathetic generalisations and an understanding of their own problems, of the emotional disarray of the family, they want facts: facts about the child.

Of course sympathy and understanding are still necessary. And fact. It relieved no anxiety for a mother to be told by a doctor on the phone that she shouldn't have any more children because 'you don't want to bring another one like that into the world.' Imagine the frus-

tration and distress for that to be the only feedback from a lengthy assessment. (If you find that hard to believe let me assure you that all the examples quoted in this article have not only been related to me at first hand, but are also, unfortunately, typical of stories heard constantly from parents of handicapped children. Before leaving that example, let me just add that the blood test done during the assessment in fact subsequently proved that there was no question of any hereditary problem.

How to help the child now

What then is the feedback that parents are seeking so desperately? Are they really looking for facts as they say they are? If so, what facts can they be given?

It's easy to assume that they are really looking for the

If a handicapped child is to become a full member of a happy family, his parents need practical advice and information: help to help themselves to help their child.

impossible and just need to help to accept the situation as it is. But what are the 'facts' of the situation? Seldom can the cause of the child's retardation be fully explained. The medical examination, albeit by a specialist in retardation, will not reveal much more than a diagnosis, and seldom on this basis can one give more than vague answers as to how the child will be when he reaches adulthood (one of the commonest queries put by parents).

The right to information

But granting all of this there is still other information which can and should by rights be made available to every parent in this position — and that is: information about the developmental state of the child. Practical information on how to help the child now.

Full assessment needed

All the parents we see want to know where the child's main difficulties lie and most importantly what they can best do to help. Of course they would prefer a miracle cure — who wouldn't? — but the next best thing for many parents is knowledge of how, given his handicap, their child can be helped to develop to the fullest potential that handicap will allow. For them the frustration of seeing vital years slipping past and the child's potential going to waste because no-one will tell them what to do to help, is as hard, if not harder to bear, than having the handicapped child in the first place.

To provide such information and advice a full psychological assessment is necessary. Not just an attempt to get an IQ score, but a consideration of concentration, motivation, distractibility, hyperactivity, expressive language, language comprehension, visual abilities, perceptual motor skills, sensori-motor co-ordination and general social responsiveness. It should also include an assessment by a speech therapist and physiotherapist where this is relevant. All this, of course, on top of the usual medical assessment which remains an essential part. Only after an exploration of all these facets can a satisfactory work programme be devised and the child's potential be developed.

The lucky few

At present, however, very few handicapped children undergo such an assessment. Many have no psychological assessment at all until they approach school age, when a brief IQ Test determines whether they should attend an SSN or an ESN school. Others may have brief yearly assessments by the doctor at the local clinic to monitor their progress. The lucky few make it to one of the new assessment centres which are springing up at an encouragingly fast rate throughout the country.

There the children at last have a full and detailed assessment of the kind I have described.

A full case history is constructed with the help of the parents and the whole context of the family is considered. By the end of the assessment, sometimes lasting a matter of weeks, the team of specialists at the centre have gained a full knowledge of the child's problems and the type of help he needs. But that child, as I've said is at present one of the lucky few. Hopefully, as assessment centres continue to grow, more and more children will be receiving these full assessments.

Means to an end

But an assessment is only a means to an end. The end must surely be to help the child develop to his maximum potential. For this to be done most effectively, there must be, I believe, a full involvement of the parents. Practical advice and information are what the parents who come to us need — help to help themselves to help their child.

It is vital that this should be given. In my second article I shall outline what I consider the best way to give this help.

Assessment: a means to an end?

The aim of psychological assessment of a mentally handicapped child is to help him to achieve his maximum potential. In this second article, psychologist Ann Jones argues that this end is totally missed if parents receive no feedback of practical value. What they need, but rarely get, is a detailed, comprehensible, written report.

In my first article I discussed the predicament of the parents of handicapped children who are unable to get the information and advice they need to encourage their child's development. Doctors, who are inevitably consulted first, are not usually in a position to offer such help, and are often unaware that such guidance can and should be given. Now assessment centres are springing up fast, and at last, on the basis of a comprehensive assessment, it should be possible for guidance to be given to parents to help handicapped children reach their maximum potential. But is this happening?

Nerve and determination

By the end of the assessment the specialists should have an excellent understanding of the child's problems and the help he needs. Incredible though it may seem, however, that can often be as hard as it goes. All that valuable and vital information gleaned through the experience, skill and judgement of the specialists may simply be filed away and the parents return home with their child none the wiser — not one word of advice or information having come their way.

A determined parent, by straightforward questioning, may learn something worthwhile if he has the nerve to extend the interview long enough, and isn't having to control his child at the same time. One mother, faced for the second time with a blanket of silence after her daughter's assessment, only got the information she wanted after she became hysterical and shouted the opposition down. Why ever should a mother have to behave like that to learn about her own child?

There are of course assessment centres which have a more positive attitude towards parents. Some may wel-

come parents in at any time, to ask questions during a lengthy assessment, and even let them sit in on the case conference at the end.

But how many of us, given just a simple trip to the GP with a child running a temperature, find that our minds go blank and we leave, without having found the right questions to ask to resolve our worries. How much more difficult then must it be for these parents to think of the vital questions at this time of high anxiety. And imagine as a parent sitting in on a case conference of about 20 professionals and, trying to understand, sift, and, at the end of it, remember what has been said about your child. A welcoming attitude to the parent is a step in the right direction, but it isn't going far enough.

In my view the only straightforward solution to the problem of understanding is to write it all down for the parents. This is what we do (my colleagues and myself, working independently on assessments of handicapped children) and we find that the advantages to the parents enormously outweigh any disadvantage to us in terms of the time it takes.

Time to understand

Once parents have a written report they can study it at leisure, read and re-read it until the complicated information has sunk in, and, if there is something they still don't understand, they are in a position to say: 'Look, this is what I don't understand.' This surely is preferable to: 'There was something you said last time I don't think I really understood' where, neither parent nor professional can really remember exactly what was said.

Another advantage of having a written report is that it can then be shown to teacher, health visitor, doctor, speech

therapist or other psychologist — in fact to any professional involved with the child. In most cases the guidance provided by such a report would enormously increase their ability to help the family appropriately. Of course as things stand, reports can be requested by other professionals from the original assessing centre, but such requests are not always made, nor always fulfilled, and the reports themselves tend to be less comprehensible and less detailed than, say, a health visitor would require.

Our reports, designed for parents, are long, detailed and jargon-free. The aim is total comprehensibility. An additional benefit is that this system seems to provide a much-needed morale boost for the parents to know that now they possess this written information, they are at last able to discuss their child on more equal terms with the professionals in the field.

It is certainly time-consuming and more challenging than writing a report for another professional. But we and the parents we see feel that it is the most valuable outcome of an assessment, and that's why we make it our priority.

Still in the dark

Of course time and resources available for handicapped children are very limited, but the new assessment centres do have time and resources at their disposal. How they deploy them is a question of priorities. At present priority is given to making the assessment, which begs the question of why the assessment is made in the first place. It can and should mean far more than greater accuracy in slotting the children into the appropriate educational category.

The child may often, but not always, be referred as a result of the assessment to a speech therapist, physiotherapist or psychologist for treatment, which should give the parents a source of support and information. But however good they are, therapists often leave and are not replaced, or the replacement has a completely new approach, or the therapist may say that he doesn't consider the child to be ready for the therapy yet, or he would like to observe her progress over six months before he forms an opinion — and the parents meanwhile hover helplessly and still in the dark as to what is the best thing to do for their child.

The parent alone, as compared with a therapist, is there from the start and a consistent figure in the child's life. The greatest benefit that can accrue to both child and parents as a result of a good assessment is an increase in the parents' understanding of the child's

situation. To make any real gain in this direction, the information must be written down.

I suggest that without giving parents a written report of value — which means it must be comprehensible, must explain their child's level of development and problem areas, and must make useful suggestions about encouraging progress, all of course geared to the situation and ability of the parents — without such a written report the assessment centres are surely failing to fulfil what should be one of their major functions.

So why doesn't it happen? I anticipate the objection that there is a real danger of parents misinterpreting the report and thus mishandling the child. This is possible, but the chances of parents misunderstanding the situation to the detriment of the child are far greater when they have no written report to guide them. Another objection may be that a fair proportion of parents of a

even a friend or relation should not read it through with them and help them to understand it. A written report should certainly not be seen as a substitute for professional follow-up help.

In discussing written reports for parents with other professionals, objections like these are raised so readily that one wonders whether they could be rationalisations of much deeper-seated reasons. The following example illustrates the type of heated reaction one tends to come up against in colleagues.

Overstepping the barrier

A psychologist in an apparently progressive assessment unit realised that a particular mother was still very muddled about what she had and hadn't been told about her child. To clear things up, she wrote a clear and simple account for the mother, setting out the child's problems and the methods suggested for helping her. She wasn't allowed to

parents perhaps detracts somewhat from the professional kudos of talking in sophisticated jargon. It also leaves one wide open to criticism. As long as parents don't quite know what your full opinion is, or understand what you are basing it on, they cannot disagree — except in a wholesale fashion which can easily be interpreted as a failure to face up to reality.

A parent saying helplessly, 'But he's not like that really' is not likely to sound very convincing. But if that parent has your arguments and interpretations — black and white, then, if you're not talking sense, you know they'll know. Basically, writing it down brings to the alarming prospect of lowering the protective barrier of the professional.

At a time when even such lofty standing ivory towers as the legal profession are seeing the need to bring the information to the people who need it with the establishment of advice centres, surely psychologists too must reconsider their function and lower their barriers.

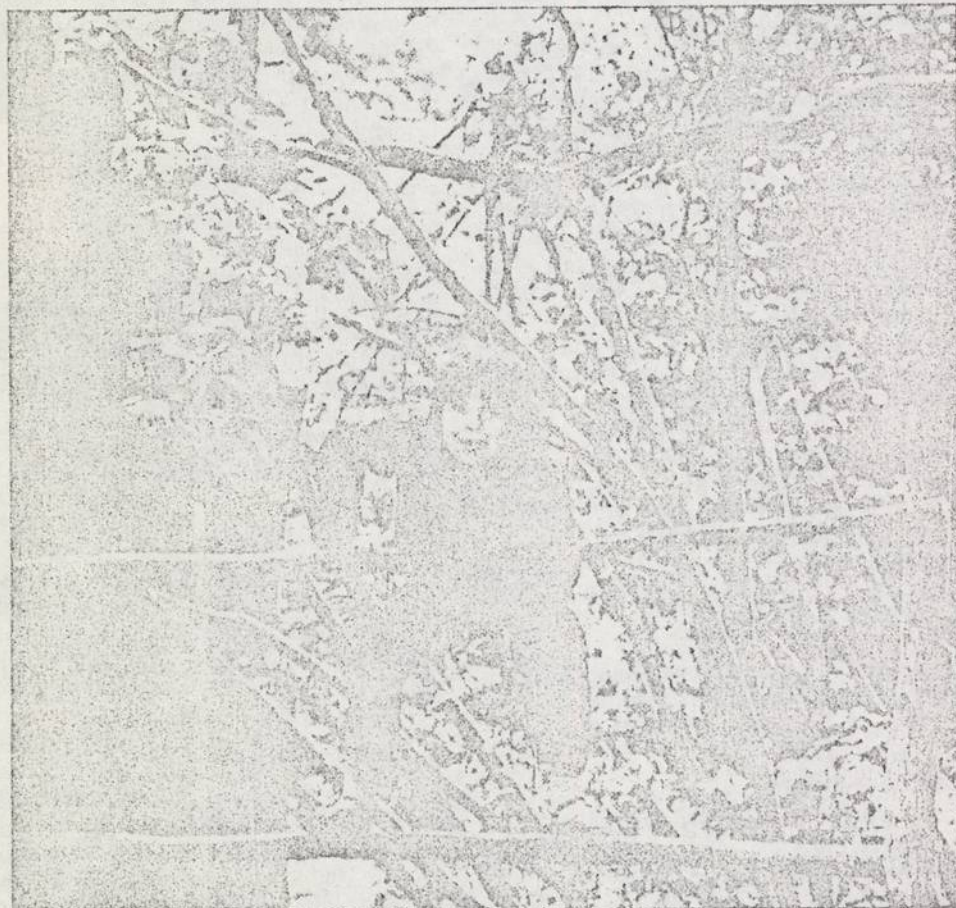
Only when a majority of professionals see this transmission of information as an essential part of their role, can real progress be made. If we want to break down the wholesale rejection and misunderstanding of handicap in society at large we must start by educating the parents. Almost by definition, parents of handicapped children must be inadequate and emotional. The mother whose comment I quoted at the beginning of my first article was in a panic about how to help her child: 'They tell me if I can bring her along a bit, she might get into a higher grade school, they won't tell me now to bring her along.'

Realistic guidance

She was clearly too emotional and inadequate to cope with the situation, no amount of sympathetic recognition of her emotional state would have helped in the least. What she needed was detailed information about her daughter's development and realistic guidance on how to help her.

If parents can be helped to understand and deal more constructively with the problems of their handicapped child, then at least a small part of their burden is relieved. They have enough to cope with without the added frustration of a never-ending and often hopeless fight for information. Putting it down on paper for them will not solve all their problems, but at least it seems to be a start in the right direction.

The illustration on this page is taken from 'With us in Mind', the mental health kit for school teachers and students, produced by Community Service Volunteers and MIND-National Association for Mental Health.

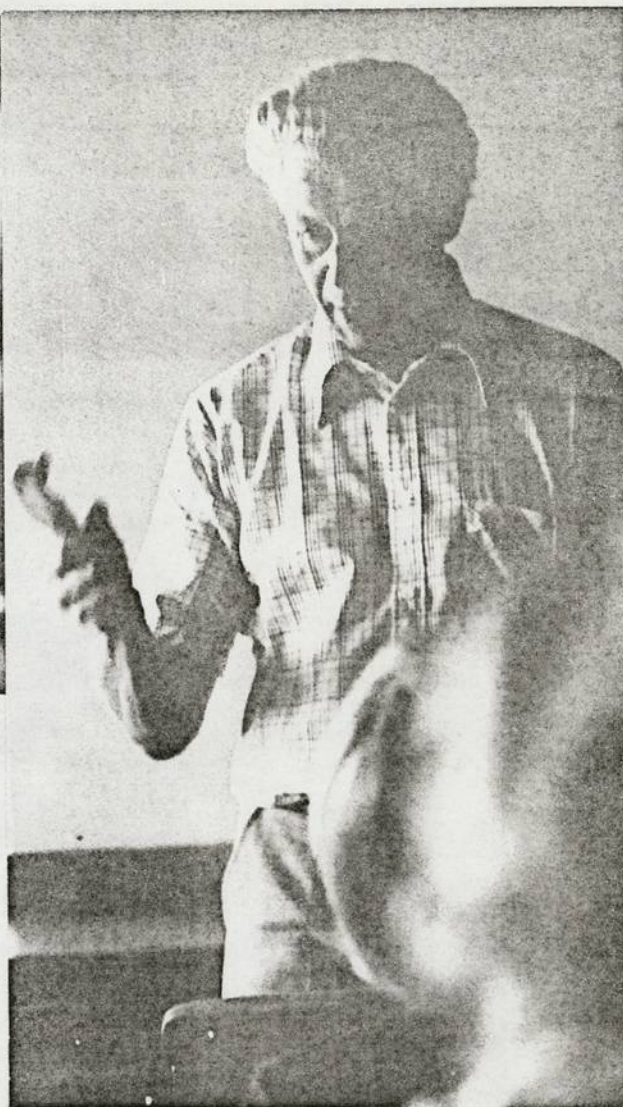
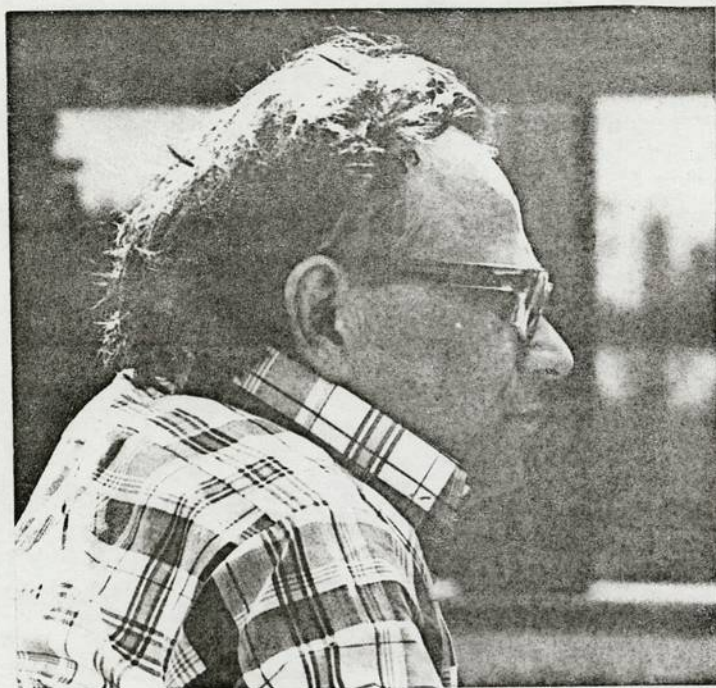
Parents need professional help to help their handicapped child develop his full potential: physically, intellectually, emotionally. But are they told enough?

non-literary bent would find written information much harder to digest than verbal explanations.

I would argue that even for these parents, the written report is an advantage. They will know they have the information and there is no reason why their health visitor, social worker, or

send it. To her colleagues she was not simply making a logical extension of the service they were already providing, she was somehow overstepping what seems to be a protective barrier and in their eyes 'becoming involved in the parents' anxiety neurosis'.

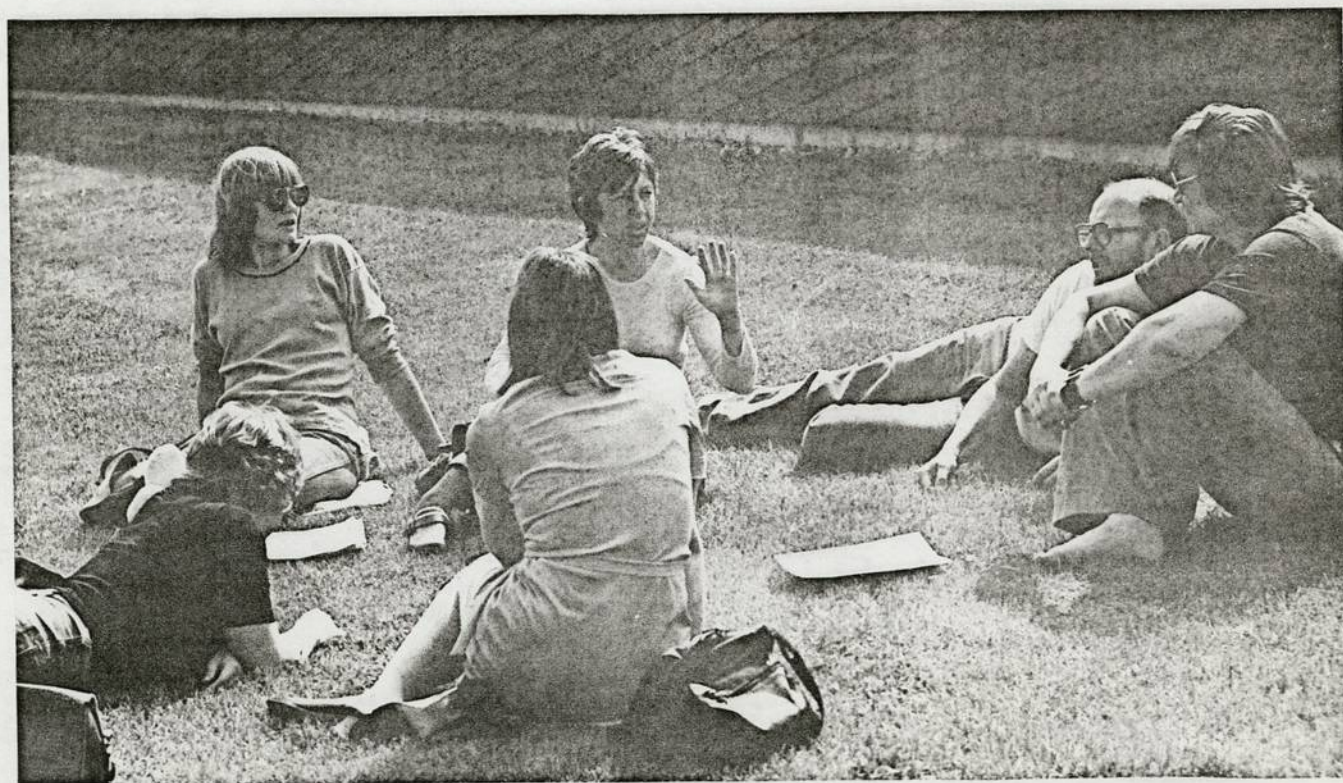
To spell things out in simple terms for

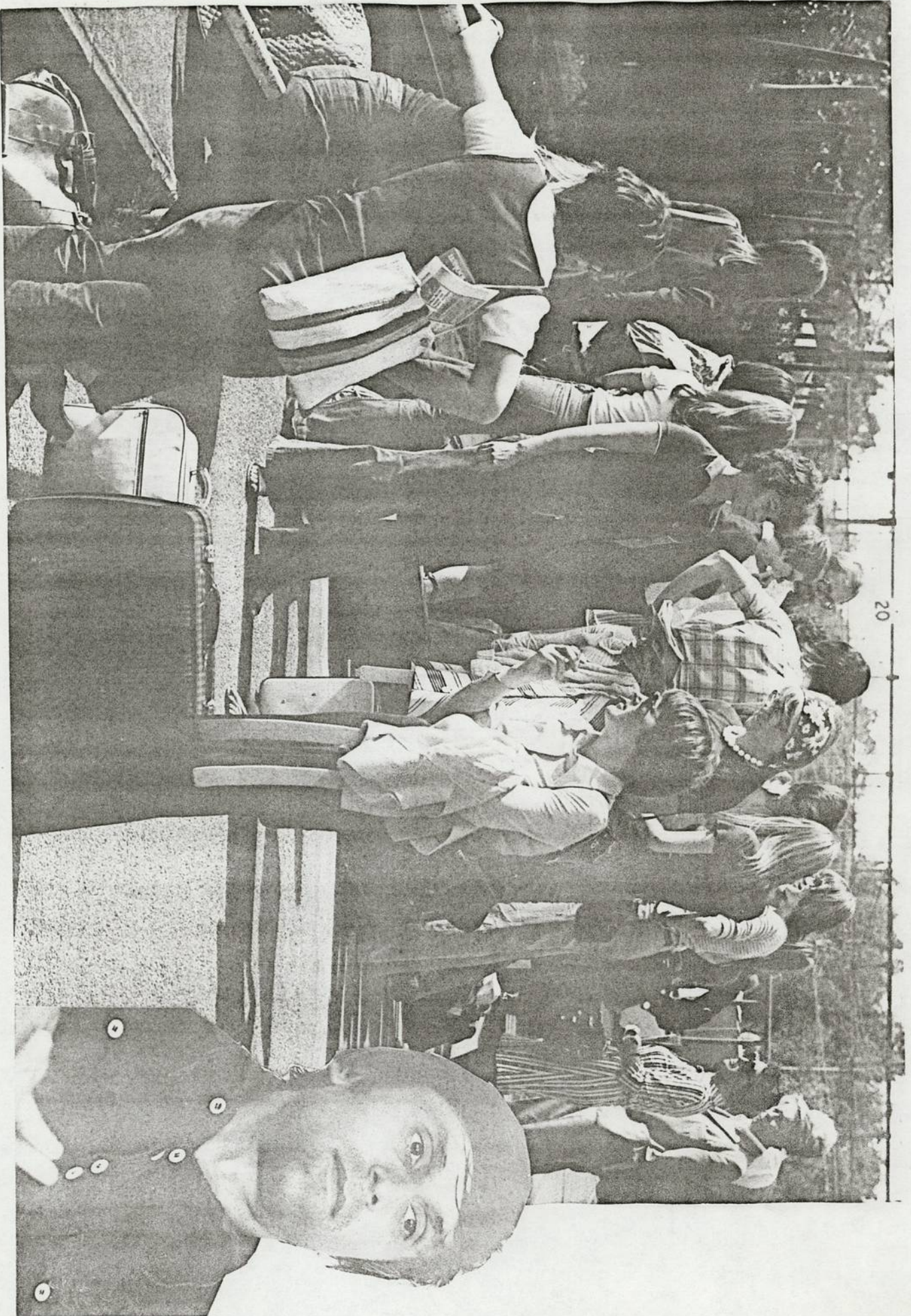

POMS-konferens i Karlskoga:
Inledningsanförande av Teut Wallner.
Särskoleproblem: Lennart Wessman.

JUNI 1975.

Grupparbete.

POMS-konferens på hemväg i högsommarvärme. Infälld: En av de nordiska gästerna - psykolog Kjell Stranden, Norge.

Habilitering av psykiskt utvecklingsstörda.

Utarbetad av Stiftelsen ALA. Förlagd på Natur och Kultur 1975.

Förf. Inga Sommarström

Boken är en beskrivning av rehabilitering genomförd på ett systematiskt och uttömmande sätt. Gången i rehabiliteringsarbetet är:

1. Utredning

- A. Individens, psykologisk utredning och somatisk status.
- B. Miljön: Boende, skola, arbete och fritid.

2. Analys av utredningen.

- A. Diskussion kring skillnaderna i bedömningarna.
- B. Anpassningsbedömning.

3. Målsättning med rehabiliteringen.

- A. Principer.
- B. Miljöns utvecklingsmöjligheter.
- C. Individens utvecklingsmöjligheter.

4.a. Åtgärdsplanering

- A. Miljöåtgärder
- B. Individåtgärder

4.b. Genomförande av planerade åtgärder

5. Uppföljning av åtgärdernas effekt.

Genom att ta upp ett par fallbeskrivningar av hur de olika stegen i rehabiliteringsplaneringen kan genomföras (fallet Gustav på vårdhem och Lisa på särskoleinternat) framstår boken lättfattlig och gripbar. Den kraftiga betoningen av de känslomässiga aspekterna är utmärkt. Boken ger också förslag till arbetsformer kring rehabiliteringsarbetet. Teamarbetet betonas starkt, vilket är glädjande. Rollerna definieras också tydligt. Varje medlem i teamet har en klar funktion att fylla i det viktiga arbetet kring den utvecklingsstörde.

Emellertid tycker jag att man i boken är för försiktig när det gäller att ta med den utvecklingsstörde i konferenserna. Jag tror att upplevelsen av att vara utanför och inte veta vad som sägs på konferensen är värre

än att vara med, känna att man är med, även om man inte förstår alla ord. Min egen erfarenhet av habiliteringskonferenser på dagcenter, där man genomgående haft med den utvecklingsstörde, har varit mycket positiva speciellt av utvecklingsstörda på B och C-nivå. Denna öppenhet har största chans att leda till en ökad dialog mellan utvecklingsstörd och personal och att undvika en alltför stark objektifiering av den utvecklingsstörde, vilket utredningen annars lätt leder till. Genom att konfrontera problemen har man större möjlighet att nå förståelse av dem.

Boken fyller ett klart behov i utbildningen av personal både i grundkurser och bland redan verksam personal. För den senare kan utbildningen ske i form av studiecirkel.

Trots sin strävan mot enkelhet ter sig boken något svåröverskådlig, vilket är förståeligt med tanke på det komplicerade ämnet. Jag skulle vilja trycka på att det är viktigt att studiecirkelarna leds av en psykolog. Detta för att ge mer kött på benen i de olika variablerna som summariskt redovisas.

Anna-Liss Åkesson

SFFPU

Vad är
det?

När Svenska föreningen för omsorger om psykiskt utvecklingsstörda stilla avsomnade, liksom en gammal ärevördig dam man lärt sig respektera om inte annat så för hennes höga ålders skull, hade hon emellertid väl sörjt för fortbeståndet av grundidén i sin verksamhet. Och denna grundidé var samarbetet mellan de olika grupperna av omsorgsarbetare.

Sålunda konstituerades det nya förbundet, som tills vidare fick heta Svenska förbundet för omsorger om psykiskt utvecklingsstörda, i Stockholm den 25 januari 1974. De organisationer som deltog i detta sammanträde och alltså utgjorde de första medlemmarna var:

Föreningen Sveriges Arbetsterapeuter
Svenska Särskolornas Lärarförening
De enskilda anstalternas förbund
Svenska Läkarförbundet för Mental Retardation

Under 1974 anslöt sig ytterligare tre organisationer till förbundet, nämligen:

Föreståndarnas förbund
Vårdchefernas riksförening
Föreningen psykologer inom omsorgsverksamheten

Den stora viktiga grupp omsorgspersonal som emellertid saknas här är ju vårdpersonalen. För dem existerar ännu inte någon riksorganisation av motsvarande slag som de ovan angivna. Vikten av att få med vårdpersonalen i arbetet är dock så påtagligt att förbundsmötet i juni i år beslutade om möjligheten även till enskilt medlemskap i förbundet för den som inte tillhör någon av medlemsorganisationer.

En av förbundets viktigaste verksamhetsformer är enligt dess stadgar att verka för anordnandet av lokala sammankomster för olika yrkeskategorier verksamma inom omsorgsvården. Kontakt har därför tagits med personer på olika håll i landet, vilka skall undersöka förutsättningarna och intresset för dessa sammankomster.

I våras påbörjade en dylik verksamhet i Jönköping, där man samlades kring ett tema, lyssnade på en inbjuden inledare och diskuterade i smågrupper. En grupp inkluderande vårdpersonal, föräldrar såväl som tjänstemän utsågs för att se till att träffen följs upp med fler sammankomster nu under hösten.

Styrelsen inom förbundet (ledd av Urban Karlsson, ordf.) har utarbetat förslag på olika former för dessa lokala sammankomster och förbundet satsar just nu på en kampanj för sådana här samlingar kring de TVprogram av och med utvecklingsstörda som sänds nu under hösten.

Vore inte det något för Dig, att samla omsorgspersonal till diskussion och samarbete på Din ort? Om Du känner behov av lite tips om hur man kan gå till väga, så ta gärna kontakt med någon av oss inom styrelsen.

Den tidskrift, Steg för Steg som Svenska föreningen bedrev, lades ned samtidigt med föreningen. Behovet av ytterligare en "omsorgstidning" förutom de två som redan finns har sedan dess uttalats. Dessutom vore en tidskrift värdefull för förbundets verksamhet, en möjlighet för ytterligare kommunikation mellan personalgrupperna. Förbundet har därför sedan i början av detta år haft en särskild kommitté, vars uppgift varit att undersöka möjligheterna att starta en tidskrift. Praktiska och ekonomiska problem är ännu inte till fullo lösta, men förhoppningar finns att kunna starta en utgivning i början av nästa år.

Vid det förbundsmöte som ägde rum i juni i år företogs en stadge-revision, vilken främst gick ut på att enskilt medlemskap blev möjligt (som redan nämnts) samt att en kongress, vilken sammanträffar vart fjärde år är förbundets högsta beslutande organ. Vidare beslutades att förbundet i fortsättningen skulle heta Svenska Förbundet Psykisk Utvecklingshämning - och det är alltså SFPU.

Om någon vill ha mer kontakt med SFPU:s verksamhet går det bra att kontakta någon av:

Urban Karlsson
Höjdvägen 65
186 00 Vallentuna
Tel: 08-23 65 60 (arb)
0762-228 28 (hem)

Brita Nelson
Seminariegränd 3
752 28 Upsala
Tel: 08-64 32 05 (arb)
018-11 49 44 (hem)

POMS

NUMMER 18

NOVEMBER 1975

INNEHÅLL:

	sid
PRESENTATION AV PSYKOLOGGRUPPEN I ÖSTER- GÖTLAND (Arbetsområden + Bild)	2
<u>SARA WALLIN</u> : Recension av ny bok från FUB:	4
<u>RÄTTELSE</u> : Ang. ALA:s ekonomi.	5
"OM ATT SKRIVA OM OMSORGER." Inledning till:	6
<u>KRISTINA NOREN</u> : Barbro Dahlin: "Dikter från Carlslund" Ur: DN:s förortsbilaga.	7
<u>MAJ THORSELL</u> : Läsarreaktion på diktsamlingen från Carlslund. DN:s Nord-bilaga.	8
<u>DIALOGPEDAGOGIK I</u> : 1. " <u>Att samtala med barn</u> " Lars Jal- mert recenserar en nyutkommen bok. 9	
2. " <u>Samtal i förskolan</u> " - dåalog mellan barn o personal i barnstuga 10	
3. " <u>Har rika Sverige råd med barnen?</u> " Reportage fr daghem som tillämpat den nya Barnstugeutredningen. DN. 11	
4. " <u>Vuxna - hur är dom?</u> " Barn tycker. 15	

Bilagor:

Protokoll från POMS 11 september 1975, Ulleråkers sjukhus.
Protokoll från POMS 9 oktober 1975, Omsorgskontoret, Sundbyberg.

bladet

Rättelse :

I förra numret av POMS-bladet blev beskrivningen av ekonomi felaktig. Rättelse införs här.

ala : s

Så här ska det vara:

I förra numret av Pomsbladet blev beskrivningen av ALA:s ekonomi inte helt korrekt. Basorganisationen finansieras genom att varje projekt bidrar, från sitt anslag, med 1/6 av kostnaderna. Detta innebär att om ALA har sex baskostnadsbidragande projekt täcker detta kostnaderna för basen. Om ej så är fallet, uppstår ett underskott som täcks av medel från reservfonden. Om inget bidrag från projekt ges, täcks hela basens kostnader från basens reservfond. Denna kommer då att förbrukas på ungefär ett år. Den ger således basorganisationens anställda en viss liten anställningstrygghet. I den mån reservfonden tas i anspråk minskar anställningstryggheten, i den mån fonden förstärks ökar tryggheten. FUB har beslutat att årligen förstärka fonden så att det hela tiden finns ett års baskostnader i reserv, Projektledarna är alla anställda enbart så länge som det finns särskilt anslag för deras projekt.

LENA STENSTRÖM OCH GURLI FYHR

STEFAN ILSTEDT OCH BIRGITTA PÅHAGEN

KARIN ATTJUS

IAMBE LIFFNER

OLLE WADSTRÖM

FR. VÄNSTER: BIRGITTA PÅHAGEN, GURLI FYHR, MARGARETA LALANDER, HEINZ PAULICH, OLLE WADSTRÖM, IAMBE LIFFNER, KARIN ATTJUS.

Arbets- och ansvarsfördelning för psykologer inom Omsorgsverksamheten

Hänvändelse sker direkt till den psykolog som enligt nedanstående tabell är ansvarig för den psykologiska verksamheten ifråga. I den mån behov finns att samarbeta med varandra eller dela upp arbetsuppgifter på annat sätt sker detta. Arbetsuppgifterna är inte konstanta - kommer att förändras allt eftersom omsorgs- verksamheten förändras

Margareta Lalander
samordnar psykologverksamheten

<p><u>Gurli Fyhr</u> Barn 0-7 år centrala och västra distr. korttidshen Skogsfrid Skarphagshen. barnavd.</p>	<p><u>Lena Stenström</u> Särskolan i centrala och västra distr.</p>	<p><u>Margareta Lalander</u> Barn 0-7 år östra distr. Elevhem för autist. barn Mogård Vårdhem för barn i Söderköping</p>	<p><u>Olle Wadström</u> Beteendestörda barn och vuxna i hela länet. Specialelevhem för bete.störda särskoleelever. Särskolan i östra distr.</p>	<p><u>Karin Attius</u> Vuxna östra distr. Storängen V. Ny (plac. på vårdhem)</p>	<p><u>Iambe Liffner</u> Vuxna centrala distr. Skarp- hagshemmet vuxenavd.</p>	<p><u>Stefan Ilstedt</u> Vuxna västra distr. V. Ny</p>
<p>Träffas säkrast: Må. 9.00-10.00 013/102020</p>	<p>Träffas säkrast: Ons. 8.15-9.30 013/151559</p>	<p>Träffas säkrast: Ti. 16 - 17 011/135983</p>	<p>Träffas säkrast: Må. 8.15-9.00 013/102020</p>	<p>Träffas säkrast: Ti. 0121/12000</p>	<p>Träffas säkrast: Ti eller To f m 013/102020</p>	<p>Träffas säkrast: Ti. V. Ny 0141/21080</p>

BARN

VUXNA

PRAKTIKANTER: Birgitta Pålhagen
Maria Westas-Nilsson
Heinz Paulich

HEJ.

I POMS-bladet nummer 18 har vi fått bidrag från Kristina Norén och Maj Thorsell. De har skickat klipp från en förortsbilaga av Dagens Nyheter. De behandlar en nyutkommen diktsamling som handlar om upplevelser från ett stort vårdhem: Carlslund.

Sara Wallin har läst en ny bok om Psykiskt Utvecklingsstörda från FUB och skriver om den. Stefan Ilstedt har tagit bilder av psykologerna i Östergötland och Du kan också läsa om hur vi delat upp våra arbetsuppgifter. Som framgår tillämnar vi både distrikts- och funktionsindelning. En genomgående trend är dock att ingen psykolog ska sitta enbart på vårdhem utan alla arbetar både inom öppna omsorgsformer och på institution. Är det oftast så bland omsorgspsykologer? Har Du synpunkter på detta: Skriv till POMS-bladet och berätta!

NÄSTA MÖTE I POMS:

FREDAGEN DEN 14 NOVEMBER 1975 tillsammans med KRETSOMRÅDESREPRESENTANTERNA. Kl. 14 Fleminggatan 30
602 24 Norrköping.

Öppet för alla medlemmar.

VIKTIGT: HAR DU BETALAT DIN AVGIFT TILL POMS ? Alltför många har det inte. Postgiro: 35 89 78 - 5. Avgift: 25 kronor. I nästa POMS-blad kanske vi tvingas publicera namnen på dem som ej betalt... Så gör det !

MERA i detta nummer: Ett avsnitt vi kallat DIALOGPEDAGOGIK I. Praktiska ex. på detta. I nästa nummer hoppas vi kunna skriva ngt om de teoretiska aspekterna. Pedagogen Paulo Freire, Barnstugeutredningen m.m. Är Du intresserad att skriva om detta: **HÖR AV DIG !**

I nästa nummer skriver Stefan om Barbro Jöbergers reportagebok från Omsorgsvärlden, Patricia medsänder som bilaga POMS' remiss-svar på Socialstyrelsens utredning om Psykologernas arbetsuppgifter, Birgitta har läst en engelsk bok som hon vill skriva om, kanske ngn som var på Kuratorskonferensen skriver om den - man vet aldrig.

SEN HAR VI ALLA BIDRAG FRÅN DIG, SOM VI ÄNNU INTE HÖRT AV (eller tjatat på).

S K R I V T I L L P O M S - B L A D E T ! !

OM ATT SKRIVA OM OMSORGER:

Christina Norén och Maj Thorsell har skickat två bidrag till POMS-bladet, som rör en ny diktsamling. Den heter "DIKTER FRÅN CARLSLUND" och är skriven av Barbro Dahlin, som arbetat en tid som barnpsykiater på vårdhemmet.

Maj berättar att det blivit negativa reaktioner på Carlsund. Personalen tycker inte att Barbro Dahlins beskrivning av förhållandena stämmer. Man påpekar att hennes intryck härrör från 1972 då hon arbetade på Carlsund och att förhållandena inte stämmer med nuvarande förhållanden. Vissa avdelningar hon beskriver finns t.ex. inte kvar. Allmänt verkar det som man känner sig besviken - trampat på som att man inte dög, inte gjorde ett bra jobb etc.

HAR DU SYNPUNKTER PÅ DET HÄR? Det blir allt vanligare att vårdhem och andra inrättningar inom Omsorgerna blir föremål för "böcker". Och min erfarenhet är den att oftast uppstår just reaktioner, som den som beskrivs i inlägget: " Här misshandlas ingen!"
Varför blir det så? Vad beror det på? Kan sånt överhuvudtaget undvikas?

Maj berättade att det känns svårt att t.ex. läsa dikter ur diktsamlingen på Carlsund. Jag berättade att vi gjort det på några Behandlingskonferenser och att detta fungerat bra. En bit ifrån s.a.s. upplever man sig inte som angripen utan kan se det mera generellt.

SKRIV TILL POMS-BLADET: Om Du känner igen Dig i inlägget MOT boken, om Du använt den i Ditt jobb och på vilket sätt, reaktioner etc.

Karin.

BARBRO DAHLIN: DIKTER FRÅN CARLSLUND

Kom med en morgon
halkvåt trappa
och morgonljus
tag ögonen med dig
lämna resten hemma
gå inte i gräset
så asfalten syns

här är gatan
här är torget
här kontoret i äppelblom
till vänster arbetsplats
till höger matplats och
simhallen (30 grader i vattnet)
i tidigt blommande kaprifol

dom syns knappt
sovhusen
enplans i rött tegel
bakom gardinerna
sover dom än
det är bra så
du har sett allt
nu kan du vända och gå

när dom vaknar blir bilden
störd
gräset så trampat
torget så trångt
ljuden så höga
som om det gällde livet
du får armar kring dig
ansikten kroppar
smakar annorlunda

vänta litet
det går över
kväljningen viker
ögonen vänjer sig snart
viker runt hörnen
till äppelblom
hagtorn och ginst
men spring då inte från mig
som om det gällde livet

Barbro Dahlin

■ ■ "Carlslund, 20 km NV Stockholm. Inneväsnare nästan 900, hälften vårdade och hälften vårdande.

En fästning från gamla tider. Det är hög tid för blixtnfall."

■ ■ Så berättar Barbro Dahlin Carlslund i Upplands Väsby, ett av Sveriges största vårdhem för psykiskt utvecklingsstörda.

Beskrivningen finns på första sidan i hennes nyutgivna bok "Dikter från Carlslund". Barbro Dahlin, 35, är barnpsykiater. 1972 arbetade hon på Carlslund, och det är om sina upplevelser under den tiden som hon berättar i diktform.

— Ensam kan jag inte göra något blixtnfall, säger hon. Jag kan bara lägga fram mina upplevelser i just den här formen.

■ ■ På Carlslund mötte Barbro Dahlin representanter för Sveriges största handikappgrupp, de utvecklingsstörda, och vårdpersonal som var nedtyngd av sitt hårda arbete, av känslan att det de gör inte uppskattas och av att det knappast finns några möjligheter att påverka och förändra sin situation.

— De är vårdeyrkenas gruvarbetare.

Föräldrar som kämpade med skuld- och otillräcklighetskänslor.

■ ■ En ledning som sitter bakom skrivbord och motarbetar alla försök till förändring.

Carlslund en fästning från gamla tider

Elisabeth äter inte
frukost i dag
ligger med händerna
knutna hårt

Föll ur sängen i natt
är blå om benen
svullen och öm
Föll ur sängen i natt
igen ...

ligger så stilla
med knutna händer
som om hon ville säga något
Elisabeth äter inte
frukost i dag

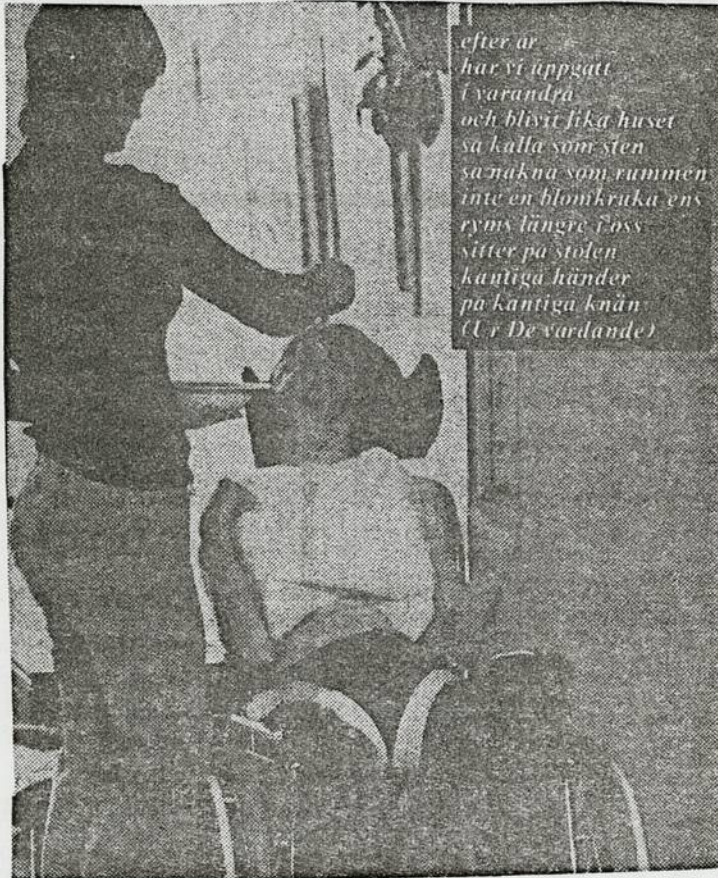
Långt borta
står någon
avklädd i snön
och skriker

Barbro Dahlin:

— Det här är en dikt om misshandel, om den misshandel som förekommer på Carlslund, lika väl som på andra institutioner för psykiskt utvecklingsstörda.

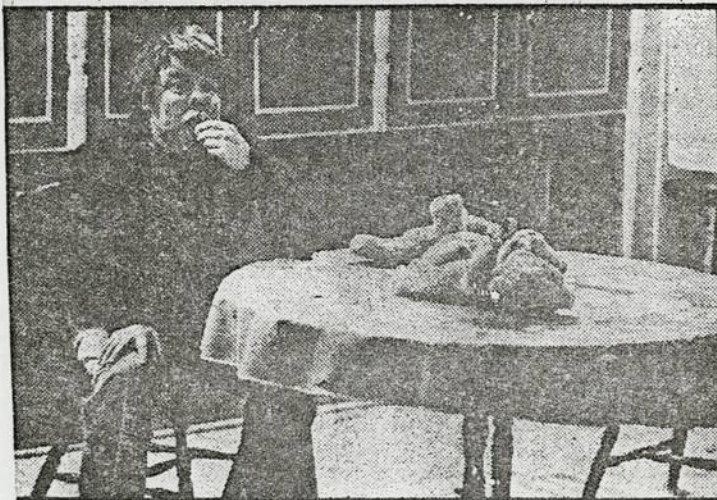
— Vårdpersonalen är lika hjälplös som de utvecklingsstörda. Misshandeln, den rena sadismen, är en yttring av den hjälplösheten, Vreden och sorgen över att inte kunna påverka situationen vänds mot dem som är ännu svagare.

— Därför ser man utvecklingsstörda som är blåslagna. Därför tvingar man ut någon naken i höstblåsten. Därför kastar man ut någon naken i snön. Någon som inte kan tala och aldrig skvallra.

efter är
har vi uppsatt
i varandra
och blivit fika huset
sa kalla som sten
sannakna som rummen
inte en blomkruka ens
ryms längre. Foss
sitter på stoden
kantiga händer
på kantiga knän
(Ur De vardande)

Visst går man dig till mötes
flyttas från Hasselbacken
till Oxeltorp
från Oxeltorp
till Björkänget
från Björkänget
till Granhäll
och omigen
från H till O
från O till B
från B till G
till nästa avdelning
av världen
men din värld är ett läggspel
inom givna ramar
slutgiltigt avskiljande
dej från världen omkring
ut flyttar du inte
men gärna
från H till O
från O till B
från B till G
till ...

◀◀◀
som om dom inte
förstod att det är
lättare att hålla i stolar
och bord
än i människor
(Ur Instädad)

Urval och samman-
ställning:

Barbro Jöberger

Foto: Clas Barkman,
Staffan Almquist

LÄSARNAS DN NORD

REAKTION PÅ BARBRO DAHLINS BOK: "Dikter från Carlslund"

HÄR MISSHANDLAS INGEN!

Jag måste få försvara min arbetsplats, mina arbetskamrater och mig själv. Läste er presentation av Barbro Dahlins nyutkomna diktsamling och blev stum av förvåning. Det måste vara någon annanstans hon har arbetat, jag känner inte igen mig.

Hur kan en enda människa få slänga ur sig sådana påståenden som hon gör? Och hur kan ni på DN så mycket som reflektera över en sådan bok? Undersök förhållandena först, tala med personalen och ledningen innan ni skriver något. Jag väntade med att skriva detta svar för att jag antog att någon ur Carlslunds ledning skulle resa sig upp och försvara oss, men nej — det kom inte något svar.

För att tala rent ut skall ni veta att vi som arbetar på denna insti-

tution blir trakasserade av allmänheten på grund av allt skitprat. Vi som arbetar på Carlslund tar det som ett arbete. Mer kan ni inte begära av oss.

Jag vet inte vad Barbro Dahlin väntar sig, men om hon kan påstå att vi slår de boende, klär av dem nakna och skickar ut dem i snön osv, så tycker jag att det minsta hon kan göra för dessa människor är att polisanmäla personalen för misshandel. Detta tycker jag verkligen skall redas ut.

Tio månader

Barbro Dahlin hade arbetat på Carlslund under ett år och har upplevt så mycket skrämmande att det räcker till en hel diktsamling. Okay, jag har jobbat där i bara 10 månader och har upplevt un-

derbara saker men också tråkiga. Mina upplevelser räcker inte till en hel diktsamling, men jag garanterar att det räcker till en hel sida i DN Nord. Jag vill i alla fall inte tjäna pengar på andras misshandel eller inte. Jag har aldrig sett några blåslagna boende eller några nakna stackare i snön. Vi gillar våra boende, vi trivs med varandra. Jag vill inte påstå att detta är en idealisk institution, långtifrån detta, men vi — personalen — gör så gott vi kan.

En sak till, hur kärvt det än är på arbetsmarknaden så finns det inga långa köer av arbetssökande till Carlslund. Det är inte många som vill ha vårt tunga och otacksamma jobb.

ULLA BLÜCHER

Elisabeth äter inte
frukost i dag
ligger med händerna
knutna hårt

Föll ur sängen i natt
är blå om benen
svullen och öm
Föll ur sängen i natt
igen...

ligger så stilla
med knutna händer
som om hon ville säga något
Elisabeth äter inte
frukost i dag.

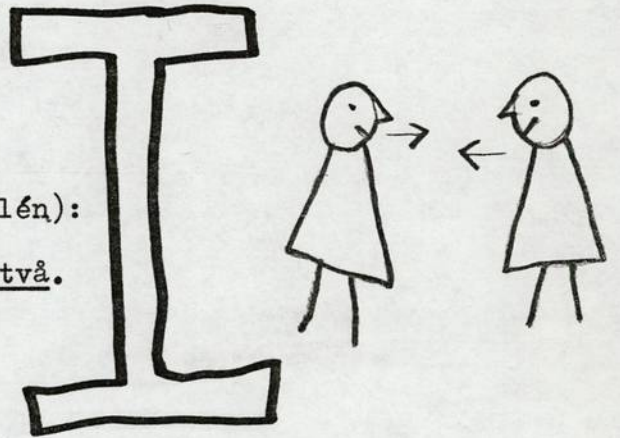
Långt borta
står någon
avklädd i snön
och skriker

• Så här lød en av de dikter vi publicerade i DN Nord den 25 september. Barbro Dahlin kommenterade sjöle: Misshandel förekommer på Carlslund, precis som på andra institutioner för psykiskt utvecklingsstörda.

Dialog- pedagogik

UR: Svensk Ordlista (Hässelberg- Allén):

DIALOG (å'g) -en -er samtal mellan två.

POMS-bladet redovisar i det här numret några tidningsartiklar, som berör ämnet, : DIALOGPEDAGOGIK.

Vi tar upp praktiska exempel på Dialog-pedagogik och tänker i nästa nummer beröra de teoretiska grundvalarna: Barnstugeutredningen, Paulo Freire m.m.

1. Lars Jalmert (forskare vid Pedagogiska inst., Sthlm:s universitet) recenserar en nyutkommen bok: ATT SAMTALA MED BARN skriven av JOAN TOUGH, (Rabén o Sjögren, ca 34 kr).
2. SAMTAL I FÖRSKOLAN - ett bidrag ur tidningen Folket i Bild. Den beskriver en dialog mellan en förskollärare och några barn i en barnstuga.
3. Artikel ur DN: HAR RIKA SVERIGE RÅD MED BARNEN? Det är ett ^{e/}reportage från ett daghem på Kungsholmen - ett av de 17 som Barnstugeutredningen utsåg till "försöks-barnstugor" då man prövade ut metodik m.m. för den nya Barnstugeutredningen. -- Här beskrivs hur det fungerar och känns att jobba efter "dialog-metoden". Citat fr personalen: "Barnstugeutredningen är lite "facit" för oss. Jag blir jätteglad när jag ser att barnen kan skrika i stället för att slåss. Ett framsteg, står det i BU, tänker jag." --(Hur tänker vårdpersonal för utv.störda i motsvarande situation? Vad har dom för "referens-bok" - Omsorgslagen...)
4. VUXNA - HUR ÄR DOM? HUR SKA DOM VARA/INTE VARA? Barn redovisar och berättar. Fr Folket i Bild.

— Om jag tidigare var helt övertygad om att man inte kan lära sig samtala med barn genom att läsa en bok, så börjar jag åtminstone bli tveksam nu, skriver LARS JALMERT efter att ha läst Joan Toughs "Att samtala med barn".

INGER: Vet du vad — jag känner en annan Anna — och hon är min kamrat — och hon bor — nu bor hon — precis mitt emot mej — tvärs över gatan. Hon bor i Ekvillan 2. Hon går inte i skolan nu — hon är inte så värst gammal — nu är hon inte så gammal — men vänta tills hon blir större — tills hon blir fyra eller åtta — och då går hon i skolan.

ANNA: I förskolan menar du väl.
INGER: Ja, och då ska hon börja — du ska få se att hon börjar — hon börjar skolan — och hon blir en ny flicka som går i skolan... Du ska få se — så är det — en ny flicka som går i skolan.

DET HÄR exemplet från två tre-åringars samtal belyser många olika saker i barns sätt att tala med varandra. Ett par sådana är hur Inger startar samtalet utifrån kamraten Annas namn och hur väl Anna följer Ingers yttranden för att kunna kommentera dem.

Ännu fler synpunkter på samtalet ger Joan Tough i sin nyligen utgivna "Att samtala med barn" Rabén & Sjögren, övers: Gull Brunius, ca 34:— och den är så nära den perfekta boken om barn man kan komma.

I boken ges utmärkta exempel på barns tänkande och språk, uppslag till hur man kan stimulera språkutvecklingen, insikt i olika teorier (utan att vara svårtillgänglig) och inte minst ger den tankeställare för läsarens egna möten med barn. Allt detta utan att vara pekpinnemässigt.

OM JAG tidigare var helt övertygad att man inte kan lära sig samtala med barn genom att läsa en bok, så börjar jag åtminstone bli tveksam nu.

Tough har gjort bandupptagningar av barns tal, huvudsakligen från förskoleåldrarna. Detta hindrar henne dock inte från att ge exempel även från den allra tidigaste spädbarnstiden.

Även om barnet då inte talar — med munnens hjälp — menar Tough att det har språk. Att kunna uppfatta skillnader mellan hårt och mjukt, varmt och kallt, högt och lågt gör barnet med hjälp av kroppen eller delar av den. Barnet ger mening åt omvärlden genom muskler, fotsulor, fingrar, handflator, tunga och mun. Genom att gå på gäng exempelvis smaka på något får barnet en erfarenhetsbas. Ur denna kan det sedan bygga upp förväntningar om vad som skall komma.

DET HÄR resonemanget; att det ur upprepning sker en utveckling

Att samtala med barn

Tisdagen den 9 september 1975

via "relativt" nya företeelser är säkert hämtat från Jean Piagets verk — även om det inte sägs. (Piaget tar mer och mer över statusen som den dominerande figuren inom barnpsykologin). Men Tough har förmågan, som Piaget saknar att konkretisera och göra teorin lättbegriplig.

Det är inte enbart så att det lilla barnet försöker skapa mening ur omvärlden. Det ger också ifrån sig. Kanske genom att sparka extra häftigt, kanske genom att frambringa något ljud. Det viktiga är att även väldigt späda barn faktiskt försöker meddela sig med omvärlden.

OM BARNET försöker "samtala" med den vuxne, så är det naturligtvis viktigt att denne lyssnar. I ett avsnitt om hur man kan lyssna på barns tal, ger Tough olika exempel. Bland andra ett som visar hur en förskollärare — i all välmening — pratar till en liten flicka, inte med henne.

"Gråt inte Susanne — så är du en snäll flicka. Vänta ett ögonblick — låt mej torka dej i ögonen

så ja, vad har hänt? Har Agneta knuffat dej (huvudskakning) — inte? Vad är det då? Har du gjort dej illa? (huvudskakning) — vad är det då? Har du tappat någonting?"

Tough menar att förskollärarens välvilja, att barnen skall känna sig välkomna och trygga, faktiskt tar käl på deras möjligheter till dialog. När man möter en sådan kaskad av frågor är det inte lätt att svara.

ÖVER HUVUD taget är det denna princip om ett ömsesidigt utbyte mellan barn-vuxen som är bokens röda tråd. Med ett nygammalt ord handlar det om dialogpedagogik. Dvs att såväl barnet som den vuxne måste försöka förstå hur den andre tänker och känner, måste försöka anpassa sig till varandra, för att kunna ge och ta utifrån varandras förutsättningar. Tough formulerar själv detta: "Om barnen kan förmås att känna att en inbjudan till samtal med den vuxne alltid står öppen och att båda två har glädje av vad barnet har att säga, då är det tro-

ligt att det börjar närma sig den vuxne. När barnet börjar inbjuda till samtal med den vuxne, då vet vi att ett gott förhållande håller på att växa fram."

Tough ger många exempel. Vare sig man är överens med henne eller ej om vad som är "bra" exempel, så manar hennes framställning till eftertanke. Atskilliga gånger under läsningen har jag kommit på mig själv med att fundera över mina samtal med barn. Lyssnar jag på vad de säger? Försöker jag förstå — på deras vis? Inbjuder jag dem att tala? Uppmuntrar jag deras fantiserande?

ATT MEDAN man läser känna sig tvingad att ifrågasätta sitt eget förhållningssätt gentemot andra och också fundera kring bokens idéer, tyder på en utmärkt pedagogisk förmåga hos författarinnan.

ATT HON är en skicklig pedagog märks också på hur hon lyckats framställa teoretiska resonemang på ett konkret, handgripligt sätt. Den som är teoretiskt bevärdad kan utan större svårighet se att hon stöder sig på olika kända forskningsresultat. Men även den som är ointresserad av teorier får en rejäl inblick i var modern forskning står.

"Att samtala med barn" hör alltså till det bästa som skrivits i ämnet och det återstår bara att rekommendera den till alla som är intresserade av barn — inte minst till föräldrar.

SAMTAL I FÖRSKOLAN är klippt ur tidningen Folket i Bild. Den visar ett samtal - en dialog mellan en vuxen (Eva) och 5 barn. Vad dom samtalar om är "begreppsinnlärning" - vad man ska kalla Eva: som varken är tant, gift, mamma eller någon dam..

Utifrån samtalet kan man spinna vidare: hur lär sig de utv.störda "begrepp"? Hur lär man sig begreppet "stol" t.ex. om man ständigt ligger på golvet? Begreppet "vän" - när alla flyttar ifrån en etc.

Samtal i förskolan

Vi sitter vid ett bord en förmiddag och jobbar med lera. Karin, Anna och Per 6 år, Lars och Pia-Mia 5 år, Eva 22 år.

Lars: Vad är du för något egentligen, flicka eller mamma?

Anna: Hon är en mamma.

Lars: Men du har inga barn hemma, det måste en mamma ha.

P-M: Bor du hos din mamma?

Per: Nej, hon bor ihop med sin kille, nere på stan.

Lars: Då är du ingen flicka, för en flicka bor hos sin mamma.

Eva: Men jag har inga barn och bor inte hos min mamma, vad är jag då?

Karin: Fröken kanske.

Per: Ja, du är fröken här, men inte sen.

Karin: Varför inte det då?

Per: För att en fröken är en sån där med fina kläder, spetsar och sånt.

Karin: Tant då.

Per: Nej, tanter är gamla.

Karin: Som tant Agnes som går med käpp.

P-M: Min mormor har käpp.

Anna: En farbror som vi känner men han heter Johansson.

Eva: Vad är jag för någonting då?

Per: En fru är du inte, för du är inte gift. Jag ska aldrig gifta mej.

Karin: En dam kanske. Lars: Nej, sådana finns bara i kortlekar.

Anna: Nu sticker vi och cyklar. Eva Johansson

Gävle

I dag i riksdagen:

Har rika Sverige råd

Kalas på S:t Görans daghem för Per som skall sluta. Barnen ger honom teckningar och kramar. Någon tar upp Ja, må han leva. Några killar sjunger inte, de bara skriker rakt ut, är alldeles för lessna. Kristoffer och Rebecka väntar på en bit av den akalösa tråtan som arbetskompisen Janne har bakat. Den är uppbyggd på en ställning: sockerkaka och grädde, godis, kaviar, gurka och tomater i salig blandning ovanpå.

- I dag diskuterar riksdagen om ifall det rika Sverige har råd att bygga ut sin barnomsorg, så att alla barn kan få förskoleplats om tio år. Socialutskottet har avstyrkt förslaget, med 12 röster mot 3. Utanför riksdagshuset demonstrerar 19 aktionsgrupper för fler och bättre daghem: Det är inte bara fråga om att bygga ut — vi måste få BRA daghem också.

med

barnen?

Trygga barn på bra daghem

Vad är då ett bra daghem?

S:t Görans daghem på Kungsholmen i Stockholm är ett av de 17 daghem

i landet som under 3 år fått

extra resurser för att kunna arbeta efter de riktlinjer som Barnstugeutredningen

gav: med färre

barn, syskongrupper och tillräckligt stor personal

— 3 personer mer än daghemmet

tidigare hade för

många fler barn.

Barnen på S:t Göran får leva ut sina känslor. De lär sig skrika i stället för att

slås. De får vara

med och bestämma. De vet att deras behov står i centrum.

Att låta barn leva ut är jobbigt. Det kräver att man arbetar med sig själv.

Förutsättningen för att

kunna arbeta så här: Mer personal. Motiverad personal. Bättre utbildad personal.

Daghemmet är inrymt i en sliten grå stenvilla från 1950-talet. Runt om finns en stor härlig tomt och massor med lekredskap.

I dag ska det bli fest för alla 48 barnen. Per, som har jobbat med en av syskongrupperna, ska sluta. Hans arbetskompis Janne har smugit hela morgonen med sin "hemlighet": Han håller på att bygga en makalös tårta i köket.

På bottenvåningen finns småbarnsavdelningen med 14 barn. (6 mån—2,5 år) och en syskongrupp med 18 barn (2,5—7 år). På övre våningen finns en lekhall och rum för den andra syskongruppen med 16 barn.

— Tidigare var detta ett vanligt avdelningsdaghem, berättar Ingegerd. Men 1971—72 byggdes här

om: en avdelning togs bort och blev lekhall. Barnantalet minskades successivt från 63 till 48, och personalen ökade kraftigt.

Nytt system

— Från början var många frågande och rädda. Vi byggde upp ett helt nytt system. Varje syskongrupp fick sk hemvister, där de kunde dra sig tillbaka. I lekhallen delade vi av: ett rum för bild—form, ett för byggnad—konstruktion och ett rum för trovmotorik (där man kan husa, hoppa och leva ut). Vi målade och fick många tusen kronor att köpa material för.

Barnstugeutredningen talar om att arbeta i arbetslag.

— Det var väldigt rörigt i början. Men 1971—72 byggdes här

jan, berättar Ingegerd. Man tyckte nen. Man visste inte vad de hade gjort under dagen.

Det var nödvändigt att planera, hårdplanera arbetet. Varje arbetslag (4 för varje syskongrupp och 5 för småbarnen) lägger nu ned mycket tid på detta.

— Varje förmiddag har vi stationer berättar Ake Hallström. En vuxen är "stationerad" vid text bild—form, en annan vid bygg—konstruktion. Barnen får välja vad de vill göra och med vilken vuxen de vill vara.

Varje vuxen har ett speciellt ansvar för 3—4 barn. Han/hon kollar upp dem och har kontakt med föräldrarna.

Samma linje

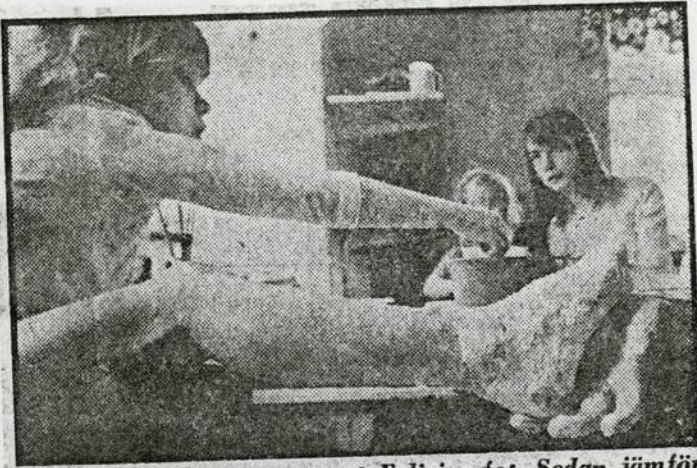
Att jobba i samma arbetslag kräver att alla i gruppen är eniga om hur man ska arbeta. Detta har varit svårt.

— Vi har olika värderingar, men här tar vi upp dem och iskuterar dem. Konflikterna kommer i dagen. Det är det viktigaste och jobbaste vi har, menar Ake. Man utvecklas genom detta, man måste ständigt fundera på varför man själv och andra reagerar på olika sätt.

Att lära känna sig själv bättre är jobbigt. Det har man satsat mycket på. Varje onsdag kväll träffas personalen för att prata. Det mesta handlar om relationer på S:t Göran.

Tid för barnen. Tröst för barnen. Det har alltid personalen på S:t Göran. Britta

Lager på lager med gips på Felicias fot. Sedan jämför barnen med varann: ett sätt att lära känna sig själv och sin kropp, lite smetigt, tidsödande, roligt.

— Vi har gått på weekendkurs i gruppdynamik och relationsträning, berättar Ingegerd. Dessutom har vi haft cirkel i gruppdynamik.

Vi hälsar på en stund på hos den ena syskongruppen, den "röda" avdelningen. Där sitter Per ensam och skriver i loggboken. I den sk loggboken noteras det mesta. Barnens beteende observera och skrivs in där. Ibland på ett spexigt sätt: "Stoffe tror att han är en hund. Han sitter med huvudet i maten", har någon skrivit.

Högljudda barn

Några barn stormar in. De är högljudda och stökiga.

— Barnen är mer utlevande här, menar personalen. De får själva vara med och bestämma. Dessutom behöver de aldrig känna sig utanför. Alltid finns det någon vuxen som har tid.

Men vi satsar lite mer på de mindre som kommer till syskongruppen från "småbarn" — de behöver mycket stöd då — och då blir de större avundsjuka ibland. Precis som i en vanlig familj.

— Vi lägger inte lock på känslorna, därför kan barnen leva ut. Barnen accepterar att vi är olika att vi tycker olika. Och vi försöker förklara varför vi tycker olik.

Uppe i experimentverkstaden visar Stefan, 4 år, Britta okedal hur stenar sjunker. Han släpper småsten i vattnet. Han konstaterar att små stenar sjunker. Då får han tag i en stor pimpsten — den flyter. Då konstaterar han att små stenar sjunker och stora stenar flyter.

— Det viktiga är att jag inte ingriper nu, menar Britta. Det är

bättre att han själv får plocka stora stenar och konstatera hur det förhåller sig.

Dialogpedagogik

Detta är en beskrivning av en sorts dialog, dvs den pedagogik som Barnstugeutredningen (BU) rekommenderar. Att an tillsammans tar reda på saker. Från barnens initiativ.

— BU är lite "facit" för oss, säger Ingegerd. Jag blir jätteblad när jag ser att barnen kan skrika i stället för att slåss. Ett framsteg, står det i BU, tänker jag.

Det finns många problem på S:t Görans. Text: Vad är tillåtet att göra? Vissa ramar finns: Ingen får gå utanför staketet. Men det har hänt att barn rymt.

— Vi försöker förstå vad det betyder när barnen gör så här. Får dem att själva berätta och förstå varför. Ger dem ord för sina känslor. Men här kommer föräldrarna in: Vissa tycker vi ska ta i med hårdhandskarna.

— Ibland har jag en känsla att vi respekterar barnen mer än de respekterar oss, säger Ingegerd. Men det beror på att vi ännu inte nått vårt mål: Ömsesidig respekt och hänsyn.

Dukat till kalas

Uppe i lekhallen har alla dukat till kalas för Per. Tårtan bärs upp under jubel.

När tårtan snart är slut lyser masoniten från byggställningen genom grädden.

— Vilket bedrägeri — det är ju bara trä därinne. Jävla bedrägeri, jävla bedrägeri, ropar pojckarna vid stora bordet i kör.

Jodå. Barnen får svära. Personal tycker det finns värre saker att bråka om. Men föräldrarna har klagat.

— Föräldrarna börjar bli mer intresserade av vad vi gör nu, säger en av förskollärarna. Men vi har inte haft tid att ta itu med föräldrasamarbetet på allvar. Det kommer nu.

Varje onsdag är det föräldrakaffe och sen kan föräldrarna stanna kvar när personalen träffas. På ett hemvist har man en timmes samtal i månaden med varje förälder. Det fungerar bra.

Självständiga barn

Målet för daghemmets uppfostran är att göra barnen självständiga och kritiska. Det börjar man med redan på småbarnsavdelningen: De får pröva på saker, de får sitta i knä i timmar, de får sin grundtrygghet och kan gå vidare till syskongrupperna.

Men det är svårt att bryta upp gamla normer: Ska barnen äta upp maten? Ska de sova samtidigt? Det är dessa och liknande värderingar som diskuteras. Olika normer ger olika arbetsmetoder.

Försöket på S:t Görans daghem avsutades i januari 1975. Nu utvärderas projektet.

Text:
Gunnel Svenningson
Bild:
Sören Johansson

VUXNA

HUR ÄR DOM?
HUR SKA DOM VARA/INTE VARA?
Barn tycker och berättar

DOM BEHÖVER INTE GAPA
OCH SKRIKA ÅT NÅGON
SOM HAR GJORT NÅGOT.
Marie 10 år

FÖRBASKADE
UNGE, VAD
HAR DU GJORT?!

NU SKA
JAG HEM
OCH LEKA!

TITTA! JAG
BLÖDER!!

JAG TYCKER ATT FÖRÄLDRARNA
SKA HA
MINORE ARBETSTID.
SÅ ATT DE KAN VARA HEMMA MER.
OCH KUNNA LEKA MER
NÄR VI ÄR HEMMA.

Ulf J.

NÄR VUXNA PRATAR
BRUKAR DOM SÄGA ATT VI
SKA VARA TYSTA,
MEN NÄR VI PRATAR
SÅ KOMMER DOM
OCH BABBLAR
EN MASSA STRUNT.

Mikael, Flen

SKA VI
BABBLER
BABBLER

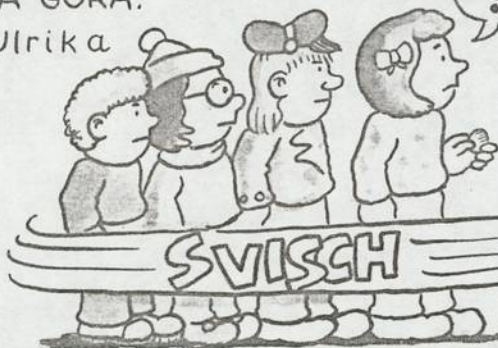
VI KAN VÄL
SPELA
FIA!?

DET SKA GÅ SÅ
FORT DET HÄR!

EN GÅNG NÄR JAG STOD I KÖ
FRAMFÖR KIOSKEN OCH SKULLE
KÖPA EN TIDNING,
KOM EN FARBROR OCH GICK
FÖRE ALLA ANDRA OCH SA
ATT DET SKULLE GÅ SÅ FORT.
SÅ TYCKER JAG INTE VUXNA
SKA GÖRA.

Ulrika

JAG TYCKER ATT VUXNA
SKA VARA IHOP MED
BARNEN.
T. EX. SPELA KORT ELLER
ANDRA SPEL.
DET GÖR ALDRIG MINA
FÖRÄLDRAR MED MEJ.
DOM SKA ALLTID LÄSA,
ELLER SE PÅ TV,
ELLER NÅT ANNAT.
Kerstin 11 år

BARNEN I BILD

Hur brukar vuxna vara?
Hur tycker du att
vuxna ska vara mot
barn? Och hur ska dom
inte vara?

Barnen i Bild frågade
barn i två skolklasser;
klass 3 a i Alhems-
skolan, Skellefteå, och
klass 4 b i Stenham-
marsskolan, Flen.
Tecknaren Peter Csihas
valde ut några av
svaren och ritade till
dem. Red: Siv Wider-
berg.

ATT FÖRÄLDRARNA BRYR
SIG OM BARNEN OCH
INTE BARA SKRATTAR.
T. EX. OM JAG KOMMER IN
OCH GRÄTER OCH SÄGER
ATT JAG HAR CYKLAT
OMKULL SÅ DET BLÖDER
OCH MIN MAMMA
ELLER PAPPA
BARA SKRATTAR OCH
SÄGER ATT DET GÖR
INGENTING.

Maria, Skellefteå

I nästa nummer hoppas vi
kunna visa några av de
många förslag på omslag till
FiB/K som barn har sänt in.
Förresten — du vet väl
vår adress: »Barnen i Bild,
FiB/K, Box 160 28, 103 21
Stockholm».

POMS

NUMMER 19

DECEMBER 1975

INNEHÅLL:

	sid
<u>DEBATT:</u> Barbro Dahlins diktsamling fr Carlslund	2
"Ilsket motangrepp av personalen"	3
"Misshandla inte barnen - låt ilskan gå ut över oss politiker i stället"	4
"Föräldrarna vill höra sanningen"	5
<u>Cecilia Wändell o Anita Wester:</u> Den kommande POMS-konferensen	6
<u>Recensioner:</u> "Att vara utvecklingsstörd": <u>Sara Wallin.</u>	7
"Öppet brev från Omsorgsvärlden": <u>Stefan Ilstedt.</u>	8
"Musikterapi": <u>Hans Wrenne.</u>	10
<u>Namn</u> på dem som (ännu) ej betalt avgift för 1975.	12
<u>Ny tjänst:</u> Fortbildning av personal.	13
<u>DIALOGPEDAGOGIK II:</u>	14
Bidrag från <u>Karin Attius</u> , <u>Ove Røren</u> , <u>Bengt Abrahamsson.</u>	15-25
<u>Bilaga:</u> Inbjudan till POMS-konferens 1976. Att överlämna till arbetsgivaren.	

bladet

Norrköping i december 1975.

HEJ. Det här numret av POMS-bladet är det sista för det här året. Du kan läsa fortsättningen på debatten kring Barbro Dahlins diktsamling. Barbro Jöberger har varit snäll nog att skicka oss samtliga inlägg.

Flera recensenter har hört av sig: Sara Wallin (som pga fel på kopieringsmaskin ej blev införd i förra numret) skriver om den sista boken från FUB: "Att vara utvecklingsstörd". Stefan Ilstedt har läst Barbro Jöbergers rapportbok: "Öppet brev från Omsorgsvärlden". Hans Wrenne har skickat oss sina synpunkter på: "Musikterapi" av Erling Dyreborg.

Vidare har Kristina Granat från forskningsgruppen vid Ulleråker: Mental Retardation skickat oss en förteckning på deras sista rapporter för publicering i POMS-bladet (sammanfattningarna). Kommer i nästa nummer 1976. Hon föreslår att vi även skriver kort om de rapporter som intresserar oss. För spridning i POMS-bladet. Det har också kommit flera intressanta uppsatser den senaste tiden: nyss hittade jag en fin röd rapport från 3 psykologer i Lund (alla är väl inte kvar där nu) som hette: "Dom - eller några som oss". Titeln är kanske inte helt korrekt - när jag skriver det här befinner sig rapporten i en stad och skrivmaskinen i en annan. Det finns alltså en massa intressant som bör spridas bättre. Rapporter blir tyvärr oftast kvar i den ort de trycks eller tar slut när man vill ta del av dem. Därför:

Skicka rapporter till POMS-bladet eller be någon skriva om dem. Inte minst gäller detta de doktorsavhandlingar, som publicerats de senaste åren och som behandlat olika omsorgsproblem.

Det har varit Vårdchefskonferens i tre dagar på Storliens högfjällshotell. Ett intressant ämne behandlades: Vårdhem för vuxna. Och detta ur flera aspekter: Begreppet Livskvalitet - Vårdhems roll i framtiden - Vårdhems inre arbete. Karin Attius och Juri Sonn var där. De har skrivit ett inlägg i POMS-bladet från konferensen.

Sist: Dialogpedagogik II. Till några personer skickade vi följande fråga: "Hur jag inspirerats av och försökt tillämpa Paulo Freire i mitt arbete." Svar fick vi från Ove Røren och Bengt Abrahamsson.

FRÅN SEKRETERAREN: ADRESSÄNDRINGSKORT KAN DU FÅ GRATIS PÅ POSTEN.
SKICKA SEN ETT TILL MEJ !

Lars Holander.

Hälsningar från Psykologgruppen i Östergötland.

DEBATTEN kring Barbro Dahlins diktsamling fortsätter. BARBRO JÖBERGER har skickat oss de sista inläggen ur DN:s förortsbilaga. De publiceras här efter godkännande från Barbro Jöberger.

På biblioteket i Upplands Väsby anordnade Upplands Väsby's kulturnämnd en debattafton för intresserade. Barbro Dahlin var själv närvarande. Den första artikeln är ett referat från denna kväll. Inläggen mot boken från vårdpersonalen var mycket hetska.

Två inlägg efter Barbro Jöbergers referat publicerades i DN:s förortsbilaga. Den ena är från en särskolelärare vid Klockbackaskolan. Den andra är skriven av en föräldrarepresentant.

DEBATT

Barbro Dahlin

Dikter
från
Carlshund

Efter dikterna om missförhållandena på Carlslund:

Ilsket motangrepp av personalen på debattmöte

— På Carlslund miss-handlas ingen!

— Vi älskar våra boende och gråter när dom dör!

— Tala inte om miss-handel — de utvecklingsstörda ska fostras, precis som vi fostrar våra egna barn.

— Det enda de här dik-terna åstadkommit är att det kastats skit på persona-len.

— Vad ska de stackars föräldrarna tro när de får hör att vi misshandlar de-ras barn?

Det är några repliker ur den debatt som Upplands Väsby's kul-tursekreterare Lillemor Hasselberg erdnat med anledning av Barbro Dahlins nyutgivna diktsamling "Dikter från Carlslund". Barbro Dahlin arbetade på Carlslunds vårdhem för psykiskt utvecklingsstörda 1972 och har berättat om sina upplevelser i diktform.

Boken har väckt häftig debatt inom Carlslunds personal, särskilt sedan den presenterats på en bild-sida i Dagens Nyheters förortsbila-gor (DN Nord 25/9 och DN Nord-ost 2/10). Personalen har tagit speciellt illa vid sig av den anklagelse för misshandel av de utvecklingsstörda som dikten "Föll ur sängen" inrymmer.

□ Rättegång

Biblioteket i Vilundaskolan tog formen av en rättegångssal, där stolarna knappt räckte till åt alla.

I de anklagades bås: Barbro Dahlin, 35, barnpsykiater och författare, som påstått att allt inte är som det borde vara på Carlslund.

På åklagarsidan: en invällande massa av personal, uppretad och i försvarsposition.

Carl-Axel Strähle, föreståndare för Carlslund, var inte där.

Inte heller Lars Roslund, tf omsorgsdirektör.

Nils HaHerby, sociallandstings-råd (fp) och ordförande i landstingets omsorgsnämnd, lyste också med sin frånvaro.

Knut Nilsson, finanslandstings-råd (c) och den som ytterst avgör vilka resurser omsorgsverksamheten ska få, var inte heller där.

Alltså ingen av dem som bär det egentliga ansvaret för förhål-landena på Carlslund.

— Det är dem jag har velat komma åt med min diktsamling, sa Barbro Dahlin. Men från det

hållet har inte märkts någon reak-tion.

□ Hånskrott

Debatten blev en enda lång lynchning av Barbro Dahlin och hennes dikter. Hånskratten och de skadeglada applåderna rungande.

Några repliker:

— Du säger att du vill hjälpa personalen, men det enda du har åstadkommit med din bok är att du har svartmålat oss inför all-mänheten och fått den att tro att vi slänger ut våra utvecklingsstör-da i snön, blåslagna.

— Du har misslyckats totalt, du har bara kastat skit på oss.

— Vad ska de stackars föräld-rarna tro när de får läsa att deras barn misshandlas?

Det undrade Lotta Axare-Lind-ström, särskollärare på Klockbac-kaskolan. Hon kunde berätta om en förälder som haft sitt barn på Carlslund i många år och var mycket nöjd med värden där.

— Vi pyntar våra avdelningar för att de ska bli hemlika, vi har både krukväxter och annat. Många som kommer till oss och inte vet någonting om utvecklingsstörda säger "O, vad trevligt ni har". De blir positivt överraskade när de väntat sig tjocka järngaller, sa en kvinnlig vårdare.

□ Skandal

En manlig fyllde i:

— Låt bli att skriva skit om oss och ge oss arbetsro så ska vi nog ordna till att det blir bra på Carls-lund, till slut. Nu blir vi jämt av-brutna och utmålade i pressen.

Barbro Dahlin:

— Är du säker på att det är arbetsro ni behöver?

— Varje sän här skandal tror jag är jobbig för personalen men bra för de utvecklingsstörda, sa en röst.

Ulla Blücher, som arbetat i 10 månader på Carlslund och skrivit insändare i DN Nord om Barbro Dahlins bok, hävdade att hon för sin del varken känner sig instängd eller hjälplös.

— Är det verkligen så här bra på Carlslund? undrade en förskol-lärare från Storhagens vårdhem i Akersberga.

— Jag som sitter här och lyss-nar får ju uppfattningen att allt är toppen.

— Nej, vi vet allihop att det är så jävla illa på Carlslund som det står i dikterna. Det är därför vi slår vilt omkring oss, sa en manlig vårdare, som arbetat på Carlslund i flera år.

Han tystades dock raskt ned:

— Du som arbetar på Akers-

• Barbro Dahlin — i de anklagades bås.

• Lotta Axare-Lindström: — Vad ska de stackars för-äldrarna tro när de får läsa sånt här?

bergahemmet numera ska inte yt-tera dig här.

Mängdens avsky vändes med kraft mot de få röster som antyd-de att Barbro Dahlin nog inte har så fel i sina dikter. Att misshandel förekommer ville ingen kännas vid, trots att flera vårdare av-stängts från sina tjänster de senas-te åren och åtalats för uppenbar misshandel av de utvecklingsstör-da.

"Ungen i snön" var en mycket het potatis. Till slut sa en äldre kvinna:

— Ni ska inte sitta här och lju-ga. Jag såg ungen naken i snön i bara strumporna, och många gick förbi utan att bry sig om varifrån den kom.

— Jamen, det blir ju så, sa en yngre kvinna. Man går ju förbi när det ligger någon på gatan och är sjuk eller full.

— För resten, tog DU reda på ungen?

— Ja, det gjorde jag. Jag titta-de efter på märkningen i strum-porna vilken avdelning han hörde hemma på och gick dit med ho-nom.

En modig man sa:

— Jag har slagit ungar när jag har varit pressad, säkert lika myc-ket som de som blivit fällda för misshandel.

I vredesmod och små grupper gick personalen därifrån. En kvin-na sa som avslutning, medan hon upprört reste sig från stolen:

— Nu sluter vi Carlslund. Vi sköter debatten själva i fortsätt-ningen.

BARBRO JOBERGER

Nils Hallerby:

Misshandla inte barnen — låt ilskan gå ut över oss politiker i stället!

Nils Hallerby deltog inte av familjeskäl i Carlsundsbehalten. Men så här kommenterar han debatten och Barbro Dahlins bok:

— Visst förekommer det misshandel på Carlslund, det är fel att förneka det. Just nu är åtal väckt mot två vårdare, som avstängts från sina tjänster för misshandel av psykiskt utvecklingsstörda på Carlslund.

— Det säger sig självt att personalen ofta är pressad av sitt tunga arbete, personalbrist osv.

Men de får inte låta det gå ut över de utvecklingsstörda, det är oss politiker de ska gå på. Jag skulle förstå om det kom ett gäng från Carlslund hit och misshandlade mig.

— Det är märkligt om vårdpersonal sett en utkastad unge naken i snön utan att ingripa. De som sett det tycker jag ska anmäla händelsen så att dekn kan utredas.

— Personalen har ett enormt tryck på sig på de stora institutionerna. ALA-stiftelsen har fått anslag för att utreda personalproblematiken på Carlslund, och jobbar just nu med det.

— Att sluta Carlslund tror jag är livsfarligt. Vi måste alltid hål-

• **Nils Hallerby (fp):**
— **Varför misshandlar ingen mig?**

la vår verksamhet öppen för insyn och debatt enligt god demokratisk sed.

— Om vi sluter institutionerna — då börjar det verkligen bli farligt.

Torsdagen den 13 nov 1975

LÄSARNAS DN NORD

105 15 STOCKHOLM

08/738 20 50

Bilden av Carlslund var alltför negativ!

Med anledning av Barbro Jöbergers referat i DN Nord den 30 oktober 1975 från debatten kring "Dikter från Carlslund" anhåller jag att få följande infört i edertidning.

Då jag i ovannämnda referat citeras på ett sätt som måste missförstås av icke närvarande vid debatten, vill jag göra följande tillrättalägganden.

Jag var en av de närvarande som talade positivt om Barbro Dahlin som författare och författarens rätt att fritt skriva vad hon känner och tycker. Däremot riktade jag skarp kritik mot den artikel i DN Nord den 25 september där Barbro Dahlins dikter publicerades illustrerade med bilder från Carlslund. Lyrik läser inte så många människor — tyvärr — men däremot läser man reportage i tidningar och gärna skandalartade sådana. I Barbro Dahlins diktbok finns flera dikter med positivt innehåll, men i sitt reportage har Barbro Jöberger nästan undantagslöst tagit med de negativa, där B D talar om sadism och misshandel. Märk väl att jag inte försvarar de övergrepp mot de utvecklingsstörda som kan ha förekommit.

Sköt över målet

De bilder som användes som illustration till artikeln är tagna på en avdelning där Barbro Dahlin aldrig har varit. På en av bilderna finns en numera avliden patient med. Varken patienterna eller deras föräldrar har blivit tillfrågade och sålunda kunnat ge sitt tillstånd till publiceringen. Det kallar jag inte god pressetik. Det var således Barbro Jöberger och inte Barbro Dahlin jag angrep i debatten, vilket inte alls framgick av referatet.

Om Barbro Jöberger vill hjälpa de utvecklingsstörda så gör det med sakliga artiklar. Den här gången sköt du över målet och träffa-

de bli de föräldrar som har sina barn på institutioner. Det kändes därför både viktigt och riktigt att jag i debatten kunde framföra nöjda föräldrars tack till den hårt ansatta personalen på Carlslund.

Bortglömda

Det är bra att det skrivs om våra utvecklingsstörda. De har varit bortglömda alltför länge. Jag vet också att Barbro Jöberger speciellt

har intresserat sig för deras problem. Men använd din vetenskap till positiv kritik också. Alla vi som arbetar inom omsorgsverksamheten vill givetvis liksom föräldrarna det bästa för våra utvecklingsstörda, men i denna vår strävan behöver vi mycken hjälp och mycket stöd från det samhälle som våra utvecklingsstörda också tillhör.

LOTTA AXARE-LINDSTRÖM

DN Nord svarar: Föräldrarna vill höra sanningen

Torsdagen den 4 december 1975

Den "artikel" som Lotta Axare-Lindström riktat så stark kritik emot, både vid debatten i Vilundaskolan 22/10 och i sin insändare, var en bildsida som publicerades i DN Nord 25/9. Bildsidan upptog tre hela dikter ur Barbro Dahlins bok "Dikter från Carlslund", utdrag ur ytterligare tre dikter, fem bilder från Carlslund samt en mycket kort intervju med författaren. Det var alltså inget reportage i egentlig mening, utan en ren presentation av en nyutkommen bok som vi på redaktionen bedömde ha stort lokalt intresse, eftersom Carlslunds vårdhem ligger i Upplands Väsby.

□ Misshandel

Dikterna valdes ingalunda ut utifrån värdeskalen positivt negativt, utan utifrån det allmänna intresse de kan tänkas ha. Att en dikt som handlar om en så anmärkningsvärd företeelse som misshandel av psykiskt utvecklingsstörda togs med var konsekvensen av en självklar journalistisk bedömning.

Lotta Axare-Lindström menar att det inte är god pressetik att publicera bilder från Carlslund i samband med dikterna. Det kan jag inte hålla med henne om. Tvärtom tycker jag att bilderna utgör ovanligt självklara illustrationer till dikterna.

Tillsammans bildar de en samstämd enhet. Kombinationen bilder—dikter godkändes före publiceringen av Barbro Dahlin. Samtliga bilder har tidigare publicerats i Dagens Nyheter och är alltså godkända av de utvecklingsstörda och deras anhöriga. Den enda anställda som förekommer på bilderna är icke identifierbar och har för länge sedan slutat på Carlslund, en sak som noggrant kollades före den här publiceringen.

□ Heliga kor

Barbro Dahlins dikter handlar inte om någon namngiven avdelningen på Carlslund, utan om Carlslund i allmänhet. Bilderna är tagna på olika avdelningar på Carlslund.

Föräldrarna nämndes i en enda mening i den intervju som gjordes med Barbro Dahlin: "Föräldrar som kämpade med skuld- och otillräcklighetskänslor". Är det att skjuta på dem?

Föräldrar till utvecklingsstörda har aldrig bett om att få bli heliga kor i omsorgsdebatten. Jag är övertygad om att de vill höra sanningen, precis som vi andra.

BARBRÖ JÖBERGER DN NORD

Dokument om Carlslund ger en skrämmande bild

— Våra barn inte bara misshandlas. De utsätts dessutom för grov psykisk kränkning. De kallas "koarslen", "apor" och "surfittor".

Det skriver Vivan Gunnarson i det här inlägget. Hon har en 26-årig son

■■■ Med jämna mellanrum — sedan det tryckta ordet uppfanns — har författare utsatts för pressallier när deras alster kommit sanningen för nära.

Barbro Dahlin har i sin diktsamling "Dikter från Carlslund" också speglat obehagliga stycken. Ett stort vårdkomplex. Otymligt i hanteringen. De vårdades och de vårdandes situation.

Man blir mer än betänksam när man läser om personalreaktioner vid "debatten" på Vilundaskolan den 22 oktober — som betänkligt liknar en offentlig avrättning av författarinnan. Trots att alla vet att misshandel förekommer på Carlslund påstår man motsatsen: "På Carlslund misshandlas ingen".

Det är inte endast Carlslund det gäller, utan ett vardsystem som har sin giltighet för alla som vårdas och för alla som vårdar. Från den utgångspunkten är Barbro Dahlins diktsamling ett viktigt dokument i den stora debatten. Men Carlslund som utgångspunkt och med konkreta exempel väcker Barbro Dahlin en debatt som bör kunna utvidgas att gälla det gemensamma samhällsansvaret för utvecklingsstörda människor som grupp och vårdpersonalens viktiga roll.

■■■ Den gamla floskeln att kritik ska vara "positiv" kan lämnas åt sitt värde. Kritiken rör alltid icke önskvärda förhållanden, och det "positiva" måste ligga i att missförhållandena undanröjs.

Den personal som i en falsk "solidaritets" namn försvarar detta med "att det kastas skit på personalen" gör hela personalgruppen en otjänst. De borde ha tagit del av förundersökningsprotokollet till den nu avslutade rättegången om misshandeln på Carlslund. Detta protokoll är offentlig handling och borde ha lästs av många som bevisade debatten i Vilundaskolan.

som vårdas på Carlslunds vårdhem och hon är aktiv inom föräldrarörelsen FUB.

Inlägget är föranlett av den debatt som uppstått på Carlslund med anledning av Barbro Dahlins bok "Dikter från Carlslund", som DN Nord uppmärksammade den 25 september.

Vid rättegången omvittnades att våld förekommit och att de boende utsatts för grov psykisk kränkning. Här är några smakprov på tillmälen: "monster", "surfittor", "koarsel", "grisar", "apor", etc. Även tvångsmatning har förekommit.

Och — frågar Lotta Axare-Lindström från Klockbackaskolan — "vad ska de stackars föräldrarna tro när de får höra att vi misshandlar deras barn?"

För det första: använd aldrig mer vokabulären "stackars föräldrar" när det gäller föräldragruppen till utvecklingsstörda! Uttrycket hör inte hemma i vår tid. Vi är inga "stackars föräldrar" och inte heller, som Barbro Jöbergs så riktigt säger, "heliga kor" i omsorgsdebatten. Vi är vanliga föräldrar med vanliga föräldrars rätt att bli omnämnda på ett hyfsat sätt. Och vi reagerar också på samma sätt som andra föräldrar skulle göra i liknande situation.

■■■ En samvetsfråga till dem som tycker att påståenden om övergrepp mot utvecklingsstörda kan besvaras med "att det kastas skit på personalen": hur skulle ni själva reagera om era egna barn utsattes för inaktiv av liknande slag, av lärare i den skola de går i? Om tvångsmatning förekom i skolbespisningen? Om andra människor använde knytnävarna emot dem på sätt som skett på vårdhemmet?

■■■ Och slutrepliken. "Nu sluter vi Carlslund. Vi sköter själva debatten i fortsättningen" måste vara fälld i desperation och utan eftertanke. Vem menar sig ha befogenhet att sluta till ett vårdområde för insyn?

Vem skulle vinna på en sådan åtgärd?

Inga andra än de som är rädda för insyn.

Vivan Gunnarson

Den kommande POMS-konferensen:

Vi är två psykologer här i Umeå, Cecilia och Anita, småbarnsföräldrar bägge två, som känner att vi vill genomföra några idéer vi har om nästa POMS-konferens. Vi skulle med den här konferensen vilja komma bort från den rena kunskapsinriktningen och arbeta med såväl våra relationer till annan personal inom omsorgerna som till de utvecklingsstörda. Klackbergsgården i Norberg är preliminärt bokad till den 18 - 20 mars 1976 (torsdagkväll till lördageftermiddag) och vi har preliminärt avtalat med Dan Stiwne, länskolpsykolog i Östersund, med stor erfarenhet av att leda olika typer av grupper att tillsammans med några fler psykologer från Gruppforum Z, att leda konferensen eller kursen vad vi nu kallar det. Det återstår en del planering inför kursen bl.a. konkretiseringar av teman att jobba med inom denna allmänna ram. Här vill vi ha hjälp av Er POMS-are. KOM MED FÖRSLAG PÅ TEMAN FÖR ROLL- SPEL, BESKRIVNINGAR AV JOBBIGA SITUATIONER I ARBETET. Vi funderar själva på om vi kan använda oss av Dialogpedagogiska tankegångar för att komma in på vårt förhållningssätt till de utvecklingsstörda. SNÄLLA NI - NÄSTA POMS-KONFERENS HÄNGER PÅ ER ANDRA POMS- ARE OCKSÅ. VI HÅLLER I KONTAKTEN MED KURSLEDARNA, MEN NI ALLA HJÄLPER OSS MED INNEHÅLLET ELLER HUR ?

Vi kommer att arbeta i smågrupper med 10 - 12 personer förslagsvis indelade efter geografisk närhet så att kursen förhoppningsvis kan befrämja kretsarnas eget arbete. Vi kommer att behöva ta ut en kursavgift för att täcka den del av föreläsararvodet som ej täcks av bidrag - per deltagare cirka 50:- + kostnad för mat och logi: 136:- (dubbelrum).

Vi kan endast ta emot 60 deltagare, så skynda på med anmälan. Anmälningarna, som är bindande, måste vara inne till den 31 januari 1976. Skicka dem till:

Anita Wester
Vargvägen 45
902 38 Umeå.

Synpunkterna på konferensens innehåll kan också skickas dit eller till:
Cecilia Wändell
Historiegränd 18 B
902 40 Umeå.

Men gör det fort - så vi kan jobba vidare med programmet!

Hälsningar från Cecilia och Anita.

ANMÄLAN: " ATT VARA UT-
VECKLINGSSTÖRD " FUB

"Den här boken handlar om utvecklingsstördas rättigheter. Både om deras allmänna mänskliga rättigheter och deras rätt att få service i den form som passar dem", skriver Richard Sterner om ovannämnda bok.

På ett mycket konkret och lättläst språk informerar författarna, som finns närmare presenterade i slutet av boken, om social service och ekonomiska rättigheter. Man ger information om de rättigheter den utvecklingsstörde har enligt såväl omsorgslagen som andra lagar.

I boken beskrivs den situation vi har idag vad gäller förskoleundervisning, undervisning för elever i skolpliktig ålder och vuxenundervisning, arbete och sysselsättning samt fritidsverksamhet i olika former. Olika boendeformer presenteras. Kort sagt kan denna bok ge praktisk kunskap om vad som gäller den utvecklingsstördes tillvaro idag, vilken ålder han/hon än befinner sig i.

Jag tror att "Att vara utvecklingsstörd" kan vara en värdefull handbok för dem som vill och behöver få konkret och praktisk information rörande utvecklingsstörning. Önskvärt vore att boken innehöll ett sakregister i bokstavsordning, vilket hade underlättat dess användande avsevärt.

I slutet av boken finns införd en studieplan, som är godkänd för cirkelverksamhet, vilket breddar dess användningsområde.

Sara Wallin

"De säger inte ifrån, de skvallrar inte. Många kan inte tala och ännu fler saknar förmåga att hävda sina behov efter årtal av passivisering. Det är på oss det beror om deras liv ska kunna bli drägligare. Medlet kan formuleras i ett enda ord: inlevelse".

Barbro Jöberger, journalist på Dagens Nyheter, har under några månader studerat omsorgsverksamheten och har givit ett känsloladdat uttryck för sitt engagemang i de utvecklingsstördas situation genom boken "Öppet brev från omsorgsvärlden", Forum (ca pris 34:-).

Det är en mycket lättläst bok, där Barbro i 17 korta avsnitt med ett enkelt och klart språk ger bilder från olika omsorgsfält. Flera av artiklarna har tidigare varit publicerade i Dagens Nyheter.

Boken illustreras med 13 bra fotografier.

"Många kommer säkert att avfärda berättelserna med att de är 'negativa'. Och i vissa stycken är de kanske det. Men det beror på att den verklighet de speglar ofta är negativ. Den verklighet har vi alla ansvar för".

Så säger Barbro i inledningsorden till boken. Säkert kan många känna att det finns överdrifter och provokationer i en del avsnitt, men detta får sin förklaring i det känslomässiga engagemang och förmåga till just "inlevelse", som Barbro låter sin bok genomsyras av. Hon har heller inte glömt att nämna personalens svåra arbetsuppgifter. Hennes udd riktar sig till beslutsfattarna.

I boken finns reportage från Salberga, där t.ex. Patricia Ericsson tar upp "omsorgstrattens" dilemma.

"Vi talar om integrering och normalisering, att de utvecklingsstörda ska ha en så normal livsform som möjligt och leva på en optimal nivå. Men inom omsorgsverksamheten har vi precis samma utstötningmekanismer som vi anklagar samhället för. Vi har bland de utvecklingsstörda en grupp avvikare med speciella problem. Och vi har vår egen trätt, vi bollar ifrån oss problemen. Jag ser specialistsjukhusen som en konsekvens av den utstötning som sker inom omsorgerna. Den har vi alla ansvar för - det är inte bara specialistsjukhusens problem".

Ett humoristiskt inslag utgör ett referat från en inspektion på Strömsörs vårdhem.

"Redan vid det inledande kaffet skär det sig. Kökspersonalen har bullat upp ordentligt med läckra små smörgåsar och hembakta bullar. Alla äter under spänd tystnad. Karl Grunewald finner tillfället lämpligt att ta upp den nybyggnad av två paviljonger, som landstinget beslutat om, utan att höra socialstyrelsen."

"Det här hemmet strider helt mot våra principer om normalisering och borde läggas ner. Någon nybyggnad vid Strömsör går vi inte med på," säger Karl Grunewald.

Anstaltsläkaren säger: "De har ju bott här i så många år. De har det bra här. Här finns vacker natur och frisk luft. Och arbetstillfällena får man inte glömma bort. Personalen har sina villor här, hela byn lever ju på vårdhemmet".

Karl Grunewald säger: "Glöm inte att den miljö de utvecklingsstörda har allra närmast utgör hela deras verklighet."

"Sedan övergår man raskt till att inspektera vårdhemmet. Snabbt ilar medicinalrådet i tåten. Den högtidliga svansen följer efter, upp- och nerför trappor, ut och in i rum, som byggts i början av 1900-talet men fräschats upp i omgångar".

Thomas som är vårdare på Carlslund säger i ett kapitel bl.a. "Men det är ju vårdpersonalens uppgift att påvisa det djävulska i hanteringen och kräva befogenheter - vem ska annars göra det?"

Karl Grunewald uttrycker i slutet av boken en förhoppning om att "God man"-systemet ska bli en sådan påtryckningskraft.

Att 10000 utvecklingsstörda har möjlighet att gå på dagcenter, måste dock vara en felskrivning, om man med dagcenter inte menar alla former av terapiverksamhet, men det kan man väl inte mena?

Barbro förklarar olika begrepp inom omsorgerna på ett enkelt sätt, vilket gör att även människor utanför omsorgsvärlden kan läsa boken med behållning. Flera av artiklarna kan användas som underlag för diskussioner bland vårdpersonalen, tycker jag.

Barbros starka upplevelser framkommer speciellt i kapitlet "Omsorgsbarnen".

"Under de månader som jag är gäst i omsorgsvärlden ser jag otaliga saker som etsar sig fast på min näthinna, saker som väcker vrede och äckel hos mig över att jag som delaktig i det etablerade samhället låter detta ske. Det mesta kan jag slå ifrån mig. Men aldrig barnen. Omsorgsbarnen".

Stefan Ilstedt

ANMÄLAN:

"MUSIKTERAPI" AV ERLING DYREBORG

Under senare år har intresset ökat för olika former av terapeutisk verksamhet med psykiskt utvecklingsstörda.

Härvid har moderna terapeutiska tekniker kommit att utvecklas vid olika typer av inrättningar och i öppen serviceverksamhet för utvecklingsstörda som motsats till äldre, tyngre och mera slutna vård, vid specialsjukhus och olika specialskolor av olika slag. Ex. på dessa terapiformer är olika speciella behandlingsavdelningar som växer fram för psykotiska utvecklingsstörda barn, samtalsgrupper kring handikappmedvetande med utvecklingsstörda ungdomar och vuxna samt terapeutisk verksamhet i grupp eller individuellt där musiken används som kontakt- och behandlingsmedel. Det musikterapeutiska området är för flertalet av oss säkerligen ganska okänt men attraktivt och det är därför med förväntan och spänning man tar del av den nyutkomna boken som i år översatts till svenska från danska. Boken heter "MUSIKTERAPI" och är skriven av Erling Dyreborg, under medverkan av Claus Bang, Frode Baunhild, Carlo Svendsen, Alf Gabrielsson och Ingrid Dahlén. Boken är utgiven på Natur och Kultur i Stockholm.

"Musikterapi" kan sägas vara uppdelad i två delar där första delen av boken ger en översikt av olika vetenskapliga undersökningar beträffande musikens verkan, mätt med fysiologiska och psykologiska mätmetoder samt en del som består av redogörelser för praktiska erfarenheter av musikterapi med döva eller gravt hörselskadade barn, multihandikappade, psykiskt utvecklingsstörda samt rörelsehindrade.

Efter en inledande historik redovisas i boken en rad undersökningar av vilka flera ligger åtskilliga år tillbaka i tiden. Det gäller fysiska och psykiska reaktioner på musik. Här kan nämnas olika slag av autonoma responser i hudens elektriska motstånd, andningen, puls-frekvens, magrörelser samt responser i den motoriska aktiviteten genom med EEG mätbara förändringar i hjärnaktiviteten osv.

Här skall inte redogöras för enskilda undersökningsresultat men gemensamt för vad som redovisas i boken är att på samtliga områden finns mätbara responser av olika typ av musikalisk påverkan på människan.

Ett särskilt avsnitt ägnas rubriken Musikens verkan sedd i utvecklingspsykologiskt sammanhang, där Heinz Werners utvecklingspsykologiska modell den s.k. organismiska utvecklingsteorin presenteras. Werners modell omfattar bl.a. olika former av avvikande utvecklingsförlopp som betraktas som utvecklingsrubbningar och som kan ta sig två olika uttryck: dels som fixering dvs. att hela utvecklingsförloppet eller delar härav avstannar, dels som regression. Vid en sådan sjukdomsuppfattning måste, enligt Werners synsätt, terapibegreppet innefatta varje påverkan som medvetet främjar en utveckling mot mogna, mera differentierade och integrerade strukturer. Utifrån hypotesen att musiken främst verkar uppmärksamhetsfångande och aktiverande är det naturligt, enligt Dyreborg, att använda musiken i samband med en rad aktiviteter som kan bidra till en utveckling i nämnda riktning och möjligheterna att terapeutiskt utnyttja musikens verkan i form av utveckling av motoriska, intellektuella, emotionella och sociala funktioner utvecklas i boken.

I bokens senare del redogörs för praktiskt arbete med olika grupper av handikappade barn, där ju bl.a. Claus Bang bedrivit omfattande kursverksamhet m.m. i Sverige och torde vara känd vid de flesta institutioner och skolor för utvecklingsstörda. Frode Baunhilds teknik för förståelse av notsystem har också kommit att användas i stor omfattning i vårt land.

Boken ger allmänt en god information kring musikterapi och bör vara intressant för alla som arbetar terapeutiskt med problem förorsakade av psykiska och fysiska handikapp. Särskilt inspirerande är utan tvekan avsnitten i bokens senare del vilka beskriver musikterapeutiska erfarenheter från olika handikappgrupper.

Hans Wrenne.

RAPPORTEN FRÅN POMS-KONFERENSEN I KARLSKOGA:

Den har skickats till samtliga Omsorgsstyrelser där det finns psykologer anställda. Psykologernas namn stod på kuvertet.

Har Du ändå inte fått den? Skriv eller ring till Teut Wallner på byrå LÅ 2 - så skickar han Dig en, i mån av tillgång.

Tel: 08 - 14 06 00

FÖLJANDE PERSONER HAR EJ ERLAGT SIN MEDLEMSAVGIFT FÖR 1975.

Avgiften för 1975 är 25:- För 1976 30:- Kristina Norén ber Dig
betala in båda avgifterna samtidigt (om Du ämnar kvarstå som
medlem) - detta underlättar nämligen bokföringen.

Gunnel Ahlström

Lena Nelander

Gunnel Alexandersson

Brita Nelson

Kerstin Alm

Inger Nilsson

Lena Andersson

Mari-Anne Olsson

Britta Bolander

Inger Perwald-Claesson

Catherine Carter

Gunnel Pettersson

Gunilla Eriksson

Britt Runheim

Yvonne Folkesson

Kristina Ståhlberg

Stefan Gahn

Karin Törnqvist

Anders Garpelin

Sara Wallin

Bo Gustavsson

Ann-Marie Wicknertz

Birgitta Hansson

Ingrid Wirenstrand

Sirje Hedberg

Peter Zimmerman

Marianne Jansson

Marianne Källblad

Annika Lagerkvist

Lars Larsson

Gerd Lindström

POSTGIRO:

35 89 78-5

ÄR DU ELLER NÅGON DU KÄNNER INTRESSERAD AV FORTBILDNING AV VÅRDPERSONAL ?

På Västra Ny specialsjukhus utanför Motala har under de sista två åren pågått viss internutbildning för samtlig personal inom institutionen.

Behovet av fortbildning av personalen och introduktion av nyanställda är dock fortfarande stort.

I början av 1976 kommer därför en fortbildnings/introduktionsledare att anställas på 60 % arbetstid. Det blir förhandlingar om löneklassplacering (ca K 21-23). Tjänsten kommer att utannonseras i början av nästa år.

Vet Du någon lämplig person som är intresserad?

Vilken den teoretiska utbildningen är tycker vi är av mindre betydelse. Huvudsaken är intresse för uppgiften och att vi kan ha ett gott samarbete.

Vill Du veta Mera? Ring Platschef Eva Nyman eller Psykolog Stefan Ilstedt.

Tel.: 0141 - 210 80.

HÄLSNINGAR FRÅN
STEFAN.

19.20.21 NOVEMBER 1975 VÅRDCHEFSKONFERENS.

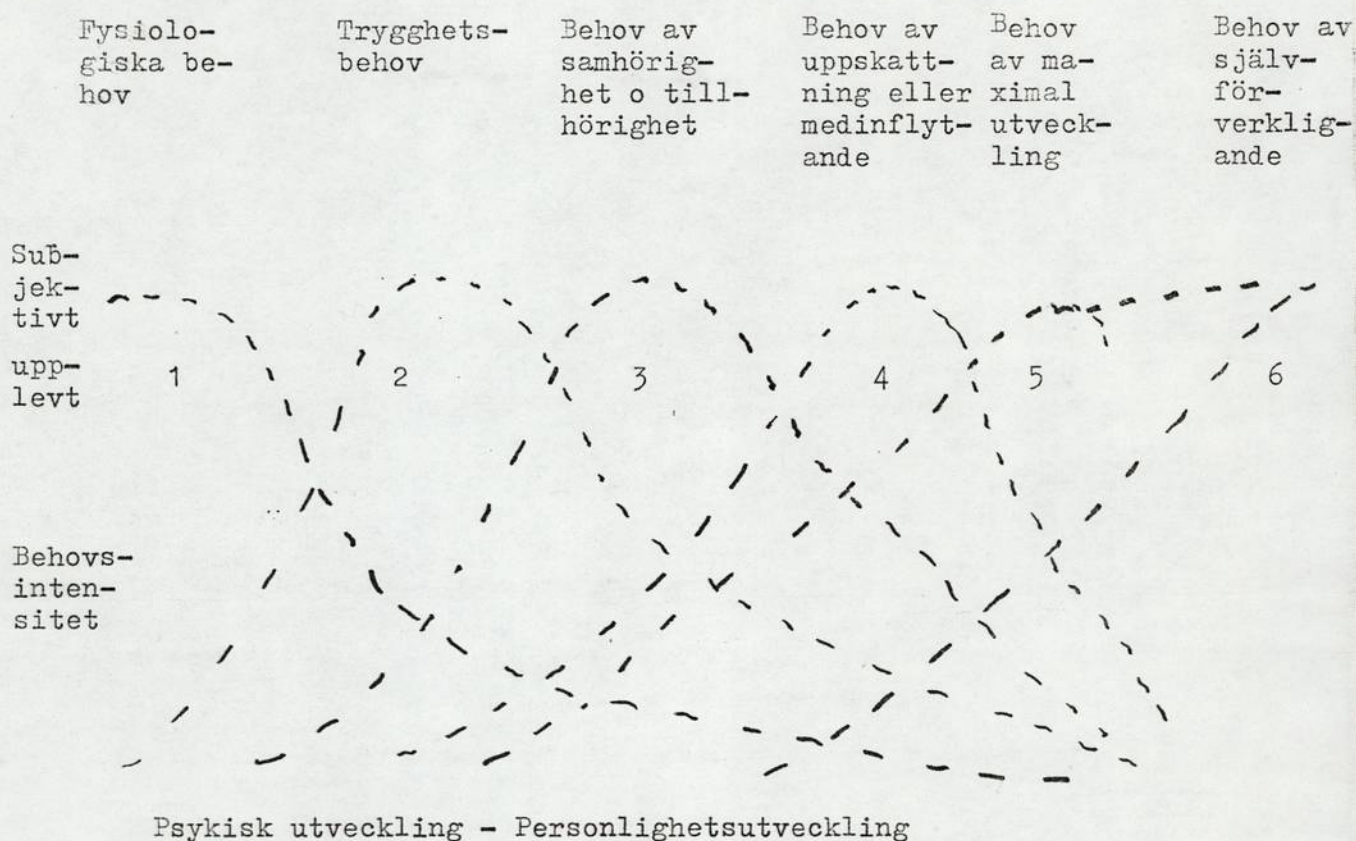
Vårdcheferna samlades till konferens anordnad av Socialstyrelsen på Storliens högfjällshotell. Ämnet för konferensen var Vårdhemmens inre arbete. Som underlag hade Socialstyrelsen skickat ut ett grundmaterial, författat av Juri Sonn. Det var resultatet av en månads arbete vid byrå Lå 2 där Juri fått i uppdrag att förbereda konferensen. Juri ser detta som fas 1 i det uppdrag han fick. Den andra fasen var det arbete som nedlades under själva konferensen - en mängd grupprapporter och gruppdiskussioner. Fas 3 blir sammanställandet av den rapport, som konferensen under de tre dagarna påbörjade.

Under sin månad i Stockholm hade Juri tillgång till Garnisonens bibliotek. Detta är mkt omfattande och sköts av Statistiska Institutionen. Här finns således alla rapporter, uppsatser etc. samlade i socialvetenskaperna. Karl Grunewald ansåg att Låginkomstutredningen kunde vara en lämplig utgångspunkt. Där har man ju försökt fastställa kriterier för begreppet Livskvalitet. Vad det gällde här var att försöka hitta ett sätt att angripa vårdhemmen för psykiskt utvecklingsstörda - hur bör de tex vara utformade för att tillgodose en miljö med beaktande av de "variabler" som ingår i begreppet Livskvalitet? Är detta överhuvudtaget möjligt etc? Vidare ville Karl Grunewald att Juri skulle försöka hitta Sociala indikatorer som sedan skulle kunna användas för att bedöma hur väl vårdhemmen uppfyller kraven på en tillfredsställande boendemiljö.

Det material, som Juri framställde har alltså försökt att tillämpa de resonemang och begrepp, som Låginkomstutredningen presenterat. Dessutom tog Juri i rapporten fram Maslow, den amerikanske socialpsykologen och hans behovshierarki. Figuren visar på vilket sätt: (Se nästa sida)

Juri menar att man kan använda Maslows modell både på individ- och strukturnivå. Både för att bedöma den enskilda utv.stördes grad av behovstillfredsställelse liksom för att bedöma i hur stor utsträckning en institution uppfyller kraven på behovstillfredsställelse.

Figur:

Förutom vårdcheferna och personal från byrå LÅ 2 var följande inbjudna närvarande: Sture Rayner, läkare, Karin Attius, psykolog, Viktor Wahlström, FUB, Haldo Näsström, föreståndare (Björnkulla), Sture Ramström, prodirektor (Stora Sköndal), Gunilla Höjeberg, SÖ.

Karin deltog ej som POMS-representant utan hade blivit inbjuden pga försöksverksamheten vid Storängens vårdhem med internutbildning för vårdpersonal.

Konferensen öppnades av Karl Grunewald och Juri redogjorde för bakgrunden till sitt arbetsmaterial. Därefter fick samtliga vårdchefer välja en av 9 arbetsgrupper att arbeta i under de tre dagarna. Ämnena var en uppspaltning av Juris grundmaterial. En grupp sysslade tex. med "Vårdhemmets storlek, utformning och utrustning", en annan med: "Vårdhem, definition och syfte, avgränsning från andra boendeformer" etc. Karin deltog i gruppen: "Personalrelationer, personaltäthet, personalens attityder, personalens olika roller, organisation och ansvar". Juri i gruppen ovan som behandlade definitioner. I samtliga grupper ingick 4 - 5 vårdchefer. Avrapportering skedde skriftligt under den sista dagen.

En rapport ska alltså framställas utifrån de grupprapporter som sammanställdes under konferensen. Men eftersom ämnet är så omfattande kommer de olika grupperna att träffas igen. I Karins grupp, som behandlade personalens roll ingick ju inga representanter från den stora gruppen vårdpersonal. I den gruppen diskuterades därför hur man lämpligen bör fortsätta arbetet. En modell är att man går ut till varje landsting och till de vårdhem som där finns och försöker bilda arbetsgrupper med personal, som arbetar vidare på problemställningarna. Hur detta ska läggas upp är i dagens läge ej bestämt. Enligt Juri kommer dem av Er som läser det här och som är psykologer säkert att bli vidtalade. Vårdhemmens inre arbete angår ju verkligen vår arbetsgrupp. Det finns säkert ingen omsorgspsykolog som ej funderat över konferens ämne: Hur vårdhemmet ska se ut i framtiden med det förändrade läget: att allt flera gravt och multihandikappade utvecklingsstörda blir i majoritet medan övriga i så stor utsträckning som möjligt flyttar till annan form av boende.

Vad kan vi mera berätta från konferensen?

Att det var intressant att vara i minoritet. POMS-konferenserna utgjorde här det vi jämförde med. Samtliga deltagare arbetade mycket intensivt - det var verkligen en arbetskonferens. I pauser och liknande kunde vi diskutera annat - tex hur man ser på sina psykologer. Hur de är fördelade, hur många man har, vad man skulle önska att de kunde arbeta med etc.

Vårdchefen i Stockholms län (en av dem): Kjell Wiklund tyckte det skulle vara intressant att anordna en konferens för vårdchefer, kuratorer och psykologer där man skulle kunna arbeta i smågrupper över tex. samarbetsproblem. Det tyckte vi var en fin idé.

Sedan var det mycket snö, mycket sol och fin simbassäng på stället. Vilket vi ej kunde njuta så mycket av - att knacka ner alla synpunkter på maskin tog hela dagar o nätter. Men maten njöt vi av - tex ärtsåppa och varm punch.....

Och sen for vi hem med en massa synpunkter o ideér och grupprapporter o väntar på fortsättningen och det färdiga materialet - precis som Ni.

Dialog pedagogik II

1. Om Paulo Freire och Dialogpedagogik -
Barnstugeutredningen, Ingrid Sjöstrand m.m.

- Karin Attius.

2. Befria Specialisterna !

Ove Røren.

3. Förändringsarbete på institution -
Paulo Freire och Carlslund.

Bengt Abrahamsson.

OM PAULO FREIRE och DIALOGPEDAGOGIK: BARNSTUGE- UTREDNINGEN, INGRID SJÖSTRAND M.M.

" MAMMA HAR INTE TID MED BARN I KVÄLL
OCH PAPPA HAR OCKSÅ DÅLIT OM TID
OCH MIN STORARSYSSTER
HAR ABSOLUT INTE TID MED NÅGRA UNGAR

TANTEN PÅ BIBBLAN
HAR INTE TID ATT PRATA MED MEJ
FÖR DET ÄR SÅ MÅNGA SOM SKA LÅNA
DOM ENDA SOM HAR TID ATT PRATA MED BARN
ÄR DOM FULLA GUBBARN
UTANFÖR BIBBLAN
DET ÄR VÄL FÖR ATT INGEN
HAR TID MED FULLA GUBBAR"

*Så skriver Ingrid Sjöstrand i diktsamlingen: Fundror (Bonniers ca 5;-).
Det är en mycken liten bok som tillsammans med Vanjopp är dikter skrivna
för barn, möjliga att köpa i Pressbyrån. Ingrid Sjöstrand arbetar medvetet
i sina böcker med Dialogpedagogik - dvs försöker att sätta sig in i hur
andra människor har det, hur de tänker. Detta oberoende av om det är gamla
människor hon skriver om, 4-åringar eller psykologer - som i den sista bok-
en: "Blommande sköna dalar". Den handlar om psykologen Anna, 54 år och
den familj på 4 personer, som hon har i behandling. Genomgående för Ingrid
Sjöstrand är hennes syn på att människor behöver varandra men att det för
det mesta blir tvärtom. Detta beroende på isolerade familjer, isolerade
förstäder, långa restider till arbetet etc. För några år sedan lanserade
hon därför begreppet: Samhem - en tanke på hur man skulle kunna ordna det
mesta annorlunda och ge människor möjlighet att träffa varandra över ka-
tegorier och olika åldrar. Detta som en första förutsättning för att en
Dialog ska kunna uppstå mellan människor. Hon skrev därför en bok om det-
ta.

Men vad menar man egentligen med Dialogpedagogik? Är det ett nytt modeord?
Just nu verkar det nästan så. Och det är skrämmande. Det borde ju vara så
att detta med Dialog mellan människor borde vara en självklarhet och ing-

enting att skriva avhandlingar eller tjocka rapporter om. För många är det väl heller ingenting konstigt med Dialogpedagogik - många har alltid arbetat så, tänkt så, lärare, föräldrar, vårdpersonal och andra. Men samtidigt har våra industrialiserade samhällen utvecklats så snabbt att de värden som ligger i ett Dialogpedagogiskt sätt att uppleva kontakten mellan människor, tenderar att hotas. Vi har fått storskolor, skiftarbete, storinstitutioner etc. Skol-arbetet har mekaniserats, klassläraren tagits bort m.m. Jag tror att det är från detta perspektiv som debatten blossat upp kring Dialogpedagogiken.

PAULO FREIRE.

Sedan 1970 är katoliken Paulo Freire verksam som pedagogisk idégivare vid Kyrkornas världsråd i Geneve. Under 1960-talet arbetade han i nordöstra Brasilien med en framgångsrik alfaβetiseringskampanj. Han bevisade att lantarbetare kunde lära sig läsa och skriva på 6 veckor. Freire var vid denna tidpunkt professor vid Universitetet i Recife. Den pedagogiska teori och praktik som Freire utvecklar bygger på en bestämd människosyn och samhälls-syn där Freire refererar till såväl marxism, som existensialism och psykoanaly-s. Han utgår från att det är människans "kallelse" att bli en mer fullständig människa eller subjekt. Det gäller inom utbildningen att locka fram denna män-niskans naturliga strävan att själv skapa sin historia. Men samtidigt menar Freire att "utbildning" är ett fruktbart instrument endast om den etablerar en dialektisk relation med det sociala sammanhang i vilket människan är rotad. Den objektiva värld Freire utgår från är de förtrycktas situation i framför allt Sydamerika, vars verklighet han dock beskriver endast i allmänna och opreciserade termer som "orättvisa, dominans, förtryck". Målet för Freires pedagogik är att göra det möjligt för de förtryckta att inse att de kan förändra sin situation. Det är enligt Freire bara genom praxis, kombinationen av reflex-ion över sin egen situation och handling som människan kan bli subjekt. Ut-bildningens främsta uppgift är därför att locka fram hennes kritiska tänkande, att medvetandegöra.

Freire menar att förtrycket i sig själv undertrycker själva medvetandet om för-trycket. I stället för att befria sig från förtryckarna önskar de fattiga iden-tifiera sig med dem vilket hindrar en förändring att uppstå.

Freires människo- och samhällssyn innebär för undervisningens del en fullständig omprövning av den traditionella korvstoppningspedagogiken, där eleverna be-traktas som "tomma påsar" som ska fyllas med innehåll. Ju fullständigare läraren fyller "förvaringsutrymmena" desto bättre lärare är han. Ju ödmjukare "för-

varingsutrymmena" låter sig "fyllas" - desto bättre elever är de. Enligt Freire tjänar denna pedagogik förtryckarnas intressen genom att förinta elevernas kreativa karft och anpassa dem till det bestående samhället. Freire arbetar i stället med en permanent dialog mellan lärare och elever. Det är endast på detta sätt som morsättningen mellan dem upphör. Det blir i stället "elevlärare" och lärareelev".

Två böcker av Paulo Freire finns översatta till svenska. Det är: "Pedagogik för förtryckta" (Gummessons) och "Kulturell kamp för frihet" (Gummessons). I den senare finns en fin introduktion till Freires sätt att arbeta och en föredömlig förteckning var i svensk press o tidskrift man kan läsa mera om honom. Boken: "Kunskap - insikt - frigörelse" av Levin, Lind, Löfstedt och Sundén (Wahlström o Wistrand) innehåller 10 inlägg om etablerad och alternativ undervisning i teori och praktik. Ett kapitel behandlar Freires pedagogik.

Erling Lars Dale är en norsk pedagog som mycket liknar Freire i sin pedagogiska grundsyn. Till skillnad från Freire utgår han från den moderna auktoritära pedagogiken dvs utbildnings- och undervisningsteknologin. Dales mål är insikt och förståelse. Om detta har han skrivet i boken: "Pedagogikk og samfunnsforandring, Om betingelserne for en frigörande pedagogikk" (Gyldendal, 1972. Utkom på svenska 1973).

BARNSTUGEUTREDNINGEN.

Barnstugeutredningen har nyligen utkommit med ett antal metod- och temadelar: Vår förskola. (Socialstyrelsen) En av dessa har titeln: "En introduktion till förskolans pedagogiska arbete." I denna finns ett kapitel som heter Dialogen i pedagogiken. Underrubrikerna är: Den känslomässiga dialogen, Den kognitiva dialogen, Dialog i förhållande till individualisering. Freire nämns inte här. J Piaget och E H Erikson är de teoretiker som omnämns. Man skriver: "Ett litet barn behöver vuxenkontakter som präglas av dialogens form. Dialog mellan barn och vuxna är en förutsättning för ett uppväxtklimat som ger stöd till utveckling av aktiva och självständiga människor, i stånd att bry sig om varandra." (s 47) Klart redogör man för vad man avser med dialog. Det betonas att förutsättningar för den måste finnas. Det är mötets innehåll (mellan barn o personal) som avgör om en dialog uppstår eller ej. Man visar hur man lätt talar TILL varandra i stället för MED varandra. Vidare påpekar man att ofta ställs frågan VARFÖR? i samtal med barn. Om en motpart i stället frågar HUR? eller PÅ VAD SÄTT? kommer en dialog till stånd. I avsnittet: Den känslomässiga dialogen skriver man: "Barn far inte illa av att uppleva konflikter som de själva är inblandade i eller bevittnar mellan andra, under förutsättning att kon-

flikterna blir lösta. Erfarenhet av konflikter handlar om värdefull känslomässig och social kunskap som barn behöver och måste få med sig ut i livet."

I avsnittet: Den kognitiva dialogen visar man att dialogen kan vidgas genom att den vuxne ger nya infallsvinklar på det problem, det arbete barnet håller på med. Det kan ske genom frågor eller förslag till barnet. Exempel: Vad händer om du gör så här i stället? Jämför vad som.. Undersök och tala om vad det blev.. I sådana fall får barnet chans att upptäcka och utforska själv. Det betonas att i dialog med små barn måste den vuxne försöka "ta sig in i" barnets värld (s 50). Det krävs tankemöda, uppfinningsrikedom och fanstasi för att sätta sig in i hur ett barn tänker, hur barnet kan uppleva sin omvärld, varför ett barns till synes ologiska beteende alltid är logiskt i förhållande till dess erfarenhet etc.

Jag tror att vi har behov av kunskap i Dialogpedagogik i mycket stor utsträckning i arbetet och kontakten med psykiskt utvecklingsstörda. De här nämnda böckerna ger en inblick i detta synsätt.

Karin Attius.

BEFRIA SPECIALISTERNA!

Jag vill börja med att skilja mellan Dialogpedagogik och Dialektisk pedagogik. Som Dialogpedagogik förstår jag den frihetliga eller radikal-liberala pedagogik vars främsta företrädare är A S Neil. Denna pedagogik är inriktad på en individuell frigörelse och ser inte som sin uppgift att förändra samhället. Den dialektiska pedagogiken, eller Medvetandegörandets pedagogik, har som mål att utifrån en ideologikritisk ståndpunkt hjälpa individen eller gruppen att se motsättningarna i sin sociala verklighet för att kunna förändra den. Det är till denna senaste tradition Freire knyter an. Grundfrågan inför valet mellan de två pedagogikriktningarna är om det är samhället eller individen vi vill behandla.

Vi säger att vi väljer den medvetandegörande pedagogiken. Vad kan vi använda oss av i vår situation, i vårt samhälle? Vilka bitar är överförbara till våra förhållanden? Svaret måste bli: Inga. Den medvetandegörande pedagogiken är en metod för förändring av "förhållanden" i alla samhällen. Den måste vara en ifrågasättandets och omstörtningens pedagogik.

Omsorgspsykologer eller kuratorer kan inte använda sig av Freires pedagogik utan att vara beredda att gå in i ett förändringsarbete som ifrågasätter den egna yrkesrollen. Man måste vara beredd att arbeta för den egna frigörelsen.

Att jag tar upp dessa frågor innebär inte att jag kommit särskilt långt på min egen frigörelse, att jag så att säga skulle vara specialist på frigörelse utan jag ser dom vaga konturerna av några infartsvägar. Det är dessa "infartsvägar" jag nedan vågar presentera med risk att bli betraktad som en "förenklare".

För mig har kontakten med den medvetandegörande pedagogiken lett till en orientering från ett individinriktat sätt att arbeta till en fokusering av den sociala verkligheten. Visst är många utvecklingsstörda nevrotiska. Deras tidigaste emotionella och sociala erfarenheter placerar dem ofta bland de psykologiskt och socialt sämst lottade i samhället. Samhällets utslagna finner man inte på analytikersofter utan på socialbyråer, akutmottagningar och institutioner, och det är denna verklighet vi som socialarbetare och psykologer måste arbeta med. Visst tror jag på den psykodynamiska teorin som hjälpmedel att förstå människors handlande och visst fungerar gruppdynamiken även i grupper med utvecklingsstörda men icke-manipulerande psykoterapi förutsätter en viss mån av jämlikhet i maktresurser mellan terapeut och klient för att inte relationen ska bli en "våldsrelation" som handlar om anpassning på den stärkares villkor. Detta fenomen är inte unikt för utvecklingsstörda utan finns även vid socialbyråer, fängelser och mentalsjukhus.

Om vi intresserar oss för den utvecklingsstördes sociala verklighet så har vi denna verklighet en sådan beskaffenhet att vi måste eftersträva en socialt förankrad, eller om man så vill, materialistiskt förankrad frigörande metod för att behandla samhället självt som sjukdom. En sådan "behandlingsmetod" är kampen mot företeelser i ett samhälle som stöter ut och invalidiserar sina medlemmar.

Eftersom vi själva är formade efter detta samhälles "mallar" så är det ofta svårt att förstå psykiska sjukdomars samhälleliga orsak. Men om vi enbart ser till samhällets inverkan på den utvecklingsstörda, så blir det mera gripbart. Vi ser att en skev resursfördelning och utstötande strukturer i samhället får ödesdigra följder för den enskilde utvecklingsstörde. Det är detta som bestämmer den utvecklingsstördes plats i samhället. Och även hur "skugg" han ska bli.

För att kunna gå vidare måste vi göra ett ställningstagande. Tror vi att den utvecklingsstördes liv i vårt samhälle bestäms av hans handikapp eller tror vi att det är strukturellt betingat? Detta "banala" ställningstagande är ofrånkomligt för oss som omsorgstjänstemän. Vårt förhållande till de utvecklingsstörda som är under vår omsorg är alltid en social relation: Jag med så mycket makt och befogenheter behandlar Dig med så mycket makt och befogenheter. Vårt för-

hållande till de utvecklingsstörda är alltså ytterst ett politiskt förhållande

Den roll vi vill tilldela den utvecklingsstörde i samhället har sin konsekvens i olika arbetsmodeller i omsorgerna. Varje ställningstagande eller behandling åtgärd har sin grund i vår syn på vår uppfattning om den utvecklingsstörde. Ser vi honom som en som behöver vård, ett vårdobjekt så har det sin yttersta konsekvens i träningsideologin. Vi kan säga att vår relation till den utvecklingsstörde blir en träningsrelation - en relation mellan träningsinstrument och träningsobjekt. Den utvecklingsstördes medvetenhet kommer då att präglas av att han står i en vårdrelation till alla andra människor. Medvetenheten skapas av hans plats i samhället och de erfarenheter han får göra där.

Ger samhället den utvecklingsstörde endast en begränsad roll som vårdobjekt så medför det att man bygger upp utstötande strukturer i stället för läkande. Om föräldrarna till det nyfödda utvecklingsstörda barnet ska välkomna det eller inte beror i sista hand på hur samhället ser på utvecklingsstörda - hur den utvecklingsstördes verklighet ser ut i samhället. Därför undlåter man att bygga upp läkande strukturer runt det nyfödda utvecklingsstörda barnet och hans föräldrar.

Som vuxen kan han i bästa fall bli "utanförarbetskraft" i periferin av arbetsmarknaden. Dvs. han kan hoppas på att bli integrerad bland redan utslagna och utstötta.

Som psykolog eller kurator står vi inför valet mellan att se de utvecklingsstörda som "föremål" som inte har samma behov och rättigheter som vi andra - eller att se dem som en grupp människor ifråntagna sina rättigheter. Precis som när det gäller allt vårt handlande är vi tvugna att ta ställning. Vi är tvugna att välja om vi vill delta i manipulering och kontroll - eller om vi vill stå i ett förhållande till den utvecklingsstörde som en människa med förmåga att förändra sina livsbetingelser.

Detta för oss rätt över till synen på oss själva. Är det endast den utvecklingsstörde som är förtryckt? Är inte även psykologen, kuratorn, vårdaren som på grund av vårdstrukturen "tvingas" behandla den utvecklingsstörde som ett föremål också förtryckt? Om vi uppfattar den utvecklingsstörde som föremål för vår omsorg, som vårdobjekt, så blir vi själva föremål. Vi blir verktyg, hjälpmedel att vårda utvecklingsstörda. Relationen mellan vårdarbetaren och den utvecklingsstörde blir en relation mellan två föremål. Vårdaren är den utvecklingsstördes vårdverktyg. Den utvecklingsstörde kan inte existera utan detta. Både vårdaren och den utvecklingsstörde har allt att vinna på att arbeta för sin befrielse.

FÖRÄNDRINGSARBETE PÅ INSTITUTION - PAULO FREIRE o CARLSLUND.

I debatten utmålas ofta stora institutioner som något helt negativt. Inför dessa beskrivningar är det svårt för de som arbetar där att undgå att inkludera det arbete man utför i det negativa. Det kan dessvärre även betyda att man inkluderar sig själv och arbetskamraterna, "vårdpersonalen", och man löper stor risk att identifiera sig som en del av "det onda", "det oföränderliga" som institutionen exemplifierar i debatten. En väg ut ur detta kan vara att förneka det onda. "Försvara" institutionen mot alla angrepp och all kritik. En annan väg kan vara att passivt förändra sig för att motsvara kraven på en annan "attityd", samtidigt som organisationen och den materiella miljön man arbetar i förblir densamma.

Problemet blir då hur vårdpersonalen skall undgå detta och i stället finna en tredje väg: att själv handla som förändrare. Hur skall vårdpersonalen själva kunna artikulera de krav, som de kan ställa i egenskap av de, för de utvecklingsstörda, viktigaste personerna i hela omsorgerna? Vägen av förändringar, krav och principer, som sköljer över dem uppifrån måste mötas av ett motsvarande "tryck", där det är de själva som handlar, som formulerar kraven.

Denna syn på förändringar, å ena sidan förändringar "uppifrån", å andra sidan förändringar "nerifrån", utgör grundvalen för den uppsats: "Chansen att förändra - om påverkan uppifrån och nerifrån på anstalt" skriven av Ove Røren och mig som är utgiven på Stiftelsen ALA, 1975.

De förändringar som nu sker är således initierade uppifrån. De utförs som ett förmedlande av kunskaper eller påverkan av attityder uppifrån och nedåt i maktstrukturen. Paulo Freire skriver i sin bok Pedagogik för förtryckta (1970): "de förtrycktas pedagogik, en pedagogik som måste formas med och inte för de förtryckta". Vi gör naturligtvis inga jämförelser mellan de latin-amerikanska jordarbetare som Freire skriver om, och de svenska vårdarbetarna men att grundprinciperna går att överföra antyds genom följande citat: "Ett av de grundläggande elementen i förhållande mellan förtryckare och förtryckta är föreskriften. Varje föreskrift betyder att en människas val påtvingas en annan människa, vilket förändrar medvetenhet som formar sig efter föreskrivaren". (a a s 42)

Freire beskriver vidare två typer av förändringar. En sker uppifrån och nedåt, "banksynen", som innebär att elevernas tillåtna aktionsradie inskränker sig till att ta emot, registrera och förvara insättningar" (a a s 71), och där realationen "inbegriper ett förmedlande subjekt (läraren) och tålmodigt lyssnande objekt (eleverna)" (a a s 70). Den andra typen av förändringar sker enligt Freire genom en "problemformulerande" undervisning, som inte består av kunskapshandlingar och inte av förmedling av information utan en dialog där rollerna är elevlärare och lärarelev och där båda parter undervisas och som syftar till medvetenhet om situationen och till handling.

Vi anser att vårdpersonalen f.n. i stor utsträckning endast har en passiv, mottagande roll i förändringsarbetet. Det finns tom uppfattningar att det är de som skall förändras (som vore de objekt).

Vårdpersonalen skall delta som subjekt och förändra situationer som hindrar deras väg till ökad medvetenhet. Det är institutionerna, strukturen och samhället som är "objekt" vid förändringsarbetet.

Tillspetsat kan detta uttryckas med ytterligare ett citat av Freire: "Agitation hör till förtryckarnas makt- och manipulationsteknik. Den är ett utfordringsmedel likaväl som den tämjande undervisningen. Den ersätter ett främlingskap med ett annat. Den indoktrinerar och manipulerar... Den utgår inte från folkets behov och önskemål." (Paulo Freire, 1970, s 18)

"Trycket nedåt" kan förbli indoktrinering. Det kan vändas till att bli ett stöd, men det är inte tillräckligt för en verklig förändring (en förändring som sitter i människorna och inte enbart i arkitekturen).

Syftet med den uppsats vi skrivit har varit dubbelt: Uppsatsen i sin helhet avser att studera försök att förändra uppifrån respektive att förändra nerifrån på en storinstitution. Syftet med vart och ett av dessa båda studier är preciserade i den del de ingår.

Under arbetet med att studera förändringar uppifrån och nerifrån har vi aktivt deltagit i skeendena under långa perioder och att medverka till förändringar har varit den andra delen av vårt dubbla syfte. Vår förhoppning är att även det skrivna skall vara till nytta i fortsatt förändringsarbete mot en humanisering av storinstitutioner. I vårt arbete har Freire fungerat mera som en teoretisk inspiratör än som en direkt metodanvisare.

Uppsatsen består av två huvuddelar, som tar upp förändringar inifrån uppifrån respektive nedifrån. "Förändring pågår uppifrån", visar hur omsorgsnämnden genom organisatoriska åtgärder försöker att omstrukturera institutionen och påverka vårdarbetarnas attityder. Genom riktlinjer från Socialstyrelsen och olika organisationsförslag skapas olika ramar för vårdarbetarnas handlande

son förväntas ha positiv effekt på de utvecklingsstörda. Genom olika åtgärder för företagsdemokrati försöker man "uppifrån" att tillvarata vårdarbetarnas intressen. Denna del av uppsatsen bygger till stor del på protokoll och minnesanteckningar från konferenser och möten.

"Förändring pågår nedifrån" beskriver, diskuterar och analyserar förändringsarbetet på Skogshyddan, en "annorlunda" avdelning på Carlslund. Denna del av uppsatsen bygger på samtal ("dialog") med personalgruppen. Den historiska processen från en sluten traditionell vårdhemsavdelning till "ett juste ställe att bo på" beskrivs. Vi diskuterar dessutom tre förändringsteman utförligare: Hur arbetsrutinerna och sättet att "bestämma" förändras samt hur känslomedvetenheten utvecklas. Avdelningens relationer till vårdhemmet och personer "uppifrån-utifrån" beskrivs med tonvikten på personalgruppens upplevelser.

Del III i uppsatsen: Avdelningen Skogshyddan.

Skogshyddan är en avdelning belägen i Carlslunds utkant där f.n. 15 utvecklingsstörda män och kvinnor bor. Kärnan i denna grupp och personalgrupp har följts åt sedan 1967, då man utgjorde "gamla A:2" en typisk avdelning för Carlslund på den tiden. I beskrivningen av förändringen mot att bli "ett juste ställe att bo på" har syftet varit trefaldigt:

1. att beskriva personalens subjektiva upplevelse av händelseförloppet.
2. att diskutera och analysera detta material med tanke på vad som är möjligt inom ramen för en storinstitution.
3. att delta i och genom detta arbete ge direkt hjälp till avdelningens fortsatta utveckling genom att dokumentera, strukturera, belysa och diskutera förändringar tillsammans med personalgruppen.

Den kärna i Freires metod som har tjänat som inspirationskälla för arbetet är

1. Att nå människan i hennes aktuella sociala situation.
2. Att inte se som mål att överföra kunskaper och värderingar från en samhällsgrupp till en annan utan att nå fram till dialog och utbyte mellan grupperna.
3. Att stimulera medvetandegörande processer.
4. "Föremålet för undersökningen är inte människan (som om människan vore ett anatomiskt föremål) utan i stället tankespråket med vilket människor refererar till verkligheten, nivåerna på vilka de uppfattar denna verklighet - deras syn på den värld, i vilken de finner sina generativa teman".
5. Människorna skall enl. Freire vara subjekt i undersökningen och inte objekt.
6. Stegen i Freires undersökning blir: uppräknig - beskrivning - teman - val av tema - analys av tema - sammanfattning av väsentliga idéer.

och så var det bara en
sak till:

god jul